

Flygelgården i Landeryd Ny och gammal begravningsplats

RAÄ 323-325
F d Flygelgården
Landeryd 6:55
Landeryds socken
Linköpings kommun
Östergötlands län

Mattias Schönbeck
Olle Hörfors

Flygelgården i Landeryd

Ny och gammal begravningsplats

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Topografi och fornlämningsbild.	4
Metod.	7
Antikvarisk bakgrund och genomförande.	8
Undersökningsresultat	14
Fynd.	21
Analyser	24
Tolkningar av resultaten	26
Referenser	27
Tekniska uppgifter.	28
Appendix 1. Osteologisk rapport (husområdet)	29
Appendix 2. Osteologisk rapport (gravområdet)	33
Appendix 3. Registrering av förhistorisk keramik	47
Appendix 4. Vedartsanalys.	64
Appendix 5. Konserveringsrapport.	65
Bilaga 1. Anläggningsbeskrivningar (husområdet)	69
Bilaga 2. Anläggningsbeskrivningar (gravområdet)	71
Bilaga 3. Fyndlista	80
Bilaga 4. Kalibrerade ¹⁴ C-dateringar	104
Bilaga 5. Ritningar (husområdet)	106
Bilaga 6. Ritningar (gravområdet)	122
Bilaga 7. Ritningar (bogårdsmuren)	134
Bilaga 8. Kuriosa	140

Omslagsbild: Runstenen Ög 111 som är inmurad i Landeryds kyrktorns sydvägg samt ett urval av fynd påträffade vid undersökningarna. Foto (runsten): Arkland, Creative Commons CC BY-SA 4.0, foto (fynd) Johan Levin, ÖM.

Sammanfattning

Under åren 1995-1997 genomförde Östergötlands länsmuseum sammanlagt fem arkeologiska förundersökningar, en arkeologisk slutundersökning, en igenläggning/återställning samt en antikvarisk kontroll på fastigheten Landeryd 6:55, Landeryds kyrkby, Östergötland. Dessa undersökningar föranleddes av en planerad utvidgning av Landeryds kyrkogård. Undersökningsområdet utgjordes av den f.d. Flygelgårdens byggnadstomt och var ca 15 000 m² stort. Totalt undersöktes ca 6 500 m² samt ett parti av kyrkans bogårdsmur. Samtliga undersökningar bekostades av Linköpings Griftegårdsförvaltning.

De arkeologiska förundersökningarna visade att det inom området för den tänkta kyrkogårdsutvidgningen fanns ett gravfält från äldre järnåldern med minst 30 stensättningar, kulturlager och anläggningar från vikingatid samt medeltida lämningar.

En slutundersökning gjordes på den östra delen av det aktuella området och här framkom bl.a. en husgrund som troligtvis utgjort en smedja från 1700-talet, lerklining från ett vikingatida hus samt lösfynd från tidig bronsålder. Vidare konstaterades att bogårdsmuren sannolikt lagts om på 1700-talet och att rester efter den medeltida muren finns bevarade under marknivå strax intill.

Mattias Schönbeck
antikvarie

Olle Hörfors
antikvarie

Inledning

Med anledning av en planerad utvidgning av Landeryds kyrkogård utförde Östergötlands länsmuseum, under perioden 1995-1997, flera arkeologiska förundersökningar och en slutundersökning. Totalt undersöktes ca 6 500 m² samt ett parti av kyrkans bogårdsmur.

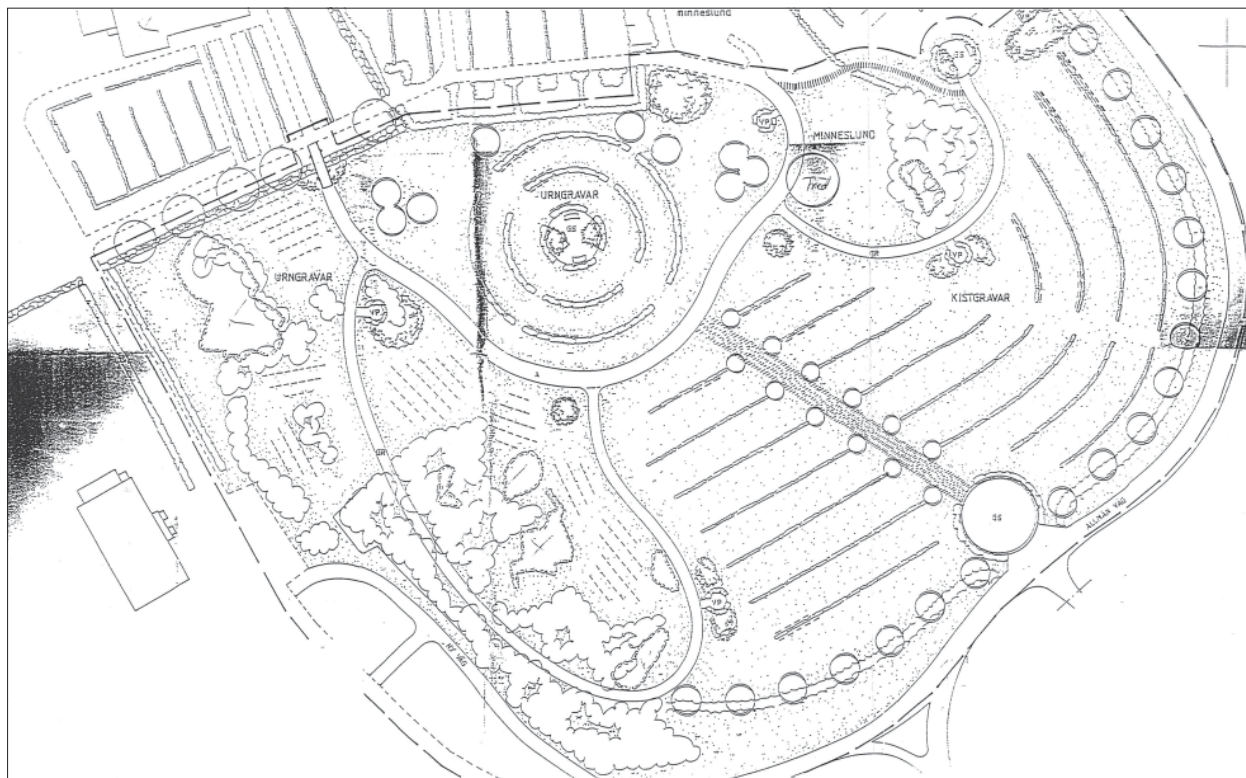
De arkeologiska undersökningarna utfördes efter beslut från Länsstyrelsen Östergötland. Uppdragsgivare var Linköpings Griftegårdsförvaltning som även svarade för de arkeologiska kostnaderna. Ansvarig för den första arkeologiska förundersökningen var Olle Hörfors och för de övriga Mattias Schönbeck. Rapporten är sammanställd av Mattias Schönbeck med bidrag av Olle Hörfors.

Topografi och fornlämningsbild

Landeryd ligger i en småkuperad odlingsbygd på båda sidor av nedre Stångån. Undersökningsområdet är beläget omedelbart söder om Landeryds kyrka, vilken ligger öster om Stångån. Det aktuella området är högt beläget på ett markerat höjdparti i det småkuperade landskapet. Undersökningsområdet, som utgjordes av Flygelgårdens byggnadstomt, begränsades i norr av såväl den äldre som den yngre kyrkogården. Den äldre delen omgärdas av en bogårdsmur av natursten och den

yngre delen av trästaket och häckar. I öster och sydöst begränsas området av Landerydsvägen, vilken fortsätter mot söder till Slattefors. Mot väster sluttar området ner mot den byggnad från 1870 som tidigare var kyrkskola och en yngre byggnad som tidigare har varit ålderdomshem och nu mer används som församlingshem. Flygelgårdens byggnadstomt sluttar svagt åt söder och väster med en största nivåskillnad på ca tre meter. Berg i dagen finns i områdets västra och sydvästra del.

Över 500 fornlämningar finns registrerade i Landeryds socken. Från bronsåldern finns ett flertal ensamliggande gravar och skärvstensrösen samt skålgropslokaler. Av samtliga registrerade fornlämningar utgörs ungefär hälften av gravlämningar, fördelade på omkring 40 gravfält, varav flertalet tillhör äldre järnåldern. Från samma tidsperiod hör totalt ca 13,5 km stensträngar. Även lämningar från yngre järnåldern och vikingatid finns i socknen. Dit räknas bl a den runsten (Ög 111, RAÄ 92) vilken finns inmurad i Landeryds kyrkas södra tornmur. Runstenen har daterats till 1000-talets första hälft. Texten på runstenen lyder: *Väring reste stenen efter Tjälve, sin broder, den kämpe, som var i tjänst hos Knut*. Den Knut som nämns är, enligt Sven B F Jansson, utan tvivel Sven Tveskäggs son, Knut den store. Han härskade en tid över såväl Danmark som England. År

Figur 3. Skiss på den planerade utbyggnaden av kyrkogården.

1015 avseglade han med en stor flotta med både svenska och norska vikingar till England (Jansson 1976:73f; 1984:80). Hären återkom sedan med en lösensumma i 72 000 pund silver, ca 36 ton silver.

I närområdet till undersökningsområdet finns förutom den ovan nämnda runstenen ytterligare fornlämningar. Ca 200 m sydväst om aktuellt område ligger gravfältet RAÄ 42 som består av ca 85 gravar från såväl äldre som yngre järnåldern. Ytterligare ett gravfält, RAÄ 45, är beläget 200 m öster om Flygelgårdens byggnadstomt. Detta gravfält utgörs av sex registrerade gravar, vilka troligen är från äldre järnåldern. Mellan undersökningsområdet och RAÄ 45 finns två stensättningar (RAÄ 46), varav en är osäker. Ytterligare en stensättning (RAÄ 171) ligger ca 100 m nordöst om undersökningsområdet. Betydligt närmare, ca 20 m sydväst om aktuellt område, är RAÄ 170 som utgörs av en mindre bergsklack med ca 60 skålgropar.

Kyrkan bör också nämnas i detta sammanhang. Landeryds kyrka består av rektangulärt långhus med rakslutet korparti, sakristia i norr, kort tvärskepp i väster samt västtorn. Kyrkans ingång är belägen i väster. Under perioden 1150 till 1250 byggdes mer än hundra stenkyrkor i Östergötland. Även Landeryds kyrka uppfördes då. Av den äldsta romanska kyrkan, vilken byggdes 1175 - 1224, återstår västmuren samt tornets nedre våning. Under 1200- eller 1300-talet tillkom tvärskeppet i väster. På 1700-talet var medeltidskyrkan alltför trång och 1751 beslöt sockenstämman att bygga en ny kyrka. 1753 revs östra delen av den gamla kyrkan, och det nuvarande långhuset och sakristian uppfördes. Enligt Broocman skulle hela nybyggnationen ha tagit knappt tre månader i anspråk, från 30 april till 29 juli år 1753 (1760: 227f). Kyrkorummet täcks med ett flackt trätunnvalv. Den nuvarande spiran uppfördes 1761-62 av den kände byggmästaren Petter Frimodig. Kyrkan fick i stort sett behålla sitt utseende fram till 1871, då den restaurerades under ledning av August Nyström. Kyrkan fick större fönster, det mellersta korfönstret sattes igen och ny altarpuppats tillkom. Vid en restaurering 1917 framtogs bl a kalkmålningarna i vapenhuset (Cnattingius 1963).

Ortnamn

Landeryds socken ligger i Hanekinds härad men var under medeltiden uppdelad på Hanekinds och Bankekinders härader. 1760 ingick stora delar av Landeryd inklusive Landeryds kyrka i Bankekinders härad (Broocman 1760:227). Häradsindelningen anses gå tillbaka åtminstone till vikingatid och ha en militär

bakgrund. Häradet hade även andra funktioner än det rent militära. Häradet utgjorde grunddistriktet för rättsskipning (Strid 1993:91). Häradsnamnet Hanekind ingår i de götiska kind-namnen. Till denna grupp räknas tre häradsnamn i Västergötland; Kind, Kinne och Kåkind. Flertalet kind-namn finns i Östergötland. De täcker ett sammanhängande område i söder och sydost. Dessa är: Kinda härad samt Bankekinders, Björkekinders, Hammarkinds, Skärkinders och Östkinders härad. Ortnamnselementet -kind har länge uppfattats som identiskt med det fornsvenska ordet kind med betydelse 'ätt, släkt, folkslag'. Äldre forskning menar att förleden i Bankekinders, Björkekinders, Hammarkinds, Hanekinds härader betecknar olika släkter. I Hanekinds fall skulle det vara det fornsvenska mansnamnen Hani och Banke i Bankekinders fall, d v s ett geografiskt område där 'Hanis släkt' respektive 'Bankes släkt' huserar (Andersson 1965:150). En mer trolig tolkning är att de sju kind-namnen ursprungligen har ingått i ett enda folkland, ett "stor-kind" och att uppdelningen i olika härad är en senare konstruktion. Möjligen kan då ordet kind syfta på folket/folkslaget i sydöstra Östergötland jämfört med de på slätten (Andersson 1965:350ff).

Sockennamnet Landeryds äldsta skriftliga belägg är från den 26/8 år 1312 "...ecclesie Lannæro..." (SD 3:77). Namnets betydelse är inte entydigt. Efterledet -rö kan komma av rör, med betydelsen 'stenröse'. Möjligen härstammar Landeryd från *landarör med betydelsen 'gränsröset mellan landen' (Strid 1987:60). Förledet kan även beteckna fiske, då lana är namnet på ett fiskeredskap.

Det äldre kartmaterial som föreligger visar att Landeryds by legat inom det nu aktuella området sedan åtminstone 1734 då den äldsta kartan tillkommer (handling D61-11:1 i lantmäteristyrelsens arkiv). Byn bestod då av tre gårdar varav gården A ligger på den sedan tidigare som begravningsplats utnyttjade tomten öster om kyrkan. Kartan visar inte bebyggelsenas lägen annat än schematiskt men C tycks ligga där Flygelgården låg fram till 1986 och gården D öster om denna (figur 4).

På den mer detaljerade storskifteskartan från 1771 (handling D61-11:2 i lantmäteristyrelsens arkiv) finns två gårdar med beteckningen B på platsen för Flygelgården, medan gårdarna öster om kyrkan respektive Flygelgården tycks ligga kvar i samma lägen, nu med beteckningarna C respektive D (figur 5).

Förhållandena kring byn finns också karterade på den häradsekonomiska kartan från 1870-talet (blad Svinestad). På denna karta ligger Flygelgården på samma plats och dess byggnader, mangården i nordväst och lador och uthus i sydöst, upptar hela området mellan

Figur 4. Rektifierat utsnitt ur 1734 års avmätningsskarta, visande Landeryds kyrkby (handling LMS D61-11:1). Skala 1:2000.

Figur 5. 1771 års karta rektifierad, med samma utsnitt som figur 3, visande Landeryds kyrkby (handling LMS D61-11:2). Skala 1:2000.

Figur 6. Ekonomiska kartan från 1947 rektifierad, med samma utsnitt som figur 3, visande Landeryds kyrkby. Skala 1:2000.

kyrkan och vägen mot Slattefors i söder. Gården öster om Flygelgården är borta medan den tredje gårdens byggnader ligger tätt öster om kyrkan.

Kyrkogården har under 1900-talet successivt utvidgats med början i öster. En första omgång ägde rum 1933 och ytterligare en utvidgning skedde 1953 (Kreutz 2006) då kyrkogård och parkering slutligen tog hela ytan öster om kyrkan i anspråk, där den nordöstra av byns tre gårdar tidigare legat.

På den ekonomiska kartan från 1947 har detta ännu inte genomförts även om de flesta av den nordöstra gårdens byggnader är försvunna. Söder om kyrkan syns Flygelgården vars bebyggelse flyttat söderut jämfört med häradskartan. Huvudbyggnaden är nu placerad mitt mellan mangårdens, ladugårdarnas och uthusens läge på häradskartan. Ladugårdarna är nu i huvudsak flyttade österut, in på den tidigare sydöstra gårdens område.

Metod

Vid samtliga undersökningar öppnades schakten med hjälp av grävmaskin. De påförda fyllnadsmassor som lagts dit efter Flygelgårdens rivning avlägsnades likaledes med maskin mellan förundersökning 2 och 3. Efter att schakten öppnats rensades de fram för hand med hacka, spade och skärslev.

Lösfynden gavs F-nummer och ritades in individuellt på särskilda planer i skala 1:100 med x- och y-läge markerat. Samtliga framkomna anläggningar dokumenterades i plan på samma sätt. Vid undersökningen användes ett lokalt koordinatnät, vilket är det som återfinns på äldre ritningar och planer. Modernare kartor i rapporten använder koordinatsystemet RT 90. Vilket koordinatsystem som används framgår av figurtexten. En karta med båda koordinatnäten finns på sid 72 i bilaga 2. Utvalda delar av anläggningarna och kulturlagren dokumenterades i plan och profil i skala 1:20. Fynden har i avvaktan på beslut om slutlig fyndfördelning placerats i Östergötlands museums magasin under accessnummer ÖLMC4027.

Antikvarisk bakgrund och genomförande

De arkeologiska undersökningarna föranleddes av en planerad utbyggnad av Landeryds kyrkogård. Utbyggnaden var beräknad till totalt 960 st kistgravar med dubbelt gravdjup, 450 urnegravar och en utökning av den befintliga minneslunden. Planer på att utöka kyrkogårdsområdet och att anlägga en naturpark var orsaken till att Linköpings kyrkliga samfällighet förvärvade Flygelgården (stg 4906) hösten 1984. Flygelgården och dess byggnader samt ytterligare intilliggande byggnader, bl a den före detta kyrkskolan, utgjorde en del av Landeryds kyrkby med anor från 1300- och 1400-talen.

Det område som kom att undersökas arkeologiskt var bebyggt fram till mitten av 1980-talet. Bebyggelsekontinuiteten antogs ha varat från medeltiden men var, vilket kom att visa sig vid undersökningarna, mycket längre. När de arkeologiska arbetena började i maj 1995 var samtliga byggnader på undersökningsytan rivna. Här nedan följer en beskrivning av de olika turer som föregick de arkeologiska undersökningarna.

Flygelgårdens datering var osäker. Huvudbyggnaden hade exteriört i allt väsentligt fått sin karaktär vid 1800-talets början men möjligen fanns delar från 1700-talet. Av kartmaterialet att döma tycks gården dock ej vara äldre än ca 1880. Även de fyra ekonomibyggnaderna hade en väl bibehållen karaktär av traditionell byggnadskultur. Så såg det ut i början av 1980-talet.

Hösten 1984 förvärvade Linköpings kyrkliga samfällighet Flygelgården. Syftet var att dels säkra mark för en framtida utvidgning av befintlig kyrkogård och dels att anlägga en naturpark i anslutning till kyrka och församlingshus. En utvidgning var nödvändig, redan 1994 var den befintliga kyrkogården i det närmaste fullbelagd. Strax efter förvärvet inlämnades en ansökan om rivningslov till Byggnadsnämnden i Linköpings kommun.

Efter att Flygelgården hade förvärvats och planer på att riva byggnaderna inom fastigheten förelåg, började kvarnarna att mala. Östergötlands länsmuseum tog kontakt med Byggnadsnämnden. Anledningen var att Flygelgården låg i en större miljö som i den Fysiska riksplaneringen utpekats som ett riksintresse för kulturmiljövården där området kring kyrkan utgjorde kärnan i detta område. I det av Länsstyrelsen i Östergötlands läns utarbetade kulturminnesprogram hade miljön beteckningen K41 i Linköpings kommun. Det ansågs att en rivning av Flygelgårdens manbyggnad och flygelbyggnaden skulle vara ett stort och negativt ingrepp i denna kulturmiljö, inte minst på grund av byggnadernas egna kulturhistoriska värde. Läns museet ansåg att byggnaderna borde bevaras och att detta skulle kunna ske utan hinder för en framtida utbyggnad av kyrkogården (ÖLM skrivelse 1985-02-11 dnr 315/84).

En diskussion påbörjades mellan länsstyrelsen, Östergötlands länsmuseum och byggnadsnämnden å ena sidan och förtroendevalda och tjänstemän från kyrkliga

Figur 7. Undersökningsområdet från söder 2011. Gravområdet, RAÄ 325, var beläget i det högsta läget strax söder om kyrkan. Husområdet, RAÄ 323, var beläget hitom den större granen. Foto Olle Hörfors.

samfälligheten å andra sidan. Även en opinion för ett bevarande fanns i trakten och flera privatpersoner hörde av sig som ville köpa huvudbyggnaden för att nyttja den som bostad. Byggnadsnämnden hade emellertid ingen möjlighet att stoppa en rivning, eftersom Landeryds kyrkby inte var detaljplanerad, men vädjade till samfälligheten att bevara huvudbyggnaden.

Linköpings kyrkliga samfällighet stod på sig. Man var i stort behov av en utvidgning. Antalet begravningar ökade och inte minst antalet kistbegravningar och begravning i minneslund.

1986 väckte en privatperson frågan om byggnadsminnesförklaring av Flygelgården. Kort därefter revs de kvarvarande byggnaderna.

Rivningen renderade i att Linköpings kyrkliga samfällighet nominerades som kandidat för 1986 års grävsropa, ett "pris" som årligen delas ut av Svenska föreningen för byggnadsvård till någon som på ett

särskilt flagrant sätt förstört eller skadat kulturhistoriskt värdefull bebyggelse (ÖLM, skrivelse till Svenska föreningen för byggnadsvård, dnr 87/86). Miljön kring Landeryds kyrka kom därmed inte med i den nya förteckningen över miljöer i Östergötland av riksintresse för kulturmiljövården.

År 1994 lade Griftegårdsförvaltningen fram ett förslag till utbyggnaden av den nya begravningsplatsen vid Landeryds kyrka. Utbyggnaden var beräknad till totalt 960 kistgravar med dubbelt gravdjup, 450 urnegravar och en utökning av den befintliga minneslund. Griftegårdsnämnden behandlade ärendet, som gick vidare till Landeryds församlings kyrkoråd för yttrande och slutligen gick ärendet vidare till länsstyrelsen (skrivelse Linköpings kyrkliga samfällighet dnr G94.1293) för behandling i enlighet med kulturminneslagen (SFS 1988:950).

Etapp	År	Arbete
Arkeologisk förundersökning i 4 etapper		
1	1995	Provschakt för att utreda om fornlämning förekom inom den tänkta exploateringsytan. Inventering av berghällar i syfte att upptäcka eventuella hållristningar
2	1995	Ytterligare sökschakt med annan (större) maskin, med samma syfte som ovan. De påförda massorna avlägnades.
3	1996	Förundersökningen syftade till att bedöma omfattningen av de kulturlager som framkommit i områdets norra, södra och östra del.
4	1996	Förundersökningen syftade till att beräkna antalet förhistoriska gravar i det framkomna gravområdet, RAÄ 325, som framkommit i norra delen av området. Vid förundersökningen slutundersöktes de gravar vars överbyggnader var skadad och inte kunde återställas. Ytterligare ett syfte var att utreda i vilken mån byggnader och aktiviteter kring den 1986 rivna Flygelgården påverkat bevaringstillståndet.
Arkeologisk slutundersökning		
5	1996	Undersökningen syftade till att totalundersöka de boplatzlämningar och kulturlager, RAÄ 323, som framkommit i områdets östra del.
Rekonstruktion och igenläggande		
6	1997	Åtgärder i syfte att skydda och bevara den kvarvarande delen av gravfältet RAÄ 325 som skulle kvarligga.
Arkeologisk förundersökning vid genombrytning av äldre bogårdsmur		
7	1997	Förundersökningen hade till syfte att utreda huruvida bogårdsmuren var den bevarade medeltida muren eller om den ombyggt helt eller delvis vid ett senare tillfälle.
Antikvarisk kontroll vid genombrytning av äldre bogårdsmur		
8	1997	Antikvarisk kontroll i samband med anläggandet av en öppning i bogårdsmuren.

Tabell 1. Sammantaget genomfördes arkeologiska åtgärder vid åtta olika tillfällen under åren 1995-1997.

Undersökningarna

Hösten 1994 kom ärendet som remiss till Östergötlands länsmuseum. I samband med en besiktning som då utfördes kunde konstateras att förberedelserna redan var i full gång för att iordningställa den f.d. Flygelgårdstomten för begravningsplats. De lägre centrala och östra delarna av området hade sedan rivningen av byggnaderna fyllts ut med ansevliga mängder fyllnadsmassor, med syfte att få området topografiskt likt den befintliga kyrkogården.

Förundersökning (etapp 1)

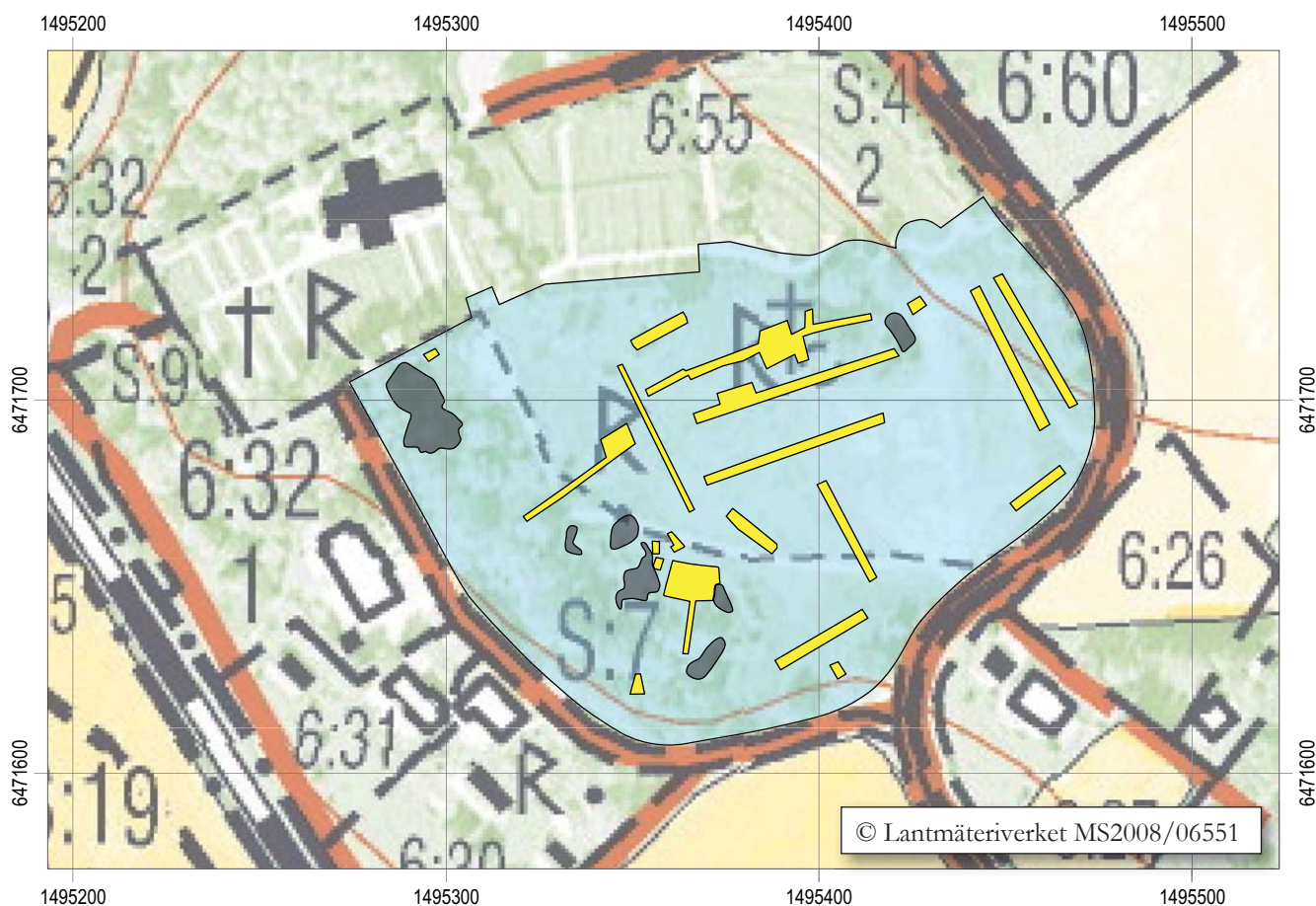
I maj 1995 påbörjades den arkeologiska förundersökningen. Syftet med undersökningen var primärt att se om fornlämningar kunde finnas inom området och i så fall vad det skulle kosta att undersöka och ta bort de som skulle beröras av kyrkogårdens utbyggnad.

Redan i det första schaktet framkom de första förhistoriska lämningarna, bl a en fyrsidig stensättning. Ytterligare några schakt togs upp och ytterligare stensättningar framkom. Den grävmaskin som användes till detta arbete tillhandahölls av samfälligheten. Normalt

användes den till att gräva gravar, inte gräva fram förhistoriska dito. Maskinen kom också till korta när det gällde att gräva sig igenom de uppskattningsvis 10 000 m³ lermassor och vägavfall som använts till utfyllning av stora delar av undersökningsområdet. Arbetet kunde därmed inte slutföras då inte hela området kunde undersökas. I samband med detta arbete inventerades även bergshällarna inom området varvid en skålgrop kunde konstateras.

Förundersökning (etapp 2)

En fortsättning av förundersökningen tog vid, nu med en större grävmaskin. Ytterligare sökschakt grävdes och ytterligare fornlämningar framkom. Denna undersökning försvårades betydligt av de påförda fyllnadsmassorna. På de övre delarna av området, i anslutning till bogårdsmuren vid den äldre kyrkogården, var de påförda lerlagren upp till 0,3 m tjocka. I den östra delen av området var lagren som mest närmare 1,7 m tjocka. Lagren bestod av lera och miljöfarligt vägavfall, som asphalt, grus,

Figur 8. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med den planerade utbyggnaden (blått) och förundersökningsschakten (gula) från etapp 1-4 markerade. Grå områden markerar berg i dagen. Koordinatsystem RT90. Skala 1:2000.

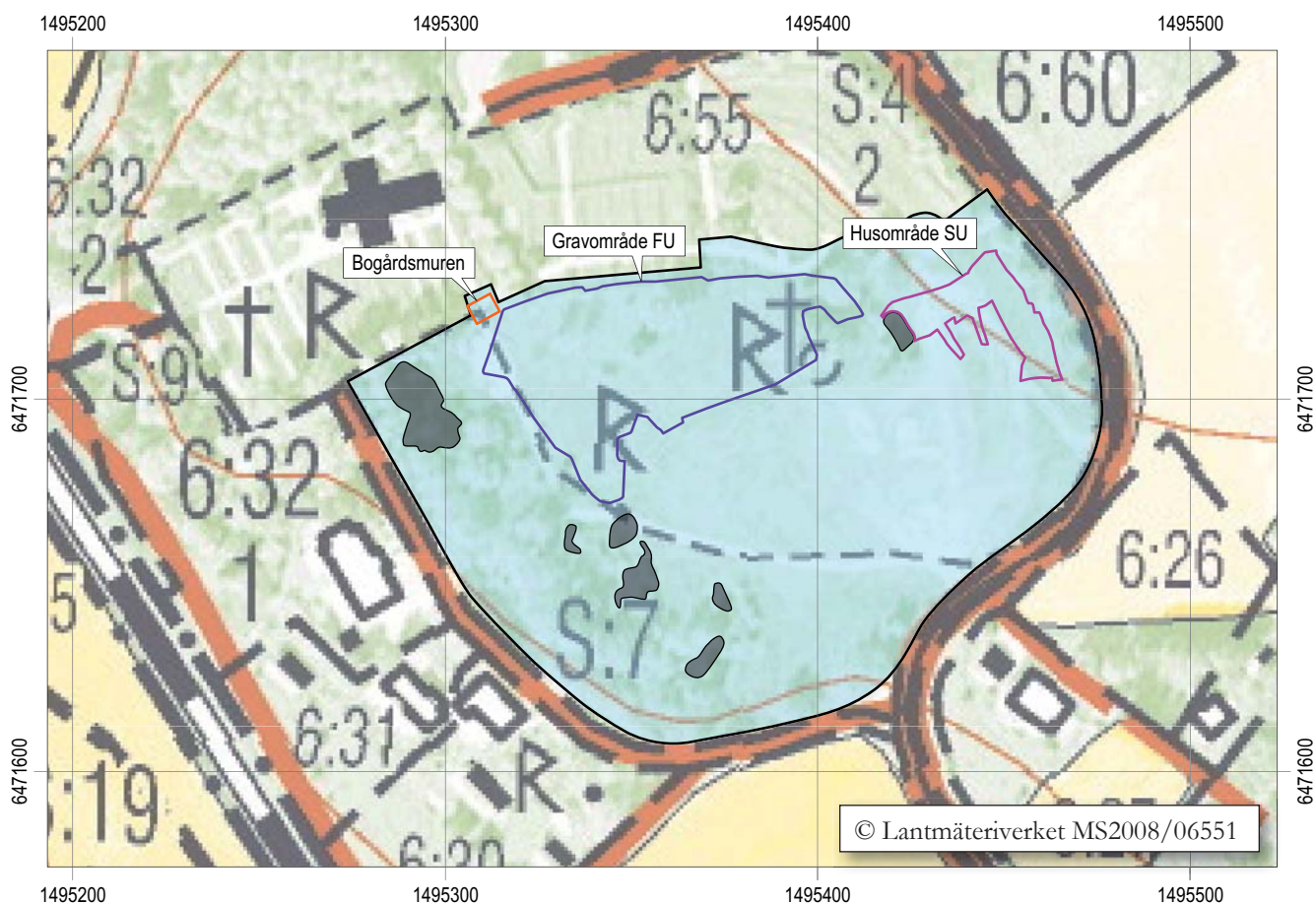
betongrör, vägsyltar och annat bråte. Under dessa lager kom den ursprungliga gräsvålen. Schaktdjupet efter att schakten grävts ner till steril nivå var inom detta delområde närmare 2 m.

Resultatet av den andra förundersökningen var, förutom att ytterligare förhistoriska gravar och lämningar av boplatsskarakter hade framkommit, att även kulturlager från yngre järnålder - medeltid och 1500 - 1600-tal påträffades. Enbart ett fåtal bebyggelse lämningar kunde identifieras, dock inga efter den förmodade medeltida bebyggelsen. Hela området hade därmed sökschaktats och fornlämningar och fynd från såväl förhistorisk som historisk tid hade framkommit.

Efter ett samråd 1995 mellan uppdragsgivaren, länsstyrelsen och länsmuseet bedömde länsstyrelsen att förundersökningen skulle fortsätta. Syftet med detta var att få fram antalet förhistoriska gravar i områdets norra del samt att inhämta bedömningsunderlag för de kulturlager som påträffats i områdets södra och östra delar.

Förundersökning (etapp 3)

Under juni och juli 1996 påbörjades den tredje etappen av förundersökningen. Inför själva undersökningen schaktades de påförda fyllnadsmassorna bort. Förundersökningen visade att kulturlagren i områdets södra och centrala delar var störda av sentida aktiviteter, inte minst från de senaste 50 åren. 1500- och 1600-talskeramik låg blandat med asfalt och annat avfall från 1900-talet och främst från dess senare hälft. De kulturlager som tidigare hade påträffats i områdets östra del var mer homogena men med tendenser till sentida störningar. Vid rensning påträffades flera fynd som tydde på ansevärd ålder. Här hittades bl a en flintpilspets från tidig bronsålder. Fler-talet fynd tydde dock på yngre järnålder. Tydligast var det i den sydöstra delen. Där framkom rikligt med bränd lerklining liggande i linje, som vi tolkade som resterna efter en vägg från ett förhistoriskt hus. Kulturlagren verkade dock vara kraftigt omrörda. En yngre husgrund framkom även, som primärt daterades till sen medeltid.

Figur 9. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med de tre delområdena markerade. Grå områden markerar berg i dagen. Koordinatsystem RT90. Skala 1:2000.

Efter denna tredje fas av förundersökningen återupptogs förhandlingarna med uppdragsgivaren. Vi hade nu konstaterat att områdets södra delar kunde avskrivas antikvariskt. Kulturlagret i östra delen hade begränsats till såväl yta som till datering. Till detta kom även området med förhistoriska gravar i områdets norra del.

Förundersökning (etapp 4)

I oktober 1996 utfördes en fjärde förundersöknings-etapp. Undersökningens syfte var att utröna omfattningen av gravområdet och antalet gravar. Resultatet skulle sedan ligga till grund för en eventuell slutundersökning. Kulturlagret i öster skulle samtidigt slutundersökas och borttagas.

Arbetsinsatserna utfördes med grävmaskin. Inom detta område fanns flera bebyggelserester från Flygelgården. Dessa utgjordes av cementgrunder efter två intill varandra liggande växthus och delar av grunden från Flygelgårdens huvudbyggnad. Enligt de som var med om rivningen av Flygelgården hade byggnadsresterna körts bort med schaktmaskin i samband med rivningen. Detta syntes tydligt då torv- och myllagren saknades och att de förhistoriska gravlämningar som låg i anslutning till byggnadsplatsen helt eller delvis saknade överbyggnader.

I områdets sydöstra del grävdes ett referensschakt. Fyndmaterialet i detta schakt visade även det på såväl förhistoriska spår som sentida aktiviteter inom ett förhistoriskt område. Dels saknades torv- och myllagret och dels var fynden från flera olika tidsepoker blandade i en total röra. Där fanns slagen flinta tillsammans med kritpipsfragment, förhistorisk keramik med Hackeforsporlin och brända ben med tegel och ritstift från kyrkskolans dagar. Totalt avtorvades ca 5 300 m².

Själva gravfältet (senare registrerat som RAÄ 325, Landeryds sn) omfattade en yta av ca 3 700 m². Det totala gravantalet är inte känt då delar av området enbart rensades ner sparsamt, men drygt 40 förmodade gravar och ett röse med skärersten identifierades. På röset vilade grundmuren från ett av de två växthus som fanns i området. Grundmuren avlägsnades och rösets övre delar rensades ner till anläggningsnivå. Där muren hade stått kunde man identifiera flera olika sot- och kolhorisonter, vilket tyder på upprepade bränningar. På grund av detta, och av rikligheten av skörbrända stenar, sot och kol och en stor mängd med små fragmenterade brända ben, tolkades röset som en trolig kremeringsplats.

De olika gravlämningarna varierade i storlek. De minsta var ca 0,4 m och den största ca 8,0 m i diameter. Några var kraftigt skadade och saknade överbyggnader

på grund av tidigare schaktningar i samband med rivningsarbeten och liknade, men även skador från trädgårdsarbete eller dylikt från Flygelgårdens dagar kunde identifieras. Den fjärde etappen av förundersökningen av gravfältet RAÄ 325 var därmed utförd.

Inom ramen för den slutundersökning som skulle utföras i området med kulturlager och bebyggelselämningar, undersöktes ett antal kraftigt skadade gravanläggningar, bland annat en brandgrav (A21). Orsaken var att det vid rensningen påträffades flera välbevarade gravfynd så som en trekantsfibula av brons och ett spiralvridet remändebeslag av järn. Risk förelåg att ytterligare föremål kunde finnas och att dessa snabbt skulle komma att förstöras om inte anläggningen undersöktes och fynden omhändertogs. Länsstyrelsen godkände detta förfaringsätt och dessa anläggningar slutundersöktes därmed.

Vad Linköpings kyrkliga samfällighet hade för vidare planer med gravfältet var dock fortfarande osäkert. Den kostnadsberäkning, för en slutundersökning av ca 40 gravar, som tidigare hade presenterat höll fortfarande. I samband med att de berörda från samfälligheten gjorde ett besök på platsen diskuterades de olika valmöjligheterna. Om gravfältet slutundersöktes, vilket vore mycket kostsamt, skulle området kunna användas till en ny begravningsplats. Alternativet var att låta freda gravfältet. Det skulle innebära att en stor yta skulle fritas från den tänkta, nya begravningsplatsen. Skulle man någon gång i framtiden behöva ytan, skulle man då kunna ansöka om en arkeologisk slutundersökning av området.

Det arkeologiska arbetet fortsatte med slutundersökningen av området med kulturlager och bebyggelselämningar.

Slutundersökning av husområde och kulturlager (etapp 5)

Området med kulturlagret hade arbetsnamnet Husområdet och fick senare fornlämningsnumret RAÄ 323. Det bedömdes att kulturlagren skulle rensas ner till naturlig undergrund. Problemet var att lagren var omrörda och blandade med sentida lager. Det framkom från lokalbefolkningen att grisar hade gått hägnade inom det aktuella området. Större delen av kulturlagren planerades därför att grävas extensivt och att den kulturpåverkade jorden skulle sållas. De kända anläggningarna och de anläggningar som framkom samt referensytor med kulturlager grävdes intensivt.

Ytan som slutundersöktes var ca 1 200 m² stor. Totalt undersöktes 19 anläggningar, däribland resterna efter

en smedja från historisk tid, stolphål, olika varianter på gropar och en referensyta på ca 100 m², med vikingatida lämningar. Av de 19 undersökta anläggningarna utgick två som recenta. Övriga kuturlagerrester grovgrävdes.

I och med denna undersökning, vilken var avslutad i november 1996, var den östra delen av den f.d. Flygelgårdens byggnadstomt fri från fornlämningar och kunde därmed användas som ny kyrkogård. Frågan var då vad som skulle ske med gravfältet.

Rekonstruktion och igenläggning (etapp 6)

Efter undersökningarna i november vidtog nya förhandlingar. Det beslutades att gravfältet skulle bevaras då den senaste förundersökningen och slutundersökningen, av de svårast skadade anläggningarna, hade utförts på ett sådant sätt att en igenläggning skulle vara möjlig utan någon större risk för att ytterligare skador skulle uppkomma.

Med utgångspunkt från Jordbrogravfältet (RAÄ 182a) i Österhaninge socken i Södermanland (Äijä 1998) och erfarenheter av de tidigare förundersökningarna formades ett förslag om hur gravfältet skulle övertäckas och skyddas, som alla parter godtog.

Området skulle först täckas med fiberduk och därefter med ett jordlager. Syftet med fiberduken var att dels underlätta för en eventuell senare slutundersökning och dels som ett skydd. Det överliggande jordlagret skulle dessutom anläggas över hela gravfältet och gravarnas överbyggnader rekonstrueras så att de större gravarnas välvda former fortfarande skulle synas. Det ansågs att det var av värde att dessa gravar gick att identifiera trots den påförda jorden. I samband med den sista förundersökningen hade hela ytan mätts in digitalt med totalstation så den ursprungliga nivån fanns inmätt, med undantag för de bortschaktade ytorna varför en rekonstruktion både var möjlig och nödvändig. Att det var en rekonstruktion är dock viktigt att poängtera. Det utseende som gravfältet skulle få, var ett rekonstruktionsförslag utifrån hur förromerska gravar kan se ut om de inte har legat inom en medeltida kyrkby och inom ett sentida gårdskomplex med fruktträd, rabatter och växthus. Gravfältet RAÄ 325 skulle därefter besås med ängsväxter. Redan tidigare hade de planterade barrträden och vissa lövträd avverkats. En vildapel, hassel, björkar och ek samt en stor ask hade fått stå kvar just med tanke på en eventuell igenläggning.

I maj 1997 påbörjades igenläggningen med att vit fiberduk rullades ut över hela gravfältet. De jordmassor som kom att användas var dels den ursprungliga och dels

ny matjord. De tidigare påförda massorna bestod till stor del av lera varför dessa inte var lämpliga att använda. Jorden lades ut med grävmaskin och grovformades samt packades för att minimera risken för sättningar. Därefter finjusterades gravformerna för hand och hela området krattades och stenar och rötter plockades bort. Slutligen såddes ängsflora på gravfältet.

Arkeologisk förundersökning av bogårdsmuren (etapp 7-8)

Efter det att gravfältet täckts över och ytorna i öster, RAÄ 323, hade slutundersökts så var det arkeologiska arbetet i stort färdigt. En viktig del kvarstod dock. Nämligen att binda samman det nya kyrkogårdsområdet med kyrkan. För att möjliggöra detta krävdes att en ny öppning togs upp i bogårdsmuren vid den äldsta delen av kyrkogården. Frågan var om bogårdsmuren var medeltida och därmed skyddad enligt lag (SFS 1988:950). För att ta reda på detta utfördes en begränsad förundersökning söder om muren och ganska snart gick det att konstatera att muren var omlagd då en äldre murrest påträffades ca 0,4 m utanför den befintliga bogårdsmuren. Vid stick med sond utmed muren i linje med de framkomna basstenarna kunde konstateras att denna äldre murrest fortsatte parallellt med den stående muren. Sannolikt lades muren om i samband med ombyggnationen av kyrkan 1753.

Länsstyrelsen gav därmed tillstånd att öppna en passage i bogårdsmuren med restriktionen att det stenmaterial som borttogs skulle finnas kvar i anslutning till muren. Arbetet med passagen utfördes under antikvariskt överinseende.

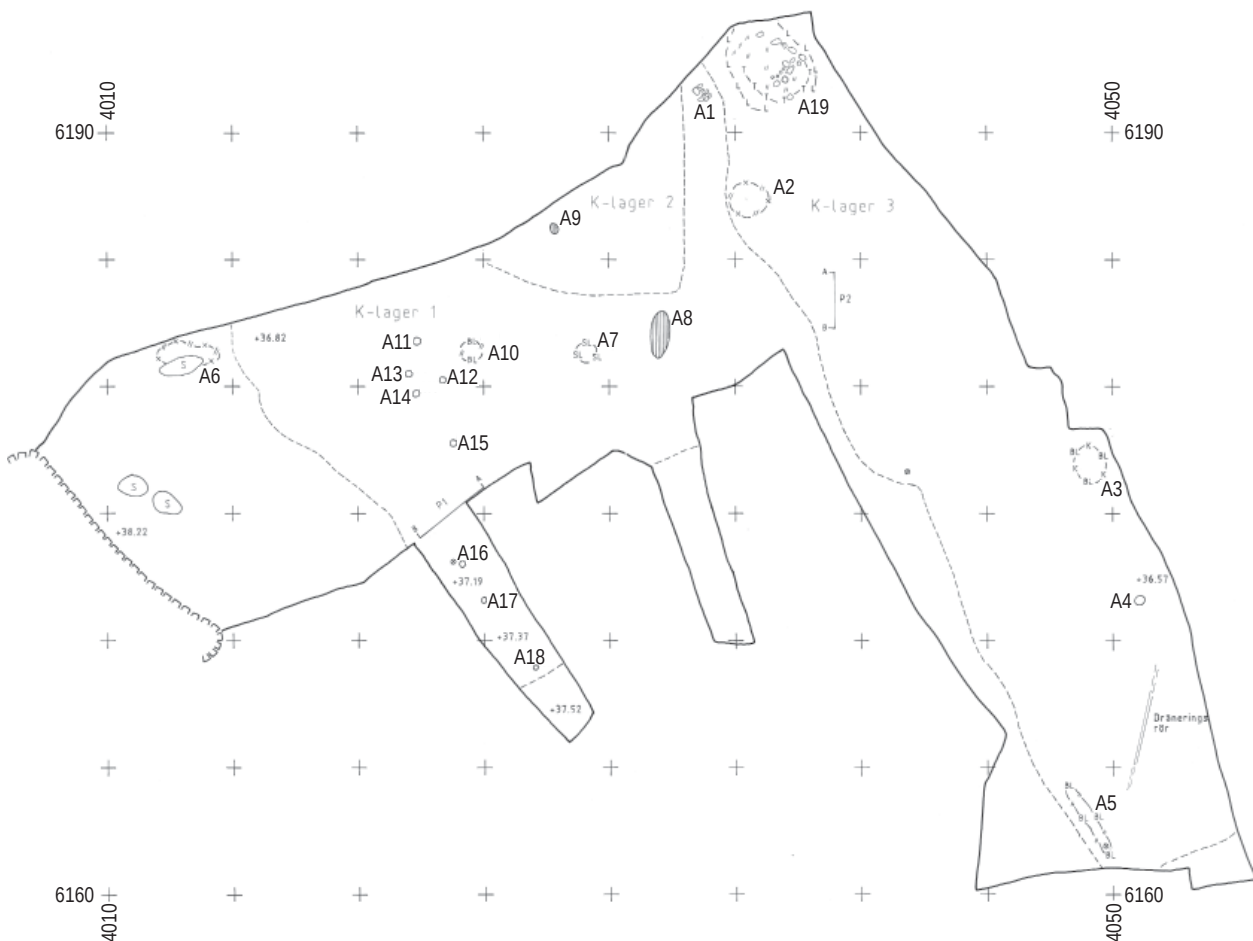
Undersökningsresultat

Husområdet, RAÄ 323

Totalt kom en yta på ca 1 200 m² att undersökas med sammanlagt 19 anläggningar, varav två utgick som recenta. En stor del av den undersökta ytan utgjordes av kulturlager, där merparten var kraftigt omrört efter sentida aktiviteter bl a hade området enligt muntliga uppgifter utgjorts av inhägnad där svin hade vistats. Kulturlagrets yta var totalt ca 480 m² stort och bestod av två delar. Två profiler upprättades. Kulturlagrets tjocklek var 0,05 - 0,45 m. De delar som var minst störda var i den sydöstra delen av området och kulturlagret var där ca 0,12 m tjockt. Anledningen till att kulturlagret i denna del var mindre omrört var att en ekonomibyggnad stått över lagret. Av de undersökta anläggningarna utgjordes åtta av käpphål (A11-A18), vilka troligen ingått i en hägnad. De övriga undersökta anläggningarna utgjordes av en brunn (A1), en koncentration av brända ben (A2), en koncentration av smidesslagg (A7), en koncentration av bränd lera (A10), en mörkfärgning (A8), resterna efter en vägglinje med stora mängder med lerklining (A5), två gropar (A3 och A9), ett stolphål med stenskoning

(A4), ett brandlager (A6) och en bebyggelselämning (A19). Av dessa undersökta anläggningar var flertalet sentida och enbart tre av förhistorisk karaktär (A3, A4 och A5). Anläggning A6 bör dock kommenteras. Detta brandlager tolkades i samband med rensning som en grav, då rikligt med brända ben och kol framkom, men vid undersökningen uppdagades att det var fråga om schaktmassor. Förmodligen utgjordes materialet av innehållet från en grav som bortschaktats från gravfältet RAÄ 325 och dumpats till denna nya plats. Benmaterialet var allt för fragmenterat för att kunna närmare artbestämmas osteologiskt.

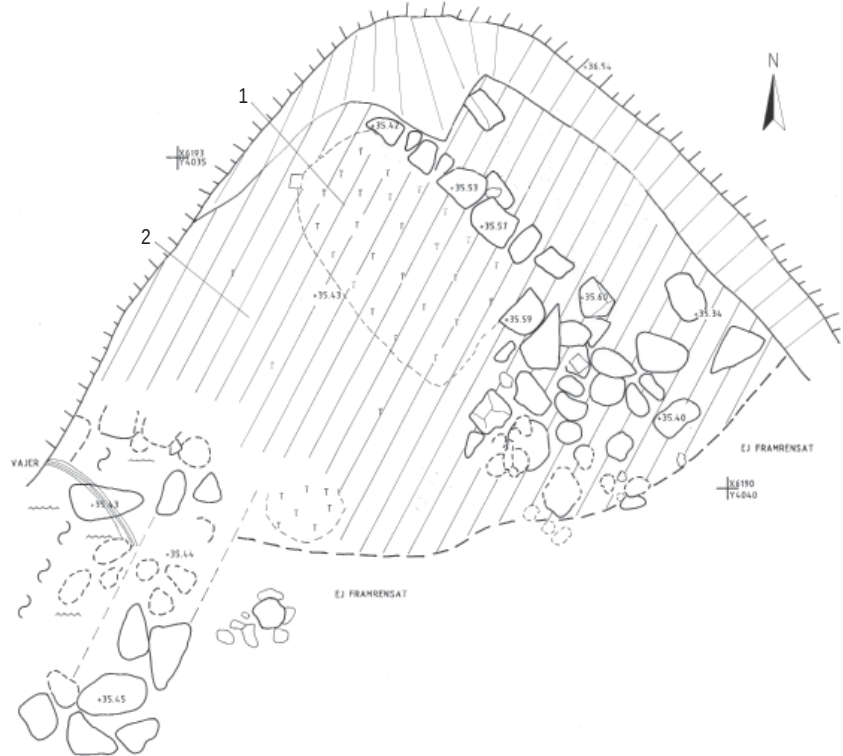
Flera av de sentida anläggningarna hörde direkt eller indirekt samman med den bebyggelselämning (A19), som fanns i den nordöstra delen av det undersökta området. Bebyggelselämningen bestod av en del av en smedja. Lämningen framkom i samband med rensning och syntes först som en syllstensrad, ca 3 m lång. Vid ytterligare rensning framkom en 1 x 1,4 m stor eldstad med en kallmurad tegelkonstruktion på ena sidan och fragment efter en plank på den andra sidan och på de övriga sidorna begränsas eldstaden av kallmurad

Figur 10. Husområdet. Lokalt koordinatsystem. Skala 1:300.

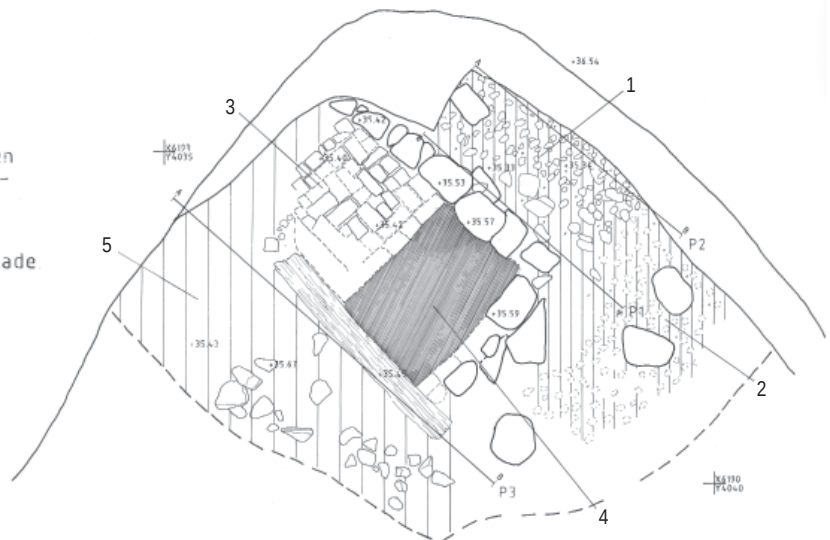
A19 nivå 1

1. Område med tegeikross
2. Påförd kulturinfiltrerad lera

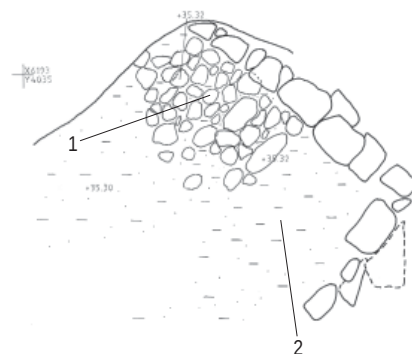
A19 nivå 2

1. Stenpackning vilande på/i ett sot och kolbemängt lerlager.
2. (Som lager 1). Stenpackningens fortsättning togs fram i plan men kunde ej dokumenteras pga framträngande vatten och lervälling.
3. Tegelkonstruktion. Tegelstenar in situ. Vissa dock kraftigt vittrade
4. Sot med någon sandinblandning
5. Mycket magert, fyndfattigt kulturlager med enstaka tegelflor

A19 nivå 3

1. Stenpackning. Fundament för tegelkonstruktioner.
2. Sandig lera

Figur 11. Tre nivåer av A19. Skala 1:100. Lokalt koordinatsystem.

natursten. Byggnadslämningen tycktes fortsätta åt norr in mot den befintliga kyrkogården och hade troligen schaktats bort i samband med anläggandet av densamma. Under tegelkonstruktionen framkom en stenläggning bestående av 0,10 - 0,30 m stora stenar med plan topp. Denna stenläggning tolkades som ett lagt stengolv. Tegelkonstruktionen tycktes ha fallit ut från eldstaden, vilket skulle förklara den organiserade oordning tegelstenarna låg i. I kulturlagret under den plank som låg utmed den sydvästra kortsidan av eldstaden framkom bl a fragment från en kritpipa och en sked av tenn. En stor del av det övriga fyndmaterialet som framkom vid undersökningen av smedjan utgjordes av slagg och metallfragment och glaserat rödgods. Provtill ^{14}C -analys togs från dels träplankan och dels kol från eldstaden. Båda proverna har givit dateringar till 1700-talet (Ua-13512, Ua-13513).

Invid bebyggelselämningen påträffades en brunn (A1). Brunnen var ca 0,6 x 0,8 m stor och delvis raserad. Det gick inte att urskilja några konstruktionsdetaljer. Brunnen var fortfarande vattenförande, vilket tydligt märktes i samband med regn, då området omedelbart runt brunnen översvämades.

I områdets södra del hittades i samband med rensning av kulturlagret stora mängder av lerklining. Den brända leran låg delvis överlagrat av kulturlagret, vilket också vidtog under lagret av den brända leran. Lagret av lerklining var 0,9 x 2 m stort och 0,04 - 0,08 m tjockt. Totalt plockades drygt 8,7 kg bränd lera från anläggningen. Många av dessa lerkliningsbitar hade tydliga avtryck efter fingertjocka trävidjor. Även keramik påträffades här. Kol delvis innesluten i den brända leran togs för ^{14}C -analys. Provet har daterats till vikingatid (Ua-13511).

Figur 12. Brunnen A1 och bebyggelselämningen A19. Skala 1:100

Ca 9 m nordöst om lerkliningskoncentrationen framkom i samband med bortgrävandet av kulturlagret, ett 0,44 m stort stolphål med stenskoning (A4). Ytterligare knappt 6 m norr om A4 påträffas en 1,5 m stor grop (A3) vilken bl a innehöll keramik. Dessa anläggningar framkom när kulturlagret grävdes bort. Inga ytterligare anläggningar påträffades vilket får anses som märkligt. Inte minst avsaknaden av fler stolphål med tanke på att så stora mängder av lerklining påträffades. Lerklining tolkades höra till en vägg från ett förhistoriskt hus, vilket skulle innebära att lämningar från takbärande stolpar även borde ha påträffats. Möjligen härrör lerklining från en annan typ av konstruktion än en vägg, möjligen en hägnad eller liknande. En annan förklaring är att huset inte legat just vid den undersökta platsen utan utanför undersökningsområdet. Vad som talar för det är fyndmaterialet i området, vilket uppvisar karaktäristik

Figur 13. Lerklining från A5 med tydliga pinnavtryck. Foto Johan Levin.

Figur 14. Nordöstra hörnet av Husområdet, under vattnet i bildens överkant finns anläggningarna A1, A2 och A19. Foto mot N, Mattias Schönbeck.

av avfall. Dessutom är denna del av området den lägsta delen av undersökningsområdet, vilket inte är den optimala platsen för ett hus. Men att det borde finnas en boplatz i närheten talar dock den utförda keramikregistreringen för, som visar en typisk boplatsspridning.

Undersökningen av kulturlagret visar upp ett fyndmaterial som dateringsmässigt sträcker sig från tidig bronsålder till vikingatid. Från medeltid påträffades inget entydigt, men däremot från senare tidsepoker.

Skålgropslokalen RAÄ 324

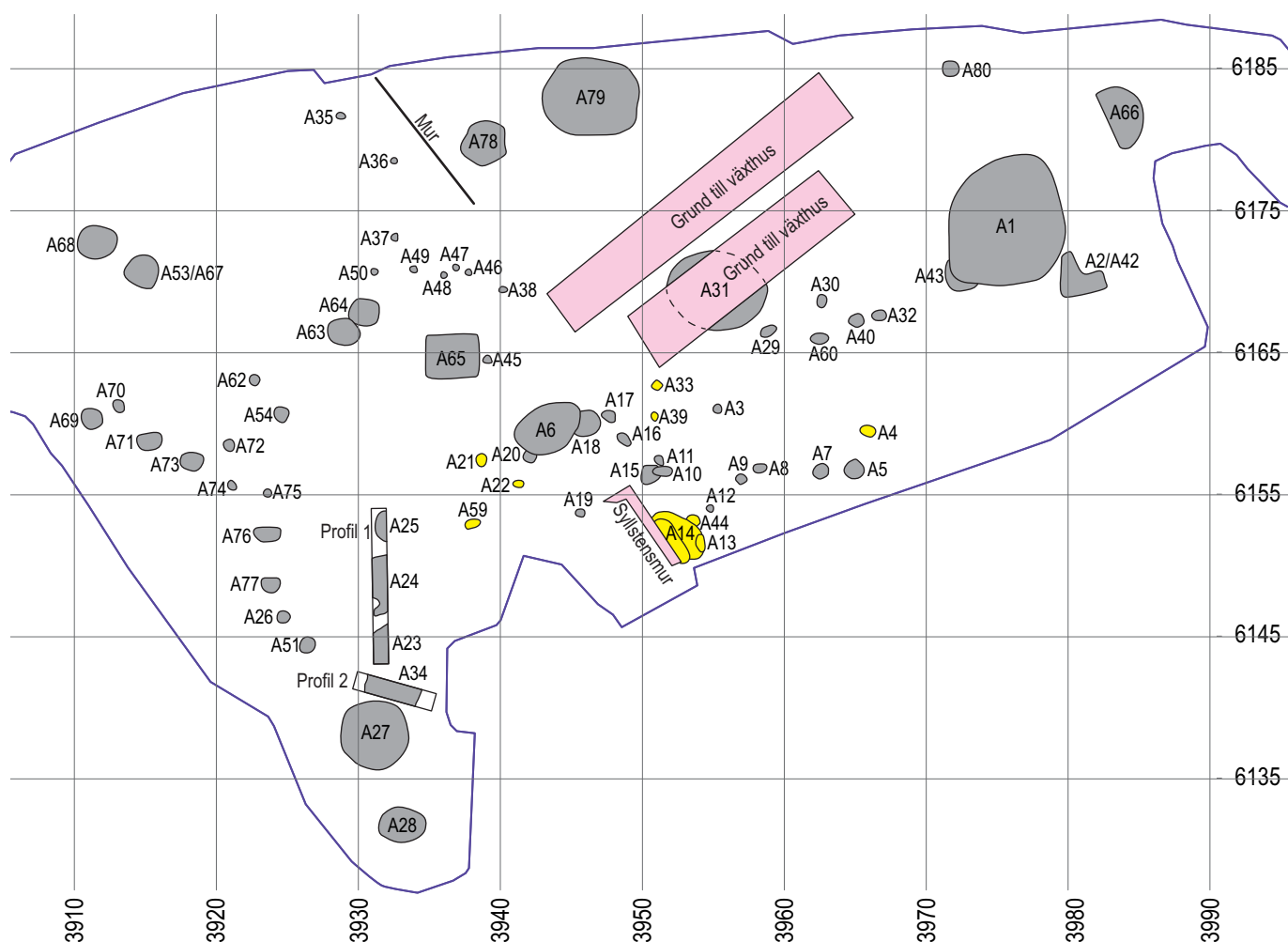
I den sydvästra delen av gravfältet påträffades i samband med den första förundersökningen en ensam skålgrop på en mindre berghäll (RAÄ 324:1, fig 2). Skålgropen är 0,05 m i diameter och ca 17 mm djup. Skålgropen kvarligg.

Gravområdet RAÄ 325

Totalt avtorvades 5 300 m². Själva gravfältet omfattade en yta av ca 3 700 m². Primärt borttogs de påförda jord- och lerlagren, därefter avbanades torv och mylla. Gravanläggningarna rensades inte helt ner till anläggningsnivå, utan grovremsades enbart för att gravarna skulle kunna identifieras. Av den anledningen är inte storlek och form helt bestämd, inte heller det exakta antalet. Inom en del av gravfältet gick det inte att vid grovremsningen avgöra varken antal eller storlek påstensättningarna med den grävmetod som användes. Vid sondning med geologiskäpp konstaterades att en eller flera stenpackningar doldes av det överliggande jordlagret. Var den ena packningen började och nästa slutade var alltså inte möjligt att avgöra utan att rensa ner till den ursprungliga marknivån. Vi beslöt att inte frilägga detta område eftersom vi inte viste huruvida gravfältet skulle slutundersökas eller ej. Några gravar inom denna yta var mer framträdande och lättare att avgränsa än de övriga. Dessa var A63, A64, A65 och A78. De två första är ca

2,5 m i diameter och ligger omedelbart invid varandra. Anledningen till att de båda gick att identifiera var tack vare den markerade kantkedja vilken omgärdade vardera grav. Det samma gäller A65, vilken i motsats till A63 och A64, är närmast kvadratisk till formen och har en tydlig kantkedja. Den sista synligt avgränsadestensättning inom denna yta är A78 vilken gick att avgränsa tack vare sin markerade välvning. Denna gravs ytterkanter rensades ner. Graven är i det närmaste rund och ca 3,5 m i diameter. Ytan inmättes separat.

Några av gravarna kom dock att framrensas mer noggrant utan att helt friläggas. Till denna grupp hör bland annat den första säkert identifierade gravanläggningen (A1). Denna rundastensättning, vilken är 8 m i diameter, är inte bara en av de största gravarna på gravfältet utan den ligger även på områdets högsta punkt. Stenpackningen som täckte graven var flerskiktad och skadad och omrörd och blandad med mylla inom vissa delar. Mot gravens centrum saknades packningen helt.

Figur 15. Gravområdet med undersökta anläggningar (gult) och helt eller delvis framrensade anläggningar (grå). Lokalt koordinatsystem. Skala 1:500.

Figur 16. Del av människokranium (F50) med snittspår. Foto Johan Levin.

Tydliga skador uppkomna med sentida nedgrävningar kunde identifieras. Även rötter i och invid graven har skadat packningen och möjligen också gravens inre. Omedelbart invid gravens sydöstra kant påträffades resterna efter en husgrund, liggande i vinkel. Närheten till denna byggnad förklarar de identifierade skadorna i graven. Även de fynd som påträffades vid rensningen talar för de sentida aktiviteter vilka sammanfaller med huset, men även förmodat primärt fyndmaterial påträffades. Av fyndmaterialet från A1, som kommer att presenteras mer ingående nedan, kan nämnas eldslagingssten i flinta, en fotangel, slagen kvarts, rödgods från historisk tid och stora mängder av ben. Av benen bör en bit bränt skalltak från människa (F50) nämnas. Utsidan av benet uppvisar flera tydliga snittspår efter något vasst föremål (figur 16). Det är inte omöjligt att snittspåren härrör från en skalpering eller liknande. Totalt registrerades 100 fyndposter i eller i anslutning till A1.

Sammanlagt kom 11 anläggningar att undersökas. Orsaken till detta var att de bedömdes vara så skadade att eventuella fynd därmed riskerade att nedbrytas då det skyddade torvtäcket var avlägsnat. De undersökta anläggningarna låg samtliga i anslutning till den plats där Flygelgårdens boningshus tidigare stod. Vid rivning av byggnaden schaktades området varför eventuella överbyggnader till de olika anläggningarna förstördes. En grav bortschaktades i det närmaste fullkomligt och delar av dess innehåll påträffades som dumpmassor vid slutundersökningen av det s k husområdet (RAÅ 323; A6). Av de undersökta anläggningarna utgjordes en av en säker grav (A21) och en osäker gravanläggning (A59). I övrigt undersöktes en kolkoncentration (A39), fyra mörkfärgningar (A4, A33, A57, A58), tre

skärvstenspackningar (A13, A14, A44) samt en osäker gravbotten (A22). Anläggningarnas funktion har ej varit möjlig att avgöra. Fyllningen har utgjorts av sot och kol blandat med kulturjord. I vissa fall har anläggningarna varit fyndförande. Fyndmaterialet har då utgjorts av djurben, såväl brända som obrända, samt en allskön blandning av flinta, järnfragment, bränd lera, glaserat rödgods med eller utan vit dekor, smidesslagg, tegelfragment och korkmattsbitar.

Av de undersökta anläggningarna vilka primärt tolkades som gravar, var enbart en självklar. Det var A21. Den framkom i samband med grovrensning och syntes som en rund, 0,7 m i diameter stor mörkfärgning med en sten i centrum. Vid finrensning framkom en trekantsfibula av brons och ett spiralvridet remändebeslag av järn. Mörkfärgningen visade det sig vara de återstående resterna efter en urnebrandgrav. Under den i ytan synliga stenen, vars funktion var locksten, framkom ett keramikkrärl. Kräret hade av tyngden från lockstenen krossats. Den ena krälväggen hade rasat in mot krälets mitt och täckte därmed krukans innehåll, vilket utgjordes av brända ben från en vuxen individ (35 - 64 år) vars kön ej osteologiskt kunnat bedömas. Strax utanför kräret påträffades mindre fragment brända ben samt två rostliknande klumpar. Dessa skickades till Historiska museet, enheten för konservering av museiföremål. Ur dessa klumpar lyckades konservatorn rädda två rembeslag från ett bälte eller liknande och fragment efter en eller flera nålar. Flera prover för ¹⁴C-analys togs från flera anläggningar, där ibland A21. Även vedartsanalys av kolet utfördes. Av denna analys tillsammans med utgrävningsresultaten kunde fastställas att urnebrandgropen sannolikt hade bränts av med ris och tunna kvistar innan benurnan placerats i gropen. Därefter har lockstenen lagts på plats och därefter har övriga bålrester och bålmonja fått fylla gropen. Till sist har troligen en större sten eller en stenpackning täckt gropen. Av denna överbyggnad återfanns inget.

I samband med en av förundersökningarna påträffades en stenpackning i gravfältets västra del. Primärt tolkades denna packning som en enhetlig anläggning, möjligen en stenläggning hörande till någon bebyggelse. Två stycken provschakt handgrävdes och framrensades. Det visade sig då att det inte var en sammanhållande stenläggning, utan fyra stycken separata och tydligt avgränsade stenpackningar, vilka verkade vara flerskiktade. Dessa stenpackningar utgör troligen överbyggnader till fyra gravar (A23 - A25 och A34). Vid framrensningen av dessa möjliga stensättningar, påträffades lösfynd från flera tidsperioder. Ett av fynden var direkt daterande till tidsavsnittet 1568-92, d v s Johan III regeringstid. Fyndet bestod av en silversolidi med kung Johans

namnskiffer. Gravarna togs senare fram i dess helhet och uppvisade sentida skador. Då stensättningarna har legat alldeles invid Flygelgårdens bebyggelse, är det inte konstigt att skador uppkommit. Gravarna undersöktes ej, utan övertäcktes och kvarliggert.

De ^{14}C -prover som skickats för analys visade att den osäkra graven, A59, inte kunde vara en gravlämning eftersom dateringen var modern (Ua-13515). Graven A21 kunde dateras till tiden mellan 390 och 10 f Kr (Ua-13514).

Bogårdsmuren

Ett schakt, 0,5 x 2,5 m stort, togs upp omedelbart utanför bogårdsmuren, på den plats där passagen var planerad (figur 9). Ganska snart kunde det konstateras att muren var omlagd. Stora mängder av kalkbruk påträffades. I de övre delarna av schaktet framkom mylla

med inslag av kalkbruk och ner mot schaktets botten var kalkbrukslagret i det närmast homogent. Ca 0,40 m söder om den kallmurade bogårdsmuren kom även grovt huggna stenar vilka utgjort basen på den medeltida muren. Merparten av allt kalkbruk låg söder om denna murrest. I samband med genomgången schaktades även marken innanför bogårdsmuren ner. Här utgjordes marken av ren mylla. Det framkomna kalkbruket har studerats av Ann-Charlott Feldt vid Östergötlands museum och av henne bedömts som medeltida i samband med jämförelse med brukproverna från Linköpings slott som referens.

I samband med kyrkoombyggnaden år 1753 har sannolikt även bogårdsmuren lagts om. Sten från den gamla muren och från rivna partier av medeltidskyrkan har då använts till den nya muren. Stenmaterialet som plockades bort har placerats i anslutning till muren inom det nya kyrkogårdsområdet.

Figur 17. Genombrottet i muren 2011. Foto Olle Hörfors.

Fynd

Husområdet

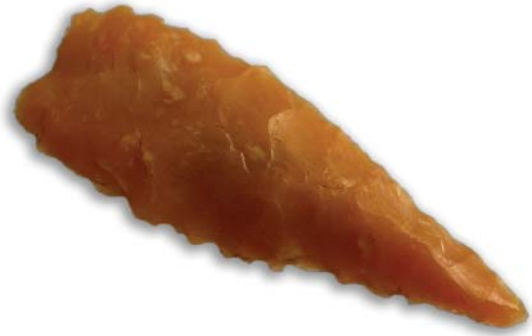
Från RAÄ 323 registrerades totalt 201 fyndposter. Den största fyndgruppen utgjordes av bränd lera vilket registrerats i 46 fyndposter. Den största mängden baserad i vikt kommer från A5 där drygt 8,7 kg registrerades. Merparten av den brända leran utgörs av lerklining. Flera av dessa lerfragment uppvisar tydliga avtryck efter tunna vidjor (figur 13).

En stor fyndkategori var järn, totalt 33 poster. Merparten av alla järnföremål utgjordes av spikar i olika storlekar och former. Bland de mer intressanta järnföremål en är en stor tångepilspets i järn (F1253).

Nästa stora fyndpost var ben, vilka utgjordes av 31 poster varav brända ben 23 poster. I ett tidigt skede utgick vi från att ytterligare gravar kunde förekomma inom detta område efter som brända ben förekom. Den osteologiska analysen visade dock att de ben som gick att artbestämmas var från gris – inga människoben. Gravtolkningen föll där med. Troligen härrör benen till klassificeringen matavfall.

Keramik utgörs av 28 fyndposter varav 15 poster är förhistorisk keramik. Den förhistoriska keramiken från husområdet registrerades och analyserades enligt en metod vilken är utarbetad av Birgitta Hulthén (Hulthén 1974). Hela keramikmaterialet har kodifierats och registrerats i en databas. All keramik har räknats, vägts i enheten gram och delats in i grupper beroende på vilken bevaringsgrad keramiken har. Grupperna är: skärvor, spjälkade skärvor och fragment. Gruppen skärvor består av keramik större än 1 cm² med såväl ursprunglig ut- som insida bevarad. Till gruppen spjälkade skärvor hör all keramik som enbart har en ursprunglig sida bevarad och som är större än 2 cm². Fragment är alla skärvor som är mindre än 1 cm², alla spjälkade skärvor mindre än 2 cm² samt all keramik som saknar ursprunglig ut- och insida. Gruppen skärvor har sedan registrerats mer ingående (för mer ingående beskrivning av metoden och dess betydelse se Schönbeck 2001).

Förutom antal, vikt och tjocklek har skärvornas magring, uppbyggnad och ytbehandling registrerats. Därutöver även kärldel och kärldelsform, bränning, uppbyggnadsteknik, dekor och dekortechnik samt om det finns matavlagringar eller dylikt på skärvornas insida. Efter registrering och analys stod det klart att det verkligen var en boplatz som avsatt keramiken. Den grafiska spridning som analysen gav visade, trots keramikmaterialets ringa storlek, att det var ett boplatzmaterial och inte gravkeramik (Schönbeck 2001:171). Såväl den osteologiska analysen som keramikregistreringen hade därmed visat att gravhypotesen inte höll.

Figur 18. Pilspets (F206) i flinta. Foto Johan Levin.

Bland lösfynden skall även det äldsta fyndet presenteras. Fyndet utgörs av en liten mycket välhuggen pilspets i flinta (F206). Pilspetsen har urnupen bas vilket rent dateringsmässigt förlägger den till senneolitisk tid – äldre bronsålder. Dess storlek är 27x10 mm stor och 3 mm tjock.

Gravområdet

Merparten av alla fynd från gravfältet påträffades som lösfynd i samband med grovrensningen. Totalt har 364 fyndposter registrerats varav 92 registrerades vid rensningen av A1. Den totalt största fyndgruppen var ben. Av totalt 95 fyndposter utgjordes 69 av brända ben och de övriga av obrända. Näst största fyndgrupp var keramik som utgjordes av 79 fyndposter. 46 av dessa var typen yngre rödgods eller BII:4, med eller utan glasyr. Denna typ av keramik kan dateras till perioden sen medeltid-modern tid. En stor andel av samtliga fynd är av yngre karaktär.

Fyra mynt påträffades. Det äldsta är det ovan nämnda silvermyntet från Johan III:s regeringstid (F1418). Nästa mynt framkom i samband med igenläggningen och är av koppar och från drottning Kristinas regeringstid. Vid rensningen av A1 påträffades en tolfedels skilling, vilken präglades 1812 under Karl XIII regeringstid (F22). Det yngsta mynt som påträffades är en tvåöring från 1931 (F1197).

De mer spektakulära metallföremålen härrör från urnebrandgraven A21. Fynden består av en trekantsfibula i brons (F1417), ett spiralvridet remändebeslag (F1424) av järn, två bältesbeslag (F1415 och F1416) samt flera synålfragment (F1425).

Trekantsfibulan är delvis bevarad. Av fibulans nål återstår enbart en mindre del av fjäderspiralen. Även nålhållaren är fragmentarisk, medan bågen är i det närmaste intakt. Den här typen av spännen förekommer under yngre förromersk järnålders äldre del, period III. Från samma tid hör remändebeslaget som påträffades i samma

Figur 19. Mynten från gravområdet. Foto Johan Levin.

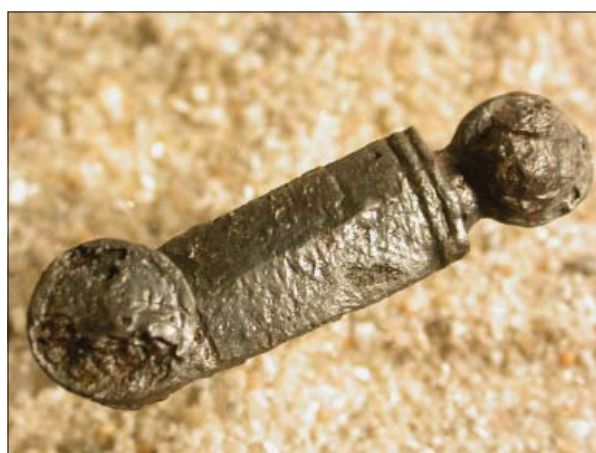
grav. Även de bältesbeslag med tillhörande fästeplattor kan räknas till denna period. Detta fyndkontext med trekantsfibula, bältesbeslag, remändebeslag och nålar är inte ovanliga i gravar under den andra hälften av förromersk järnålder. Liknande fyndkontext är belagt från bland annat flera gravar från Öland (Ölands Järnåldersgravfält Volym I:274 och 277 samt Volym II:454) och i Småland (Hallgren & Pedersen m fl 2001:23ff). Det som skiljer de öländska gravarna från A21 är att i ett fall saknas bältesbeslagen men fibula, remändebeslag och synål finns. I det andra fallet saknas synålen. De gravlagda personerna i dessa två gravar har osteologiskt bedömts som kvinnor. Nästa öländska grav skiljer sig från A21 genom att bältesbeslag och synål saknas och att bl a svärd, spjut och sköld förekommer. Fyndmaterialet från Småland skiljer sig genom att synålar, remändebeslag och bältesbeslag förekommer men inte tillsammans och trekantsfibula saknas helt. Även i Östergötland har denna typ av fynd påträffats, från RAÄ 132 i S:t Lars socken i Linköpings kommun och från Fiskebygravfälten. Det som dock skiljer dessa från fynden i A21 i Landeryd är att fibulor saknas (Nilsson 1972:29f; Lundström 1970:28). Att utifrån fyndsammanhanget från A21 kunna göra en arkeologisk könsbestämning av den gravlagda personen i urnebrandgropen är inte en självklarhet eftersom fynden förekommer i såväl mans- som kvinnogravar. Nålar förekommer vanligen i kvinnogravar, men förekommer även om det är ovanligt i mansgravar. Påvel Nicklasson (1997:132) har dock visat att såväl trekantsfibula och

Figur 20. Spiralvridet remändebeslag (F1424). Foto Johan Levin.

Figur 21. Bältesbeslag (F1415). Foto Johan Levin.

Figur 22. Bältesbeslag (F1416). Foto Johan Levin.

bältesbeslag förekommer i vapengravar på fastlandet, likt den ovan beskrivna öländska graven – och vapen anses vara en manlig föremålstyp. Av fynden i A21 är det enbart synålen som av hävd anses vara ett kvinnligt attribut. Förhoppningen att den osteologiska analysen skulle kunna belägga denna hypotes grusades dock. Så nålen är den enda könsindikering vi har – om än osäker. Synålar av järn eller brons är av någon anledning med några få undantag, sällan hela utan mer eller mindre fragmenterade. På gravfältet vid Kyrkbacken i Horn, Västergötland var det enbart en av de sammanlagt åtta synålarna som var hela (Sahlström & Gjevall 1948). På Åbygravfältet (RAÄ 201a) i Västerhaninge socken, var nålar av järn det vanligaste metallföremålet. I sammanlagt 17 gravar framkom delar av nålar. Från Klingagravfältet (RAÄ 210 i Borgs sn, Norrköping) påträffades avbruten bronsnål nedlagd som gravgåva i sammanlagt fem gravgömmor (Stålbom 1994; Kaliff 1992:108).

Fragmenteringen av synålar kan naturligtvis bero på föremålets litenhet och skörhet på grund av hur de har behandlats, dels följt med den döde på bålet och sedan legat i jorden i ca 2000 år, men det kan vara så att en medveten handling återspeglas i föremålets skick.

Synålen är en föremålstyp som figurerar i flera etnologiska uppteckningar kring gravläggningar. Dels förekommer de som verktyg vid svepningen eller klädseln av den döde och dels som instrument för att på olika sätt försvåra för den döde att spöka. Detta gjordes främst genom att på olika sätt sy ihop den dödes fötter eller tår. Bägge dessa användningsområden kringgärdades av olika ceremonier och ritualer för att inget skulle gå fel (Hagberg 1937:202ff).

Figur 23. Synål (F1425). Foto Johan Levin.

Keramik påträffades varav merparten hör till benurnan från A21. I A1 kom en del förhistorisk keramik men även från övriga delar av gravområdet. Av 79 fyndposter utgjordes 18 poster av förhistorisk keramik. Den övriga keramiken fördelar sig kronologiskt från främst historisk tid.

Alla fynd som gjordes i samband med undersökningarna av gravfältet och framförallt i samband med rensningsarbetet, var inte förhistoriska. Vissa var till och med klart recenta. Till denna kategori räknas bl a de fynd som påträffades vid framrensningen av stenpackningen hörande till A54. Ett direkt daterande fynd gjordes. Det var en pin, eller nål, föreställande en jultomte med en Coca Cola-flaska (F1233). På nålen fanns även ett årtal – 1993.

Att förhistoria, historisk tid och modern tid avsatts inom ett gravfält med ett bebyggelseområde så tätt in på sig som här, visade sig tydligt i fyndmaterialet. Strax söder om A1 undersöktes en referensyta, ca 4 x 4 m stor. Inom denna yta hade grästorv och myllagret bortschaktats i samband med rivningen av Flygelgården. De kvarvarande lagren var omrörda men fynden visade tydligt den långa aktivitetstiden. Här framkom slagen flinta (F1057) möjligen från yngre stenålder, förhistorisk keramik (F1045), harts (F1050), bränt ben, bränd lera (F1041), obrända animaliska ben och tänder (F1047, ej osteologiskt analyserat), glaserat rödgods (F1042), tegel (F1043), kritpipsfragment (F1056), järnslag (F1048), diverse metallskrot (F1049), glas i olika färger (F1051, F1052), ritstift med och utan trähandtag (F1053, F1054) och fajans (F1044). Detta fyndmaterial täcker möjligen tiden från stenålder till modern tid.

Figur 24. Coca Cola-pin (F1233). Foto Johan Levin.

Bogårdsmuren

Vid undersökningen påträffades fynd utanför muren. I de övre skikten påträffades, vid rensning invid söschaket, två tänder från människa (F1396, 1398) och ett kritpipsfragment (F1395). Vidare påträffades vid den äldre muresten en smidd järnkrampa (F1409). I bogårdsmuren framkom sentida fynd bl a klarglas (F1394), porslin (F1408) och glas av vit glasmassa (F1406). Under bogårdsmuren påträffades även ytterligare kalkbruk.

Analyser

¹⁴C-analys

Totalt skickades fem prover till Ångströmlaboratoriet, avdelningen för jonfysik, i Uppsala för ¹⁴C-datering. Denna dateringsmetod är i dag den vanligaste naturvetenskapliga dateringsmetoden. Metoden är relativt modern. 1948 uppfanns metoden av Willard F. Libby, som fick nobelpriset i kemi för detta 1960. Redan 1950 provades metoden för första gången. Denna åldersbestämningsmetod utnyttjar den radioaktiva kolisotopen ¹⁴C. Den bildas i jordens övre atmosfär tillsammans med väte. I atmosfärens koldioxid blandas ¹⁴C med de stabila kolisotoperna ¹²C och ¹³C. Via fotosyntesen tas sedan koldioxiden upp av växter, vilka så länge de lever kommer att ha samma ¹⁴C/¹²C-förhållande som atmosfären. Djur som direkt eller indirekt lever av växter får därmed också i sig dessa isotoper. När så organismen dör kan ingen mer atmosfärisk koldioxid tas upp, varför ¹⁴C/¹²C successivt minskar genom radioaktivt sönderfall. Genom att mäta ett organiskt provs ¹⁴C/¹²C-kvot kan dess ålder beräknas, förutsatt att det inte är så gammalt att all radioaktivitet upphört - att alla ¹⁴C-isotoper har tagit slut.

Under decennierna som gått har metoden utvecklats betydligt. Tidigare krävdes stora mängder rent kol eller organiskt material. Dagens analyser, som utförs med tandemaccelerator, har medfört att provmängden har kunnat reducerats betydligt. Även priset på analysen har reducerats.

¹⁴C-datering är dock ingen exakt dateringsmetod. Detta beror på flera orsaker. Dels är inte halten ¹⁴C konstant i atmosfären utan förändras i takt med ändringar i solaktiviteten, vilket medför att provresultatet måste kalibreras för att kunna presenteras i kalenderår. Dels måste noggrannhet vad beträffar själva provtagningen iakttas. Om ett kolprov tas från en förmodad förhistorisk eldstad, bör man först analysera själva kolet. Kommer kolet från en 300-årig ek eller från gräs? Kolets sk egenålder spelar alltså en viktig roll. För att komma

runt detta problem bör först en vedartsanalys utföras så att de bästa proverna med lägst egenålder kan plockas ut för vidare analyser.

De fem prover som kom att analyseras från Landeryd var fördelade med två prov från gravområdet RAÄ 325 och tre från husområdet RAÄ 323. Från husområdet togs två prover från byggnadslämningen A19, dels kol från eldstaden och dels trä från en golvplanka. Ett prov togs även från området med lerklining, A5. Från gravområdet togs dels kol från urnebrandgropen A21 och dels från benlagret A59.

De bägge proven från A19 (Ua-13512, Ua-13513) visar att kolet från eldstaden och träresterna från byggnadens trägolv inte är äldre än 1600-talet och möjligen från tiden mellan 1720-1820. Det skulle innebära att byggnaden kan ha varit använd samtidigt med att Flygelgården byggs.

A5 visar däremot en betydligt äldre datering. Kol från lerklining ger en datering som omfattar hela vikingatiden (Ua-13511).

Analysen av de två gravarna inom RAÄ 325 visade tydligt att A59 inte var någon gravlämning. Dateringen visade nämligen att kolet från anläggningen var modernt (Ua-13515).

Kolet från urnebrandgraven (A21) visade däremot en betydligt äldre datering. Föremålsfynden hade redan visat en datering till yngre förromersk järnålder. Dateringen bekräftade denna datering till tiden 390 - 10 f Kr (Ua-13514) (bilaga 5).

Vedartsanalys

Som beskrivits ovan är det av vikt att utföra vedartsanalys på de kolprover som skall ¹⁴C-analyseras. Vedartsanalysen kan även ge andra svar, bl a vilket bränsle som har används. Kolprovet från eldstaden A19 vid husområdet RAÄ 323 bestod av kol från ek och tall. Golvplankan från samma anläggning var av stamved från gran. Kolprovet från lerkliningskoncentrationen A5 utgjordes av lind, ek och björk.

Kolproven från gravområdet som togs ut för ¹⁴C-datering var dels från urnebrandgropen A21 och dels från brandlagret A59. Kolprovet från urnebrandgropen togs från gropens botten och har troligen inte utgjorts av material från likbålet, utan har troligen tillkommit i samband med att man eldat i gropen inför själva begravningen. Denna tolkning har gjorts utifrån kolets struktur. Det var bara i gropens botten som det fanns några större kolbitar medan det i den feta bålmojljan enbart fanns mindre kolfragment och sot. Enligt Ulf Strucke, som utförde vedartsanalysen, var denna tolkning inte

alls orimlig bl a beroende på att kolprovet utgjordes av ett kvistigt material samt kol från en rot. Merparten av kolet kom från lind (*Salix sp*), björk – varav tre fragment troligen från en björkrot samt kol från al. Även ett fragment från bark ingick i provet. Kolet från brandlagret härrörde från al, björk och gran (se Appendix 4).

Osteologisk analys

Osteologi – läran om ryggradsdjurens skelett – är en vetenskap som bidrar till att hjälpa de arkeologiska tolkningarna. Är benmaterialets bevaringsgrad hög kan en osteolog inte bara artbestämma benen utan även ge en åldersbestämning av den individ vars ben som analyseras. Även en könsbestämning är möjlig. Benmaterial från såväl husområdet som gravområdet har analyserats av osteologen Berit Sigvallius. Inom husområdet RAÄ 323 påträffades en hel del ben. Detta är inte ovanligt i boplatsskontext, men då är det i regel främst obrända ben som påträffas. Inom RAÄ 323 utgjorde ben 32 fyndposter var av brända ben hela 23 poster. Det är ovanligt. Dessa brända ben bidrog till tolkningen att det kunde finnas rester efter förhistoriska gravar även här. Om benmaterialet bestod av ben från människa skulle detta kunna vara möjligt. Totalt kom 104 brända benfragment att analyseras från RAÄ 323. En mindre del av dessa gick att artbestämma och dessa härrörde från gris. Inga ben från människa, varför gravteorin föll.

Ett betydligt större benmaterial hade framkommit från gravområdet RAÄ 325. Såväl brända som obrända ben fick genomgå den osteologiska analysen. Med undantag av två fyndposter hade alla analyserade ben anknytning till någon av områdets anläggningar. Då det enbart var en bråkdel av de registrerade anläggningarna som kom att undersökas betyder det att brända ben kan höra till skadade gravar eller att de representerar senare aktiviteter inom området. Av den anledningen skickades alla de ben som framkom i samband med framrensning av anläggningar samt de ben som framkom vid undersökning av anläggningar.

De brända benen utgjorde majoriteten av materialet men enbart ca 11 % av detta gick att med säkerhet artbestämma. Merparten av detta material kom från stensättningen A1 och urnebrandgropen A21. Av dessa gravar var det bara A21 som helt undersöktes arkeologiskt. A1 kom enbart att grovrensas. Stensättningens överbyggnad var skadad på flera ställen men inte i den omfattningen att en fullständig undersökning bedömdes vara nödvändig i detta skede. Det fyndmaterial som insamlades framkom vid rensningen. Det var också från dessa gravar som ben från människa kunde identifieras.

Benen härrör från minst två vuxna individer (35-64 år). Könsbestämning var ej möjlig att göra i vare sig A1 eller A21. Den analyserade benmängden från den förmodade bålplatsen (A31) var allt för liten för en identifiering. Tolkningen att anläggningen skulle utgöra en bålplats gäller dock fortfarande. Från A1 analyserades ett skalltagsfragment med snittspår. Snitten, inalles fem stycken, har åstadkommit med ett vasst föremål. Inga läkningsspår finns och snitten verkar inte vara recenta. Möjligt kan detta vara vittnesbörden efter en skalpering med dödlig utgång. De övriga brända benen härrör från djur; nötkreatur, får/get och gris. Dessa djur kan utgöra gravgävor men kan även vara boplatssrelaterade.

De obrända benen utgörs helt av djurben och är troligen från boplatsslager. Då dessa kommer i de övre lagren är de troligen yngre än gravarna. De arter som identifierats är: hund, nöt, får, får/get och gris. I osteologiska rapporter är arten får/get vanligt förekommande. Det är ingen egen ny art utan det beror på att ben från får och get är mycket lika, det är enbart några få identifikationsmoment som är särskiljande, bl a delar av kraniet. Finns inte dessa delar i materialet kan inte artbestämningen bli tydligare.

För mer ingående uppgifter angående den osteologiska analysen hänvisas läsaren till de osteologiska rapporterna som biläggs denna rapport.

Murbruksanalys

Murbruksanalysen har utförts av Ann-Charlott Feldt och metoden består i att proverna har jämförts inbördes, samt översiktligt med Östergötlands museums referenssamling för murbruk, genom okulär bedömning av färska brottytor. Ingen mikroskopering eller tunnslipsanalys har utförts. Proverna har jämförts avseende relationen kalk/ballast, kalkens färgton, ballastens innehåll och kornstorlek samt omfattning och storlek på ingående kalkklumpar, luftbubblor och organiskt material. Dessutom har en bedömning gjorts rörande brukets konsistens (d v s om det är hårt, smuligt eller mjölig) och homogenitet (d v s om fördelningen av de ingående beståndsdelarna är jämn eller ojämn).

Vissa variationer är generella och återfinns i många varierande byggnader från skilda platser och med olika byggherrar (Modén & Feldt 2004). När det gäller sockenkyrkor har det dock ofta visat sig att man under lång tid använt samma råvarukällor för såväl kalk som ballast varför murbruksblandningar från vitt skilda tidsepoker kan vara mycket lika varandra (se t ex Feldt 2000).

Tolkningar av resultaten

Trots omfattande störningar i materialet visade undersökningarna i Landeryds kyrkby att platsen har en mycket lång bebyggelsekontinuitet. Under de meter-tjocka massor som förts på efter rivningen av Flygelgården 1986 påträffades bebyggelse från historisk tid, främst från den 1986 rivna gården men också från äldre strukturer, främst i form av en smedja från 1700-talet.

På kartmaterial går byns byggnaders förflyttning inom bytomten delvis att spåra i flera steg ned till tidigt 1700-tal. Byn omnämns för första gången 1312 då en Helena Ormsdotter i sitt testamente lämnar gåvor till olika kyrkliga institutioner i Linköpingstrakten, bland dem Landeryds kyrka (SDHK 2513). Själva byn omnämns för första gången 1389 då Ingemar, Birger och Gunnar i Landeryd är vittnen till en jordaffär mellan abedissan i Askeby kloster och häradshövdingen "Olof i Solholt" (SDHK 13538).

Perioden medeltid - 1700-tal kunde vid undersökningarna endast beläggas i form av lösfynd främst i den övre nivån i de kulturlager som påträffades i Hus- och kulturlagerområdet (RAÄ 323) men även i de lösfynd, främst i form av yngre rödglaskeramik som också påträffades i Gravområdet, RAÄ 325.

Från yngre järnålder och vikingatid påvisades huslämningar och kulturlager inom RAÄ 323. Sannolikt kan det äldre kulturlagret inom området dateras till denna period. En del av gravarna inom gravområdet RAÄ 325 är sannolikt också från denna tid.

Slutligen fanns lämningar från äldre järnålder främst i form av gravar, vilka tillfälligtvis bevarats mitt inne bland den sentida Flygelgårdens byggnader. Möjligen

kan en del av de äldre kulturlagren också dateras till denna tid.

Bland lösfynden ingår en vacker pilspets av flinta från sen stenålder/tidig bronsålder vilken tillsammans med den skålgrop som också påträffades antyder att bebyggelsekontinuiteten kan gå längre tillbaka än så.

Landeryds kyrkby sluter sig därmed till en grupp kyrkbyar med mycket lång bebyggelsekontinuitet, vilka alla undersöktes nästan samtidigt under 1990-talet. Vid undersökningar 1994 i samband med en utbyggnad av Tåby skola, belägen i kyrkbyn med samma namn, kunde välbevarade huslämningar från mellanneolitikum och fram till medeltid beläggas tillsammans med ett gravfält från bronsålder (Hörfors 2006). Undersökningsområdet var inte stort av senare tiders bebyggelse. 1992 och 1994 undersöktes lämningar på Bjälbo Trädgårds gårdsplan (Tagesson 1992 och Hörfors 2009). Här överlagrade lämningar efter en medeltida och tidigmodern by ett äldre kulturlager samt ett gravfält från både äldre och yngre järnålder. Lämningarna var i hög utsträckning sammanblandade på samma sätt som konstaterades i Landeryd.

Alla tre kyrkbyarna ligger i relativt markanta höjdlägen i förhållande till den omgivande bebyggelsen och utgör naturliga centralpunkter för denna. Vid samtliga tre undersökningar har fyndmaterial som visar på att bebyggelsen delvis haft hög status också påvisats.

Det kan alltså konstateras att trots att materialet vid undersökningarna i Landeryd var kraftigt påverkat av diverse sentida aktiviteter hade ändå så pass mycket bevarats att en lång bebyggelsekontinuitet kunnat beläggas.

Referenser

- Andersson T. 1965. *Svenska häradsnamn*. Nomina Germanica. Arkiv för germansk namnforskning 14. Lund.
- Brate E. 1911. *Östergötlands runinskrifter*. Andra häftet. P A Norstedt & söner. Stockholm.
- Broocman C F. 1760. *Beskrifning öfver the i Östergötland befintlige städer, slott, socknekyrkor, socknar, säterier, m m*. Norrköping.
- Cnattingius B. 1963. *Landeryds kyrka*. I Linköpings stifts kyrkor. Korta vägledning. Linköpings stiftsråds kyrkobeskrivningskommitté. Linköping
- Feldt A-C. 2000. *Mogata kyrktorn*. Byggnadsarkeologisk undersökning. Rapport 2000:20, Östergötlands länsmuseum.
- Feldt A-C. Muntligen. Kalkbruksstudie.
- Hagberg L. 1937. *När döden gästar. Svenska folkseder och svensk folktro i samband med död och begravning*. Stockholm.
- Hallgren A-L & Pedersen E A m fl. 2001. *Kristinelund. Ett gravfält från förromersk järnålder*. Fornlämning RAÄ 39, Arby sn, Småland. E22-projektet, rapport 2001:9. Kalmar Läns Museum.
- Hulthén B. 1974. *On documentation of pottery*. Acta Archaeologica Lundensia, Ser. Min. 3. Lund.
- Hörfors O. 2006. *Tåby skola*. Arkeologisk undersökning. RAÄ 122 och ÖLM 1. Tåby 6:2, 7:1 och Tåby Ljunga. Tåby socken. Norrköpings kommun. Östergötlands län. Rapport ÖLM2006:70.
- Hörfors O. 2009. *Kring ett brunnet potatislager - Bjälbo Trädgård*. Arkeologisk förundersökning. RAÄ 26. Bjälbo Trädgård. Bjälbo socken. Mjölby kommun. Östergötlands län. Rapport ÖLM 2009:78.
- Jansson S B F. 1976. Linköpingsbygdens runstenar. *Linköpings Historia. 1 Från äldsta tid till 1567*. Linköping.
- Jansson S B F. 1984. *Runinskrifter i Sverige*. Almqvist & Wiksell Förlag AB. Värnamo.
- Kaliff A. 1992. *Brandgravskick och föreställningsvärld. En religionsarkeologisk diskussion*. Lic avhandling. Occasional papers in archaeology 4. Uppsala.
- Kreutz J. 2006. *Landeryds kyrkogård. Kulturhistorisk kyrkogårdsinventering*. Landeryds församling. Linköpings kommun. Linköpings stift. Östergötlands län. 2006
- Lundström P. 1970. *Gravfälten vid Fiskeby I-II*. KVHAA. Stockholm.
- Modén E. & Feldt A-C. 2004. *Linköpings slotts nya byggnadshistoria*. Byggnadsarkeologisk undersökning. Rapport 2004:35, Östergötlands länsmuseum.
- Nicklasson P. 1997. *Svärdet ljuger inte. Vapenfynd från äldre järnålder på Sveriges fastland*. Acta Archaeologica Lundensia, Series. Prima in 4° N 22°. Lund.
- Nilsson C. 1972. *Gravfält, äldre järnålder, och boplatser, stenålder*. Fornlämning 132, Mörtlösa Västergård, S:t Lars fs, Linköpings stad, Östergötland. Rapport. Riksantikvarieämbetet. Undersökningsverksamheten 1980:44.
- Sahlström K E & Gejvall N G. 1948. *Gravfältet på kyrkbacken i Horns socken, Västergötland*. Wahlström & Widstrand. Stockholm.
- Schönbeck M. 2001. Registrering av förhistorisk keramik - vad ger det? *Hemmet - trakten - världen, arkeologi i Östergötland*. Meddelanden från Östergötlands länsmuseum. Linköping.
- Strid J P. 1987. *Linköpingbygdens ortnamn*. Linköpingsbygdens. Linköping.
- Strid J P. 1993. *Kulturlandskapets språkliga dimension. Ortnamnen*. Riksantikvarieämbetet. Uppsala.
- Stålbom U. 1994. *Klinga, ett gravfält. Slutundersökning av ett gravfält och bebyggelse lämningar från bronsålder och äldre järnålder*. Östergötland, Norrköpings kommun, Borgs socken, Klinga STÄ 6352, Fornlämning 210. Riksantikvarieämbetet UV Linköping. Linköping.
- Tagesson G. 1992. *Bjälbo Trädgård*. Arkeologisk undersökning 1992. Fornlämning nr 26 Bjälbo socken. Mjölby kommun. Östergötland. Rapport ÖLM.
- Äijä K. 1998. *Jordbrogravfältet*. Arkeologisk förundersökning, igenläggning och undersökning. Riksantikvarieämbetet, UV Mitt, Rapport 1998:66. Stockholm.
- Ölands järnåldersgravfält I*. Red. M Beskow Sjöberg. Kalmar 1987.
- Ölands järnåldersgravfält II*. Red. U E Hagberg, B Stjernquist & M Rasch. Kalmar 1991.
- Lantmäteriets arkiv
- LMS D61-11:1. Karta över Landeryd. 1734.
- LMS D61-11:2. Storskifteskarta. 1771.
- Svenskt Diplomatorium
- SD 3:77
- SDHK 2513
- SDHK 13538
- ÖLM Arkiv
- ÖLM skrivelse 1985-02-11 dnr 315/84
- ÖLM, skrivelse till Svenska föreningen för byggnadsvård, dnr 87/86
- Skrivelse Linköpings kyrkliga samfällighet dnr G94.1293

Tekniska uppgifter

Fastighet	Landeryds kyrkogård, f d Flygelgården, stg 4906
Socken	Landeryd
Kommun	Linköping
Län och landskap	Östergötland
Fornminnesnummer	RAÄ 323, 324 och 325
Ekonomiska kartans blad	085 49, (8F 4j Landeryd)
Koordinat	X6471675 Y1495373
Koordinatsystem	RT 90 2,5 gon V
	Lokalt
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning, arkeologisk slutundersökning och igenläggning/återställning
Länsstyrelsens dnr	220-12246/94, 220-9171/95, 220-12551/95, 220- 8919/96, 225-5580-97
Länsstyrelsens handl	Carin Claréus
Länsstyrelsens beslut	1994-11-23, 1995-08-29, 1995-12-01, 1996-09-23, 1997-05-23
ÖLM dnr	609/94
ÖLM projektnummer	ä5980
Uppdragsgivare	Linköpings Griftegårdsnämnd
Kostnadsansvarig	Linköpings Griftegårdsnämnd
Projektlezare	Olle Hörfors & Mattias Schönbeck
Amanuens	Markus Lindberg
Arkeologbiträden	Tomas Berglund & Lasse Norr
Rapportarbete	Mattias Schönbeck & Olle Hörfors
Fältarbetstid	1995-05-05--1997-06-05
Yta/volym	15 000 m ²
Fynd	Ja (ÖM C4027). Fynden förvaras på och fyndfördelas till Östergötlands museum.
Analys	¹⁴ C, vedart, osteologi och murbruk
Foto	96S 315-319
Grafik	Olle Hörfors, Lasse Norr & Johan Levin
Renritning	Tomas Berglund & Annicka Clarmo
Grafisk form	Lasse Norr & Johan Levin
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.	
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket MS2008/06551
ISSN 1403-9273	Rapport 2007:114 © Östergötlands museum

Appendix 1. Osteologisk rapport (husområdet)

Osteologisk undersökning av bränt benmaterial
från Östergötland, Landeryd socken, RAÄ 323

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar
UV-Mitt

Osteolog Berit Sigvallius
Mars 1999

Sommaren 1998 undersöktes ett efterreformatiskt hus (1600 – 1700-tal), samt ett förmodat underliggande gravfält som var starkt skadat, av antikvarie Mattias Schönbeck, Östergötlands Länsmuseum, Linköping. De benfynd som framkom vid utgrävningen har undersökts av osteolog Berit Sigvallius, Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar, UV-Mitt, i februari-mars 1999.

MATERIAL

Materialet bestod uteslutande av brända ben, 104 fragment, med en sammanlagd vikt av 28 gram, d.v.s. 0,25 gram per fragment i genomsnitt. Fyndmängden är genomgående mycket liten och benen starkt fragmenterade.

METOD

Benen har identifierats så långt det varit möjligt, genom okulär besiktning och med hjälp av en jämförelsesamling av kända skelett.

Materialet har sammanställts nedan i två tabeller, en för lösfynd och en för anläggningsfynd.

Varje fyndnummer redovisas separat i katalogen.

RESULTAT

Endast 2,8 gram, 3 fragment, har kunnat identifieras, d.v.s. en bestämningsgrad om 10% beräknat på vikt.

I materialet har endast ben av gris identifierats. Eftersom inga ben av människa identifierats från det förmodade gravområdet, ger den osteologiska analysen inget stöd åt gravteorin.

Lösfynd

Fyndnummer	Tot. Mängd, g	Ant. fragm.	Id. Mängd, g	Id. art	Id. benslag
123	0,7	1	0		
161	0,8	3	0		
167	5,0	21	0		
413	0,5	3	0		
415	0,3	2	0		
1255	0,2	1	0		
1256	0,4	1	0		
1258	0,1	1	0		
1260	0,2	1	0		
1262	2,2	10	0		
1265	0,1	2	0		
1267	0,3	1	0		
1326	0,3	1	0		
1331	0,7	1	0,7	Gris	Hälben
1338	1,0	1	0		
1339	0,5	2	0		
1341	0,3	1	0		
1370	2,6	3	1,9	Gris	Hälben
S:a	16,2	56	2,6		

Anläggningsfynd

Anl.	Fyndnr	Tot. Mängd, g	Ant. fragm.	Id. Mängd, g	Id. art	Id. benslag
2	153	3,2	17	0,2	Gris	Överarmsben
2	410	1,5	10	0		
2	1088	6,9	18	0		
19	152	0,1	2	0		
19	154	0,1	1	0		
S:a	11,8	48	0,2			

KATALOG

Lösfynd**Fynd 123.**

0,7 gram bränt ben, 1 fragment, oidentifierat.

Fynd 161.

0,8 gram bränt ben, 3 fragment, oidentifierade.

Fynd 167.

Troligen dumpad grav, utan anläggningsnummer. 5,0 gram brända ben, 21 fragment, oidentifierade. Dåligt förbrända ben.

Fynd 413.

0,5 gram brända ben, 3 fragment, oidentifierade.

Fynd 415.

0,3 gram brända ben, 2 fragment, oidentifierade.

Fynd 1255.

0,2 gram bränt ben, 1 fragment, oidentifierat.

Fynd 1256.

0,4 gram bränt ben, 1 fragment, oidentifierat.

Fynd 1258.

0,1 gram bränt ben, 1 fragment, oidentifierat.

Fynd 1260.

0,2 gram bränt ben, 1 fragment, oidentifierat.

Fynd 1262.

2,2 gram brända ben, 10 fragment, oidentifierade.

Fynd 1265.

0,1 gram brända ben, 2 fragment, oidentifierade.

Fynd 1267.

0,3 gram bränt ben, 1 fragment, oidentifierat.

Fynd 1326.

0,3 gram bränt ben, 1 fragment, oidentifierat.

Fynd 1331.

0,7 gram bränt ben, 1 fragment, identifierat.

Gris (*Sus scrofa f.dom.*): (0,7 g) Identifierat fragment från: hälben (*calcaneus sin* 1 fr).

Fynd 1338.

1,0 gram bränt ben, 1 fragment, oidentifierat.

Fynd 1339.

0,5 gram brända ben, 2 fragment, oidentifierade.

Fynd 1341.

0,3 gram bränt ben, 1 fragment, oidentifierat.

Fynd 1370.

2,6 gram brända ben, 3 fragment, varav 1,9 gram, 1 fragment kunnat identifieras.

Gris (*Sus scrofa f.dom.*): (1,9 g) Identifierat fragment från: hälben av en ung gris (*calcaneus dx, epi-* 1 fr).

Anläggning 2

Eventuellt rest av grav

Fynd 153.

3,2 gram brända ben, 17 fragment, varav 0,2 gram, 1 fragment, kunnat identifieras.

Gris (*Sus scrofa f. dom.*): (0,2 g) Identifierat fragment från: överarmsben (*humerus sin/dx diafys* 1 fr).

Fynd 410.

1,5 gram brända ben, 10 fragment, oidentifierade.

Fynd 1088.

6,9 gram brända ben, 18 fragment, oidentifierade.

Anläggning 19

Hus från 1600-1700-tal.

Fynd 152

0,1 gram brända ben, 2 fragment, oidentifierade.

Fynd 154.

0,1 gram bränt ben, 1 fragment, oidentifierat.

Appendix 2. Osteologisk rapport (gravområdet)

Osteologisk undersökning av bränt och obränt benmaterial
från Östergötland, Landeryd socken, RAÄ 325

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar
UV-Mitt

Osteolog Berit Sigvallius
Mars 1999

Sommaren 1998 undersöktes ett gravområde, fornlämning 325 i Landeryd socken, av antikvarie Mathias Schönbäck, Östergötlands Länsmuseum. På arkeologiska grunder har gravområdet daterats till förromersk järnålder. De benfynd som framkom under utgrävningen har undersökts av osteolog Berit Sigvallius, Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar, UV-Mitt, under februari-mars 1999.

MATERIAL

Materialet består av såväl brända som obrända ben med en sammanlagd vikt av drygt sju hekto (716,7 gram). Det brända materialet utgör den största delen; knappt fem hekto (489,8 gram) och det obrända materialet väger drygt två hekto (226,9 gram).

Fragmenteringsgraden varierar högst avsevärt mellan olika fyndenheter, men fragmenten är tämligen väl bevarade.

De olika fyndenhetererna innehåller vanligen mycket små mängder ben, endast ett par anläggningar innehåller regelrätta gravläggningar.

METOD

Benfragmenten har undersökts genom okulär besiktning, för vissa fynd även med hjälp av mikroskop, och identifierats, så långt möjligt, med hjälp av en jämförelsesamling med kända skelett. Arbetet har utförts på UV-mitts kontor i Örnberg, Stockholm.

I rapporten har samtliga fyndenheter specificerats i en katalog och även sammanställts i en tabell (Tabell 1). De anläggningar där identifierbara ben påträffats har sammanställts i ytterligare en tabell (Tabell 2). Om identifierbara ben från samma art har påträffats i flera fyndenheter i en anläggning har dessa räknats samman i tabell 2.

RESULTAT

De brända benen utgör majoriteten av materialet, men endast 52,5 gram, d.v.s. 10,7% beräknat på vikt, har kunnat identifieras. Majoriteten av detta material kommer från anläggning 1.

Av de obrända benen har merparten, eller 206,4 gram, d.v.s. 91,0%, kunnat identifieras.

BRÄNDA BEN

Brända ben av såväl människa som djur förekommer. De anläggningar som bevisligen är gravar utgörs av anläggningarna 1 och 21. För övriga förmodade gravar har detta inte kunnat styrkas, eftersom antingen endast djurben kunnat identifieras i fyndenheter, eller inga ben alls.

Den förmodade bålplatsen innehöll en mycket liten kvantitet brända ben vilket förblev oidentifierat, och teorin kan därför inte styrkas osteologiskt.

De båda gravarna, anläggning 1 och 21, innehöll en individ av människa var, båda två har bedömts vara i åldersgruppen maurus, d.v.s. 35-64 år. Könet har inte kunnat bedömas på någon av dem.

I anläggning 1 (fyndnummer 50) har påträffats ett skalltagsfragment med snittspår. Detta observerades redan vid utgrävningen och kontrollerades därför i mikroskop vid den osteologiska undersökningen.

Fragmentet utgörs av en del av ett hjässben (parietale) med minst tre, möjligen fyra eller fem, snittspår. Inga läkningsspår har kunnat observeras. Två av snittspåren löper parallellt, och under mikroskop kunde konstateras att flera snitt har gjorts i samma spår på båda ställen. Övriga snittspår, ett till tre stycken, har olika riktningar. Anledningen till osäkerheten om antalet spår är, att två av snitten avviker genom att deras kanter är rundade. Möjligen är detta inte snittspår, möjligen är de av annat ursprung än de övriga tre.

Snitten ser ej recenta ut; ingen avvikande färg har kunnat konstateras. Snitten för naturligtvis tanken till skalpering, men innan en sådan slutsats dras, måste även alternativa möjligheter övervägas, t.ex. en olyckshändelse där individen skadats, kanske med dödlig utgång eftersom inga läkningsspår finns. Man kan konstatera att snitten är mycket tunna, m.a.o. åstadkomna av ett vasst föremål.

De brända djurben som förekommer utgörs av lämningar av nötkreatur, får eller get samt gris. Dessa djur kan naturligtvis utgöra gravgåvor, där djuren offrats hela eller i delar, till den avlidne. De kan emellertid även vara boplatslämningar.

OBRÄNDA BEN

Det obrända materialet utgörs helt av djurben. De arter som identifierats är hund, nöt, får, får eller get samt gris.

Viktsmässigt utgör nötkreatur merparten av materialet (Tabell 3), men antalet fragment av får, får eller get (Tabell 4) och gris (Tabell 5) är större.

Olika delar av kropparna finns i materialet. Ingenting finns som tyder på att de obrända benen skulle ha varit gravgåvor.

Tabell 1: Sammanställning av fyndmaterialet per fyndenhet.

Anl	Fnr	Tot. br. gr	Ant. fr	Id. br. gr	Id. br. fr	Tot. obr.gr	Ant. fr	Id.obr.gr	Id.obr fr.
1	45	13,6	136	1,3	6	0	0	0	0
1	46	5,0	11	0	0	0	0	0	0
1	47	5,3	35	0,6	4	0	0	0	0
1	48	5,6	4	2,6	1	0	0	0	0
1	49	0	0	0	0	12,8	2	12,8	2
1	50	4,0	1	4,0	1	0	0	0	0
1	51	0	0	0	0	46,9	12	41,7	7
1	52	0	0	0	0	2,2	2	2,2	2
1	53	0	0	0	0	8,6	3	8,6	3
1	1024	0,1	1	0	0	0	0	0	0
1	1183	1,3	3	0	0	0	0	0	0
1	1329	0	0	0	0	49,3	8	45,6	4
1	1333	0	0	0	0	48,8	7	48,8	7
1	1334	0,4	1	0	0	0	0	0	0
3	1302	0,6	1	0	0	0	0	0	0
4	1304	0	0	0	0	35,7	4	34,4	2
4	1305	1,1	2	0	0	0	0	0	0
5	1314	0,2	1	0	0	0	0	0	0
5	1315	0	0	0	0	3,6	4	2,0	2
8	1321	0,2	1	0	0	0	0	0	0
10	1342	0,6	4	0	0	0,5	1	0	0
10/11	1324	1,0	7	0	0	0	0	0	0
17	1202	0,2	3	0	0	0	0	0	0
21	1157	2,7	26	0	0	0	0	0	0
21	1294	75,0	0,2 li	12,8	14	0	0	0	0
21	1295	76,5	0,2 li	7,6	8	0	0	0	0
21	1296	76,8	0,1 li	3,4	7	0	0	0	0
21	1297	0,4	10	0	0	0	0	0	0
21	1420	171,0	0,3 li	12,8	21	0	0	0	0
24	1145	0,9	3	0	0	0	0	0	0
24	1173	0,3	5	0	0	0	0	0	0
24	1204	0,4	1	0	0	0	0	0	0
24	1205	0,9	2	0	0	0	0	0	0
26	1129	0,0	1	0	0	0	0	0	0
28	1090	0,3	1	0	0	0	0	0	0
28	1392	1,8	5	0	0	0	0	0	0
28	1400	0	0	0	0	4,4	2	4,4	2
31	1222	0,1	1	0	0	0	0	0	0
32	1220	0,1	2	0	0	0	0	0	0
34	1226	0,5	1	0	0	0	0	0	0
34	1229	0,8	3	0,8	1	0	0	0	0
36	1193	0,1	1	0	0	0	0	0	0

Appendix 2. Osteologisk rapport (gravområdet)

Anl	Fnr	Tot. br. gr	Ant. fr	Id. br. gr	Id. br. fr	Tot. obr.gr	Ant. fr	Id.obr.gr	Id.obr fr.
37	1196	0,2	1	0	0	0	0	0	0
45	1151	0,1	1	0	0	0	0	0	0
45	1152	0	0	0	0	1,3	1	1,3	1
45	1177	3,3	6	0	0	0	0	0	0
46	1188	0,4	4	0	0	0	0	0	0
47	1187	0,6	3	0	0	0	0	0	0
48	1180	0,3	1	0	0	0	0	0	0
49	1189	0,2	3	0	0	0	0	0	0
49	1214	0,2	2	0	0	0	0	0	0
50	1244	0,6	1	0	0	0	0	0	0
54	1234	0,8	2	0	0	0	0	0	0
56	1245	0,0	1	0	0	0	0	0	0
59	1236	0	0	0	0	0	0	0	0
61	1242	0,4	4	0	0	0	0	0	0
63	1247	0,5	1	0	0	0	0	0	0
64	1246	0,1	1	0	0	0	0	0	0
66	1237	2,8	29	1,1	1	0	0	0	0
67	1211	2,9	8	0	0	0	0	0	0
77	1219	0,7	1	0	0	0	0	0	0
79	1238	0,1	1	0	0	0	0	0	0
P 1	1079	3,9	9	2,3	2	0	0	0	0
P 1	1094	4,8	18	0	0	0,4	1	0	0
P 1	1123	0,3	2	0,1	1	0	0	0	0
P 1	1125	0	0	0	0	12,4	12	4,6	3
P 1	1128	4,8	23	0	0	0	0	0	0
K.lag.	1058	0,3	1	0	0	0	0	0	0
Lösf.	1243	0,2	1	0	0	0	0	0	0
Lösf.	1410	13,5	25	3,1	1	0	0	0	0
S:a		489,8		52,5	68	226,9	59	206,4	35

Tabell 2: Anläggningar med identifierbara ben

Anl	Bränt/Obränt	Art	Vikt	Antal fr.	Kommentar
1	Br	Människa	5,9	11	35-64 år, man/kvinna
	Br	Nöt	2,6	1	
	Obr	Nöt	72,3	6	
	Obr	Får	12,8	2	
	Obr	Får/Get	21,1	8	
	Obr	Gris	33,5	8	
4	Obr	Nöt	33,7	1	
	Obr	Gris	0,7	1	
5	Obr	Hund	0,3	1	
	Obr	Gris	1,7	1	
21	Br	Människa	36,6	39	35-64 år, man/kvinna
28	Obr	Får	2,9	1	
	Obr	Gris	1,5	1	
34	Br	Nöt	0,8	1	
45	Obr	Gris	1,3	1	
66	Br	Gris	1,1	1	
P 1	Br	Får/Get	0,1	1	
	Br	Gris	2,3	2	
	Obr	Får/Get	4,6	3	
Lösf	Br	Gris	3,1	1	

Tabell 3: Identifierade obrända ben av nötkreatur

Anl.	Benslag	Ant. fr	Vikt
1	Skulderblad, armbågsben, fotledsben, bakre mellanfotsben	4	39,5
4	Skulderblad	1	33,7
	S:a	5	73,2

Tabell 4: Identifierade obrända ben av får och får eller get

Anl.	Bestämning	Benslag	Ant. fr	Vikt
1	Får	Skalltak	2	12,8
1	Får/Get	Kranium, tänder halskota, revben armbågsben, bakre mellanfotsben,	8	21,1
28	Får	Skalltak	1	2,9
P1	Får/Get	Kota, bäckenben, rullben	3	4,6
		S:a	14	41,4

Tabell 5: Identifierade obrända ben av gris

Anl.	Benslag	Ant. fr	Vikt
1	överkäke, tänder, överarmsben, lårben	8	33,5
4	tand	1	0,7
5	tand	1	1,7
28	tand	1	1,5
45	tand	1	1,3
	S:a	12	38,7

KATALOG

Östergötland, Landeryd socken, RAÄ 325. Osteologisk analys
Berit Sigvallius februari 1999.

Anläggning 1. Stensättning

Fynd 45.

13,6 gram brända ben, 136 fragment, varav 1,3 gram, 6 fragment, kunnat identifieras.
Människa (*Homo sapiens*): (1,3 g) En vuxen individ (= 18-89 år) vars kön ej kunnat identifieras. Identifierade fragment från:
kranium (*calvarium* 6 fr)

Fynd 46.

5,0 gram brända ben, 11 fragment, oidentifierade. OBS: ej horn.

Fynd 47.

5,3 gram brända ben, 35 fragment, varav 0,6 gram, 4 fragment, kunnat identifieras.
Människa (*Homo sapiens*): (0,6 g) En individ i åldersgruppen adultus - maturus (= 18-64 år) vars kön ej kunnat bedömas. Identifierade fragment från:
kranium (*calvarium* 4 fr)

Fynd 48.

5,6 gram brända ben, 4 fragment, varav 2,6 gram, 1 fragment, kunnat identifieras.
Nöt (*Bos taurus*): (2,6 g) Identifierat fragment från:
ländkota (*vertebra lumbale* 1 fr)

Fynd 49.

12,8 gram obrända ben, 2 fragment, båda identifierade.
Får (*Ovis aries*): (12,8 g) Identifierade fragment från:
kranium (*calvarium* 2 fr)

Fynd 50.

4,0 gram bränt ben, 1 fragment, identifierat.
Människa (*Homo sapiens*): (4,0 g) En individ i åldersgruppen maturus (= 35-64 år) vars kön ej kunnat bedömas. Identifierat fragment från:
hjässben (*parietale* 1 fr). Fragmentet har tunna och grunda snittspår på 3-5 ställen på det yttre kompakta skiktet (*tabula externa*). Snitten har olika riktning. På två ställen har snitten upprepats på samma plats. Snitten ser inte recenta ut, de har inte heller spår av läkning.

Fynd 51.

46,9 gram obrända ben, 12 fragment, varav 41,7 gram, 7 fragment, kunnat identifieras.
Nöt (*Bos taurus*): (18,0 g) Identifierade fragment från:
skulderblad (*scapula sin/dx* 1 fr)
armbågsben (*ulna sin/dx diaphys* 1 fr)
fotledsben (*carpal* 1 fr)
Får/Get (*Ovis aries/Capra hircus*): (13,7 g) Identifierade fragment från:
halskota (*vertebra cervicale* 1 fr)
armbågsben (*ulna sin/dx diaphys* 1 fr)
bakre mellanfotsben (*metatarsus dx proximal* 1 fr)
Gris (*Sus scrofa f.dom.*): (10,0 g) Identifierat fragment från:
lårben (*femur sin/dx*, lös *caput* 1 fr)

Fynd 52.

2,2 gram obränt, 2 hela tänder, identifierade.

Gris (*Sus scrofa f.dom.*): (2,2 g) Identifierade hela tänder av sugga: hörn- och framtand (*dentes: incisiv + canin*)

Fynd 53.

8,6 gram obrända ben, 3 fragment, alla identifierade.

Gris (*Sus scrofa f.dom.*): (8,6 g) Identifierade fragment från tänder av galt: hörntänder (*dentes, canini* 3 fr: två från underkäken och ett från överkäken)

Fynd 1024.

Rensfynd. 0,1 gram bränt ben, 1 fragment, oidentifierat.

Fynd 1183.

Rensfynd. 1,3 gram brända ben, 3 fragment, oidentifierade.

Fynd 1329.

Rensfynd. 49,3 gram obrända ben, 8 fragment, varav 45,6 gram, 4 fragment, kunnat identifieras.

Nöt (*Bos taurus*): (21,5 g) Identifierat fragment från: bakre mellanfotsben (*metatarsus* 1 fr)

Får/Get (*Ovis aries/Capra hircus*): (2,8 g) Identifierade fragment från: kranium (*calvarium* 1 fr)
revben (*costa* 1 fr)

Gris (*Sus scrofa f.dom.*): (1,3 g) Identifierat fragment från: tand (*incisiv* 1 fr)

Fynd 1333.

Rensfynd. 48,8 gram obrända ben, 7 fragment, samtliga identifierade.

Nöt (*Bos taurus*): (32,8 g) Identifierat fragment från: tand (*dens* 1 fr)

mellanfotsben (*metapodium* 1 fr)

Får/Get (*Ovis aries/Capra hircus*): (4,6 g) Identifierade fragment från: tänder (*dentes* 3 fr)

Gris (*Sus scrofa f.dom.*): (11,4 g) Identifierade fragment från: överkäke (*maxilla* 1 fr)
överarmsben (*humerus sin, lös caput* 1 fr)

Fynd 1334.

Rensfynd västra delen. 0,4 gram bränt ben, 1 fragment, oidentifierat.

Anläggning 3. Mörkfärgning

Fynd 1302.

0,6 gram bränt ben, 1 fragment, oidentifierat. (Ev. kranium av gris)

Anläggning 4. Mörkfärgning

Fynd 1304.

Norra delen. 35,7 gram obrända ben, 4 fragment, varav 34,4 gram, 2 fragment, kunnat identifieras.

Nöt (*Bos taurus*): (33,7 g) Identifierat fragment från:

skulderblad (*scapula sin* 1 fr)

Gris (*Sus scrofa f.dom.*): (0,7 g) Identifierat fragment från:

tand (*dens* 1 fr)

Fynd 1305.

Rensfynd norra delen. 1,1 gram brända ben, 2 fragment, oidentifierade

Anläggning 5. Mörkfärgning

Fynd 1314.

Rensfynd norra delen. 0,2 gram bränt ben, 1 fragment, oidentifierat.

Fynd 1315.

Norra delen. 3,6 gram obrända ben, 4 fragment, varav 2,0 gram, 2 fragment, kunnat identifieras.

Hund (*Canis familiaris*): (0,3 g) Identifierad svanskota (*vertebra caudalis* 1 hel).

Gris (*Sus scrofa f.dom.*): (1,7 g) Identifierad framtand (*incisiv* 1 hel).

Anläggning 8. Mörkfärgning

Fynd 1321.

0,2 gram bränt ben, 1 fragment, oidentifierat.

Anläggning 10. Mörkfärgning

Fynd 1342.

Rensfynd, toppen.

Bränt: 0,6 gram brända ben, 4 fragment, oidentifierade.

Obränt: 0,5 gram obränt ben, 1 fragment, oidentifierat.

Anläggning 10/11.

Fynd 1324.

Rensfynd. 1,0 gram brända ben, 7 fragment, oidentifierade.

Anläggning 17. Mörkfärgning

Fynd 1202.

Rensfynd. 0,2 gram bränt ben, 3 fragment, oidentifierade.

Anläggning 21. Urnebrandgrav

Fynd 1157.

Rensfynd vid toppen. 2,7 gram brända ben, 26 fragment, oidentifierade.

Fynd 1294.

Benurnans nedre del. 75,0 gram brända ben, 0,2 liter, varav 12,8 gram, 14 fragment, kunnat identifieras.

Människa (*Homo sapiens*): (12,8 g) En individ i åldersgruppen maturus (= 35-64 år) vars kön ej kunnat bedömas. Identifierade fragment från :
kranium (*calvarium* 10 fr, *frontale* med *margo suprorbitalis* 1 fr med tunn men rund kant = man/kvinna, *temporale* vid *auditorius meatus* 1 fr)
kotor (*ospecificerade vertebrae* 2 fr)

Fynd 1295.

Benurnans botten. 76,5 gram brända ben, 0,2 liter, varav 7,6 gram, 8 fragment, kunnat identifieras.

Människa (*Homo sapiens*): (7,6 g) En individ i åldersgruppen maturus (= 35-64 år) vars kön ej kunnat bedömas. Identifierade fragment från:
kranium (*calvarium* 7 fr)
kota (*ospecificerad vertebra* 1 fr)

Fynd 1296.

I bålmlöjan invid urnan. 76,8 gram brända ben, 0,1 liter, varav 3,4 gram, 7 fragment, kunnat identifieras.

Människa (*Homo sapiens*): (3,4 g) En vuxen individ (= 18-89 år) vars kön ej kunnat bedömas. Identifierade fragment från :
kranium (*calvarium* 3 fr, *basalcranium* 1 fr)
tand (*dens* 1 rotfr)
1:a halskotan (*axis, dens* 1 fr)
strålben (*radius sin/dx proximalt* 1 fr)

Fynd 1297.

Rensfynd vid toppen. 0,4 gram brända ben, 10 fragment, oidentifierade.

Fynd 1420.

Urnans övre del. 171,0 gram brända ben, 0,3 liter, varav 12,8 gram, 21 fragment, kunnat identifieras.

Människa (*Homo sapiens*): (12,8 g) En individ i åldersgruppen maturus (= 35-64 år) vars kön ej kunnat bedömas. Identifierade fragment från:
kranium (*calvarium* 16 fr)
underkäke (*mandibula* 1 fr)
kotor (*ospecificerade vertebrae* 3 fr)
lårben (*femur sin/dx proximal diafys* 1 fr)

Anläggning 24. Stenpackning

Fynd 1145.

Rensfynd. 0,9 gram brända ben, 3 fragment, oidentifierade. Djurben.

Fynd 1173.

Rensfynd. 0,3 gram brända ben, 5 fragment, oidentifierade.

Fynd 1204.

Rensfynd. 0,4 gram bränt ben, 1 fragment, oidentifierat.

Fynd 1205.

Rensfynd. 0,9 gram brända ben, 2 fragment, oidentifierade.

Anläggning 26. Stenpackning

Fynd 1129.

Rensfynd. <0,1 gram bränt ben, 1 fragment, oidentifierat.

Anläggning 28. Mörkfärgning

Fynd 1090.

Rensfynd. 0,3 gram bränt ben, 1 fragment, oidentifierat.

Fynd 1392.

Rensfynd söder om anläggning 28. 1,8 gram brända ben, 5 fragment, oidentifierade.

Fynd 1400.

Sydöst om anläggning 28. 4,4 gram obrända ben, 2 fragment, båda identifierade.

Får (*Ovis aries*): (2,9 g) Identifierat fragment från:

skalltak (*occipitale* 1 fr)

Gris (*Sus scrofa f.dom.*): (1,5 g) identifierat fragment från:

tand (*dens* 1 fr)

Anläggning 31. Skärvestenspackning/bålplats

Fynd 1222.

Rensfynd. 0,1 gram bränt ben, 1 fragment, oidentifierat.

Anläggning 32. Härd

Fynd 1220.

Rensfynd. 0,1 gram brända ben, 2 fragment, oidentifierade.

Anläggning 34. Stenpackning

Fynd 1226.

Rensfynd. 0,5 gram bränt ben, 1 fragment, oidentifierat.

Fynd 1229.

Rensfynd. 0,8 gram brända ben, 3 fragment, varav 1 fragment kunnat identifieras.

Nöt (*Bos taurus*) (0,8 g) Identifierat fragment av sesamben (*sersamoidea* 1 fr).

Anläggning 36. Grav/del av grav

Fynd 1193.

Rensfynd. 0,1 gram bränt ben, 1 fragment, oidentifierat.

Anläggning 37. Grav/del av grav

Fynd 1196.

Rensfynd. 0,2 gram bränt ben, 1 fragment, oidentifierat. Djurben. (Ev. kranium av gris).

Anläggning 45. Grav/del av grav

Fynd 1151.

Rensfynd. 0,1 gram bränt ben, 1 fragment, oidentifierat.

Fynd 1152.

Rensfynd. 1,3 gram obränt, 1 fragment, identifierat.

Gris (*Sus scrofa f. dom.*): (1,3 g) Identifierat fragment från: kindtand (M1, sliten); första molar från underkäke av vuxen gris.

Fynd 1177.

Rensfynd. 3,3 gram brända ben, 6 fragment, oidentifierade.

Anläggning 46. Grav/del av grav

Fynd 1188.

Rensfynd. 0,4 gram brända ben, 4 fragment, oidentifierade.

Anläggning 47. Grav/del av grav

Fynd 1187.

Rensfynd. 0,6 gram brända ben, 3 fragment, oidentifierade.

Anläggning 48. Grav/del av grav

Fynd 1180.

Rensfynd. 0,3 gram bränt ben, 1 fragment, oidentifierat.

Anläggning 49. Grav/del av grav

Fynd 1189.

Rensfynd 1 m söder om anläggning 49. 0,2 gram brända ben, 3 fragment, oidentifierade.

Fynd 1214.

Rensfynd. 0,2 gram brända ben, 2 fragment, oidentifierade.

Anläggning 50. Grav/del av grav

Fynd 1244.

Rensfynd. 0,6 gram bränt ben, 1 fragment, oidentifierat.

Anläggning 54. Stenpackning

Fynd 1234.

Rensfynd. 0,8 gram brända ben, 2 fragment, oidentifierade.

Anläggning 56. Mörkfärgning/gravbotten?

Fynd 1245.

Rensfynd. <0,1 gram bränt ben, 1 fragment, oidentifierat.

Anläggning 59. Koncentration av brända ben.

Fynd 1236.

Ej ben. Verkar vara gips e.dyl. Det sitter en märkla i materialet, den ser recent ut.

Anläggning 61. Stenpackning

Fynd 1242.

Rensfynd. 0,4 gram brända ben, 4 fragment, oidentifierade.

Anläggning 63. Stensättning

Fynd 1247.

Rensfynd. 0,5 gram bränt ben, 1 fragment, oidentifierat.

Anläggning 64. Stensättning

Fynd 1246.

Rensfynd. 0,1 gram bränt ben, 1 fragment, oidentifierat.

Anläggning 66. Stensättning

Fynd 1237.

2,8 gram brända ben, 29 fragment, varav 1,1 gram, 1 fragment, kunnat identifieras.

Gris (*Sus scrofa f.dom.*): (1,1 g) Identifierat fragment från:

revben (*costa* 1 fr)

Anläggning 67. Grav?

Fynd 1211.

Rensfynd. 2,9 gram brända ben, 8 fragment, oidentifierade. Djurben.

Anläggning 77. Del av stenpackning

Fynd 1219.

0,7 gram bränt ben, 1 fragment, oidentifierat.

Anläggning 79. Stensamling

Fynd 1238.

Ytplock. 0,1 gram bränt ben, 1 fragment, oidentifierat.

Provruta 1.

Fynd 1079.

3,9 gram brända ben, 9 fragment, varav 2,3 gram, 2 fragment, kunnat identifieras.

Gris (*Sus scrofa f.dom.*): (2,3 g) Identifierade fragment från:

överarmsben (*humerus sin/dx diafys* 1 fr)

tåben (*phalanx* I 1 fr).

Fynd 1094.

Rensfynd.

Bränt: 4,8 gram brända ben, 18 fragment, oidentifierade.

Obränt: 0,4 gram obränt ben, 1 fragment, oidentifierat.

Fynd 1123.

Rensfynd norra delen. 0,3 gram brända ben, 2 fragment, varav 0,1 gram, 1 fragment, kunnat identifieras.

Får/Get (*Ovis aries/Capra hircus*): (0,1 g) Identifierat fragment från tåben (*phalanx* I).

Fynd 1125.

Rensfynd, södra delen. 12,4 gram obrända ben, 12 fragment, varav 4,6 gram, 3 fragment, kunnat identifieras.

Får/Get (*Ovis aries/Capra hircus*): (4,6 g) Identifierade fragment från:

kota (ospecificerad *vertebra* 1 fr)

bäckenben (*coxae dx* 1 fr)

rullben (*talus dx* 1 fr)

Fynd 1128.

Rensfynd södra delen. 4,8 gram brända ben, 23 fragment, oidentifierade. Djurben.

Kulturlager.

Fynd 1058.

Söder om anläggning 1. 0,3 gram bränt ben, 1 fragment, oidentifierat.

Lösfynd

Fynd 1243.

4 m öster om anläggning 65. 0,2 gram bränt ben, 1 fragment, oidentifierat.

Fynd 1410.

13,5 gram brända ben, 25 fragment, varav 3,1 gram, 1 fragment, kunnat identifieras.

Gris (*Sus scrofa f. dom.*): (3,1 g) Identifierat fragment från:

lårben (*femur distal diafys*, öppen *metafys*ta, 1 fr)

Registrering av förhistorisk keramik — vad ger det?

Mattias Schönbeck

En av de vanligaste fyndkategorierna vid arkeologiska undersökningar är keramik. Detta gäller vid såväl grav- som boplatundersökningar. Keramiken är i regel mer eller mindre fragmenterad och uppvisar enbart i undantagsfall hela kärl eller närmast hela kärl. I denna artikel kommer dels den registreringsmetod från vilken flera olika keramikmaterial har bearbetats att presenteras och dels en jämförande studie med keramikmaterial från flera olika fyndlokaler i Södermanland och Uppland samt Östergötland. Dessa material har registrerats på samma sätt. Målsättningen är att visa vad en keramikregistrering kan ge för resultat enskilt och i jämförelse med andra keramikmaterial. Som referensmaterial i studien har keramik från Åbrunna¹ i Södermanland och Dragby² i Uppland använts. Den östgötska keramiken kommer från Järnstad³ och Landeryd⁴ samt Tallboda⁵.

Denna artikel är en presentation av resultatet av ett forskningsprojekt, vilket har finansierats av Claes och Greta Lagerfelts stiftelse. Projektet har som syfte att registrera keramikmaterial insamlade vid arkeologiska undersökningar i Östergötland. Registreringen är utförd efter nedan presenterad metod.

Keramikregistrering och analys

Vid all form av registrering av fyndmaterial ligger en svårighet i att på ett rättvisande och objektivt sätt överföra föremålets utseende, kondition etc på papper. Redan i registreringsskedet görs en klassificering, hur omfattande registreringen än må vara. Detta är en källkritisk aspekt som tyvärr är ofrånkomlig och som vi måste leva med.

En målsättning för att skilda material skall vara jämförbara är att registreringen görs utifrån samma principer. Analysmetoderna kan därefter utföras på olika sätt. Det är trots allt i registreringsfasen som den grundläggande informationen hämtas.

Den registreringsmetod som har använts är utarbetad av Birgitta Hulthén⁶. Nedan följer en genomgång av metoden. Varje delmoment beskrivs mer ingående under skilda rubriker.

Hela keramikmaterialet har kodifierats och registrerats i databas. All keramik har räknats, vägts i enheten gram (g) och delats in i grupper beroende på vilken bevaringsgrad keramiken har. Grupperna är: skärvor, spjälkade skärvor och fragment. Gruppen skärvor består av keramik större än 1 cm² med såväl ursprunglig ut- som insida bevarad. Till gruppen spjälkade skärvor hör all keramik som enbart har en ursprunglig sida bevarad och som är större än 2 cm². Fragment är alla skärvor som är mindre än 1 cm², alla spjälkade skärvor mindre än 2 cm² samt all keramik som saknar ursprunglig ut- och insida. Gruppen skärvor har sedan registrerats mer ingående.

Förutom antal, vikt och tjocklek har skärvornas magring, uppbyggnad och ytbehandling registrerats. Därutöver även kärldel och kärldelsform, bränning, uppbyggnadsteknik, dekor och dekorteknik samt om det finns matavlagringar eller dylikt på skärvornas insida. Skärvor från mynning och fot samt skärvor som har passning till mynning eller fot har avritats. I de fall som mynnings- och/eller bottendiameter varit möjligt att bestämma har kärlets bevarade del rekonstruerats. Rekonstruktionen har sedan legat till grund för kärngrupperindelningar och dateringar. Även specifika kärldelar, som öron, knoppar, hank etc samt dekor har avbildats.

Keramikens magring har delats in i tre undergrupper: art, kornstorlek och andel. Art beskriver vad själva magringsmaterialet består av t ex om det är krossad bergart, kvarts, fältspat, sand, ben etc. De största magringskornen har avgjort kornstorleken. Vid registreringen anges kornstorleken i millimeter (mm). Andelen magring beskriver om skärvan är sparsamt, normalt eller rikligt magrad. Dessa tre undergrupper anger skärvans godstyp.

Efter registreringen bearbetas enbart kärlväggsskärvor, d v s skärvor från fot, buk, skuldra, hals och mynning, statistiskt. Anledningen till att bottenskärvor inte medräknas är att dess vikt och tjocklek är extremer i jämförelse med det övriga skärvmaterialet. Detsamma gäller skärvor från hankar, öron och knoppar samt hela kärl. Dessa material jämförs enbart sinsemellan.

Magring

Magringen är registrerad i tre komponenter; art, storlek och andel. Dessa tre avgör keramikens sammansättning, eller s k godstyp och möjliggör jämförelse likväl som särskiljning inom materialet.

Arten beskriver vad magringen består av. Olika magringsarter har olika praktiska egenskaper. Exempelvis är kvarts mycket värmebeständig vilket ger den egenskaper som passar bra till magringsmedel i kokkärl och dylikt. En ingående mikroskopisk undersökning av keramikens sammansättning har inte gjorts för att bestämma artens exakta sammansättning. Chamottemagring, d v s magringsmedel av krossad keramik och/eller krossad bränd lera, är därför svår att upptäcka. Chamottemagring kan i vissa fall ändå observeras, om magringen avviker i färg i förhållande till det övriga godsets.

Vid bestämning av kornstorleken har magringskornens medelstorlek varit avgörande. I de fall det förekommer ett mindre antal magringskorn som är påtagligt större än medeltalet i en skärva har dessa räknats som extremer och inte varit storleksbestämmande.

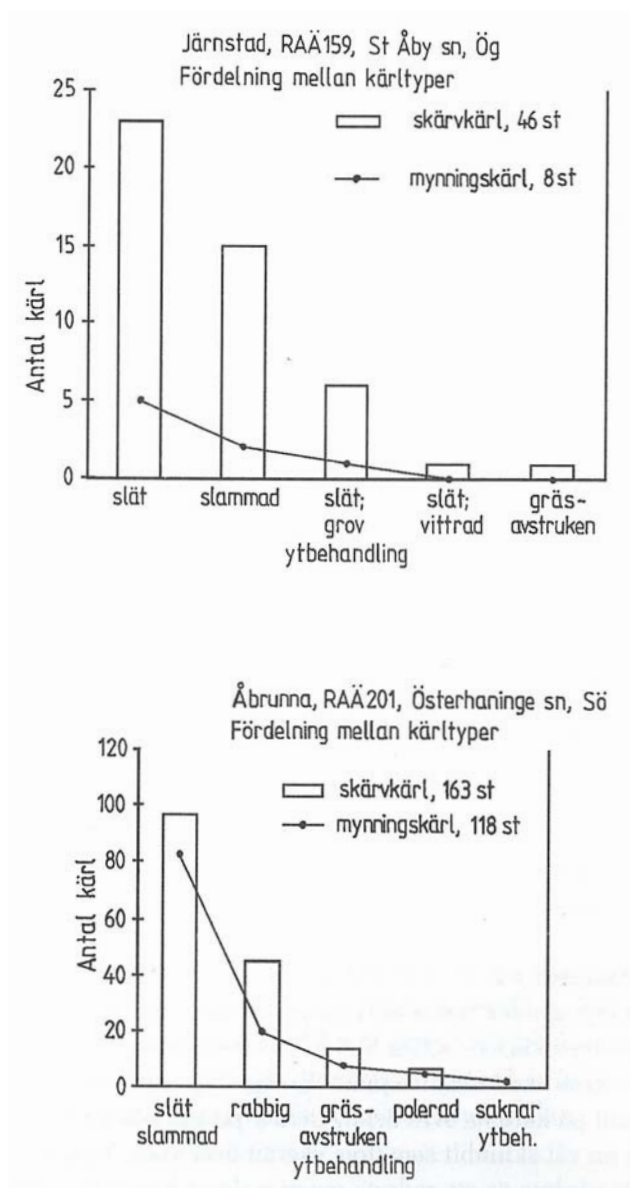
Ytbehandling

All förhistorisk keramik som är ringlad uppvisar någon form av ytbehandling. Förutom den specifika funktion de olika ytbehandlingarna har, hjälpte den till att jämna ut ytan och binda samman lerringlorna som kärlet byggdes upp av. Även tummade kärl har ytbehandling. Bronsålders- och äldre järnålderskeramik uppvisar ett flertal olika ytbehandlingstyper. Det finns bl a vad beträffar bronsålderskeramiken tydliga regionala och lokala variationer på sammansättningarna av de olika ytbehandlingstyperna. Detta kan bl a spegla de olika kärlens användningsområden och även skilda bosättningsfunktioner⁷.

Det finns fyra huvudgrupper av ytbehandling som är dominerande hos brons- och äldre järnålderskeramik: 1) slät/slammad yta, 2) rabbig yta, 3) strimmig yta och 4) polerad yta. Den rabbiga keramiken förekommer dock ej under äldre järnålder.

1) Slät/slammad yta

Till denna grupp hör keramik vars yta är mer eller mindre slät. Ytan, eller ytorna då även kärlets insida kan ha behandlats på samma sätt, är jämnade eller avdragna med något mjukt. Vanligen syns det små horisontella spår, framför allt på kärlens övre delar. Denna yta uppnås med hjälp av våta händer eller en våt skinnbit som dras vågrätt över ytan. Ytan är i regel inte helt jämn. Ett särdrag är att godsets magringskorn kan vara synliga i ytan. I de fall de inte syns kan ytan ha slammats med lerblandat vatten. Denna slamning ger godsytan en jämnare och mjukare karaktär. I vissa fall är det möjligt att i skärvans brottkant se den tunna pålagda yta som utgör slamningen som en skarp linje. Även skillnader i magringen syns mellan slamning och

gods då slamningen i regel inte har någon magring. De slammade godsen har inte några synliga magringskorn i ytan. Slät/slammad yta är den enklaste och vanligaste formen av ytbehandling.

2) Rabbig yta

Till denna grupp hör all keramik som är belagd med en grov slamma av lera med sand och/eller magringsmedel. Insidorna är släta. Det förekommer flera olika varianter av rabbning. Vanligen är kärlen rabbiga från fot upp till mynningsranden, men ibland uppträder slät/slammad yta kombinerat med rabbning. Mynningsparti och ibland även fotpartiet har då inte varit rabbiga. En del kärl har fingerdragna diagonala spår i rabbningen, s k Otterbötestil, vilken är vanlig på Åland.

Av praktiska skäl kunde en ojämn och sträv yta vara att föredra i stället för en slät och glatt yta, särskilt i hanteringen av stora, tunga och kanske fuktiga kärl. Ytterligare en fördel med rabbiga kärl är att de lämpar sig bra till att förvara vatten i. Den pålagda rabbningen utökar kärlets yta och då godset är genomsläppligt bildas kondens på kärlets utsida, vilket bidrar till att kyla och hålla vattnet inne i krukans svalta även en varm sommardag. Rabbig keramik förekommer enbart under bronsåldern.

3) Strimmig yta

Till denna grupp hör keramik vars yta har blivit bestruken med gräs, men det kan även förekomma tydliga intryck av gräs. Även keramik med textilintryck förekommer och räknas till denna grupp. Strimmig ytbehandling är vanligt förekommande i södra Finland, östra Baltikum och nordöstra Ryssland och förekommer från senneolitikum in i romersk järnålder i dessa områden⁸. Ytbehandlingen förekommer främst i Mellansverige. Strimmigheten kan dels vara en ren ytbehandling, där krukmakaren med en grästuss har jämnat till kärlets yta. Men det finns även exempel från Södermanland⁹ att ytbehandlingen har fått en dekorativ betydelse, då strimmigheten har uppordnats i geometriska fält¹⁰. Strimmigheten, framför allt de djupare gräsintrycken och textilintrycken, kan även ha uppstått genom att kärlet före bränning lindades in i gräs eller tyg¹¹. Detta kan vara av betydelse eftersom man då kan styra torkprocessen, vilken då tar längre tid. Detta minskar riskerna för sprickbildningar i godset när lergodset krymper vid vattenavdunstningen.

*Presentation av Järnstads
och Åbrunnas fördelning.*

4) Polerad yta

Poleringen är en ytbehandling som förutom att den har ett dekorativt syfte även har praktiska egenskaper. Efter att kärlet först slammades, torkades och brändes, glättades/polerades kärlet. Vid glättning/polering täpps godsets porer igen, vilket ger ett i det närmaste tätt gods utan genomsläpplig yta. De polerade kärlen är ofta brända i reducerad atmosfär vilket ger godset en svart

färg. Denna ytbehandling uppträder på de finaste och mest omsorgsfullt tillverkade kärlen av nordisk bronsålderskeramik och inom Lausitzkulturen¹². Reducerat brända keramikkrärl med polerad ytbehandling förekommer även under äldre järnålder, framför allt under romersk järnålder. Dessa krärl är i regel även dekorerade.

Kvantitativa metoder

Boplatskeramik är vanligen mycket fragmenterad och representerar en stor del skärvor i varierande storlek. De krärl som skärvorna har utgjort kan ha varierat i storlek. Detta innebär att den ytbehandling som är dominant bland stora krärl kommer att bli överrepresenterad i skärvmaterial. Utifrån ett sådant material uppstår svårigheter med att söka nå det ursprungliga antalet krärl och svårt att se om krärlrekonstruktionerna är representativt med det övriga skärvmaterial samt se rätt fördelning av ytbehandlingstyperna. För att försöka ringa in detta har det registrerade materialet bearbetats enligt flera olika kvantitativa metoder. (1) Skärvorna har räknats och delats in i ytbehandlingsgrupper. (2) Skärvorna har vägts och delats in i ytbehandlingsgrupper. (3) Skärvorna har sorterats in utifrån flera olika igenkännliga variabler som magringsart, magringstyp, magringsandel och ytbehandling, insidans behandling, dekor, dekortechnik samt bränning. Därefter har skärvorna med gemensamma variabler räknats som ett krärl – s k skärvkrärl¹³. Dessa skärvkrärl har sedan sorterats efter ytbehandling.

I de fall som skärvor med gemensamma variabler har påträffats från olika platser inom undersökningsområdet i fält, har dessa ändå räknats som ett krärl. Orsaken är att ett krärl kan ha gått sönder på ett ställe och deponerats på ett annat. Denna metod ger inte det exakta antalet krärl som framkommit vid den arkeologiska undersökningen utan det minsta möjliga antalet krärl. (4) Indelning i ytbehandlingsgrupper av rekonstruktioner från registrerade mynningskärvor och mer eller mindre hela krärl, s k mynningskrärl¹⁴. I de fall som det går att sammanföra flera skärvor till samma ursprungliga krärl har detta gjorts. När man sedan jämför antalet skärvkrärl med antalet mynningskrärl inom de olika ytbehandlingsgrupperna kan man se om fördelningarna mellan krärlgrupperna och ytbehandlingarna är representativa (se diagrammen där Järnstads och Åbrunnas fördelning presenteras).

För att kunna jämföra ett keramikmaterial med ett annat, oavsett om det rör sig om boplats- eller gravkeramik, används en medeltalskoefficient. Denna framtages genom att man efter indelningen av keramiken multiplicerar respektive skärvtjocklek med respektive skärvtjockleks vikt. Den totala summan divideras sedan med den totala skärvvikten. Eftersom räkneexemplet är en cirkeldefinition bör inte resultatet avvika för mycket från det normala. Då samt-

liga skärvor multipliceras med sin egen vikt visar koefficienten skärvornas beskaffenhet och belyser därmed också representativiteten i förhållande till andra keramikmaterial. Normalt ligger koefficienten runt 11.

Boplats- eller gravkeramik?

Keramikkärlens avsedda användning går inte alltid hand i hand med fyndplats och miljö. I och med brandgravskicket och urnebegravningarnas ökning under yngre bronsålder har hushållskärl i större omfattning fått en sekundär användning. Vi tror oss veta att vissa kärl tillverkades enkom för begravingar, som t ex de sk husurnorna från bronsålder. Troligen tillverkades även andra vanligare former till begravningskärl likaså, dessa är dock svåra att tydligt urskilja i det arkeologiska materialet. Såväl benurnor som bikärl i gravar är ofta av samma form och storlek som man finner i boplatsmaterialet. Enklare är det då att se om det är hushållskeramik som fått en sekundär användning som begravningskeramik. I flera fall har gravurnor påträffats med spår efter matlagning eller som varit trasiga vid gravnedläggningen. Kärlet kan ha förlorat sin avsedda primära användning på grund av sin skada men fått ett sista praktiskt syfte.

I det danska förhistoriska keramikmaterialet har man uteslutande använt samma typer av kärl vid begravingar som i hushållet. Som benbehållare har man företrädesvis tagit de finare och mindre brukskärlen. Det har dock inte spelat någon roll om kärlet varit gammalt och använt vid nedläggandet. De finare kärlen tycks ha haft en speciell funktion inom hushållet. Ofta finner man endast något enstaka exemplar av dem i husen eller i avfallsgroparna¹⁵. Benämningen finare keramik är en klart subjektiv beskrivning. Vad jag menar med begreppet är att denna keramik har en begränsad användningsfunktion och att dekor och ytbehandling samt storlek tydligt skiljer sig från de övriga mer vanliga brukskärlen, som vanligen uppvisar spår efter att ha nyttjats till matlagning etc. Valet av benbehållare utgör således ett medvetet urval vilket gör att man i regel endast finner ett fåtal kärlformer och kärlstorlekar representerade hos gravkeramiken. Ett gravmaterial är därför inte representativt i samma utsträckning som ett boplatsmaterial, som spegel av ett samhälles nyttjande av keramik.

En intressant hypotes i sammanhanget är att keramikkärlen kan ha tillverkats säsongvis. Lertäkterna, varifrån leran har hämtats för keramiktillverkningen, är svåra att tillgå under vinterhalvåret då leran är frusen. Kärltillgången bör ha varit störst under vår-, sommar- och höstperioden då behovet också är störst för lagring av spannmål etc. För att tillgodose behovet under vinterhalvåret bör man därför antingen ha förvarat lera frostfritt för tillverkning, eller gjort ett stort förråd av krukor. Vid begravingar under vinter-

halvåret torde endast de krukor som var tillverkade just för begravning eller de krukor som man kunde avvara inom hushållet ha kommit till användning. Således nyttjades trasiga eller begagnade kärl.

Även om gravkeramiken till stora delar utgörs av sekundärt använda brukskärl så syns skillnader i materialen. Hos gravkeramiken är medelvikten per skärva i regel lägre än hos boplatskeramiken. Detta kan bero på att en stor del av skärvorna från boplatser härrör från större brukskärl, såsom förråds- kärl och dylikt. Till gravkärl tycks man ha valt att inte använda de största brukskärlen utan, som tidigare nämnts, de mindre och finare krukorna.

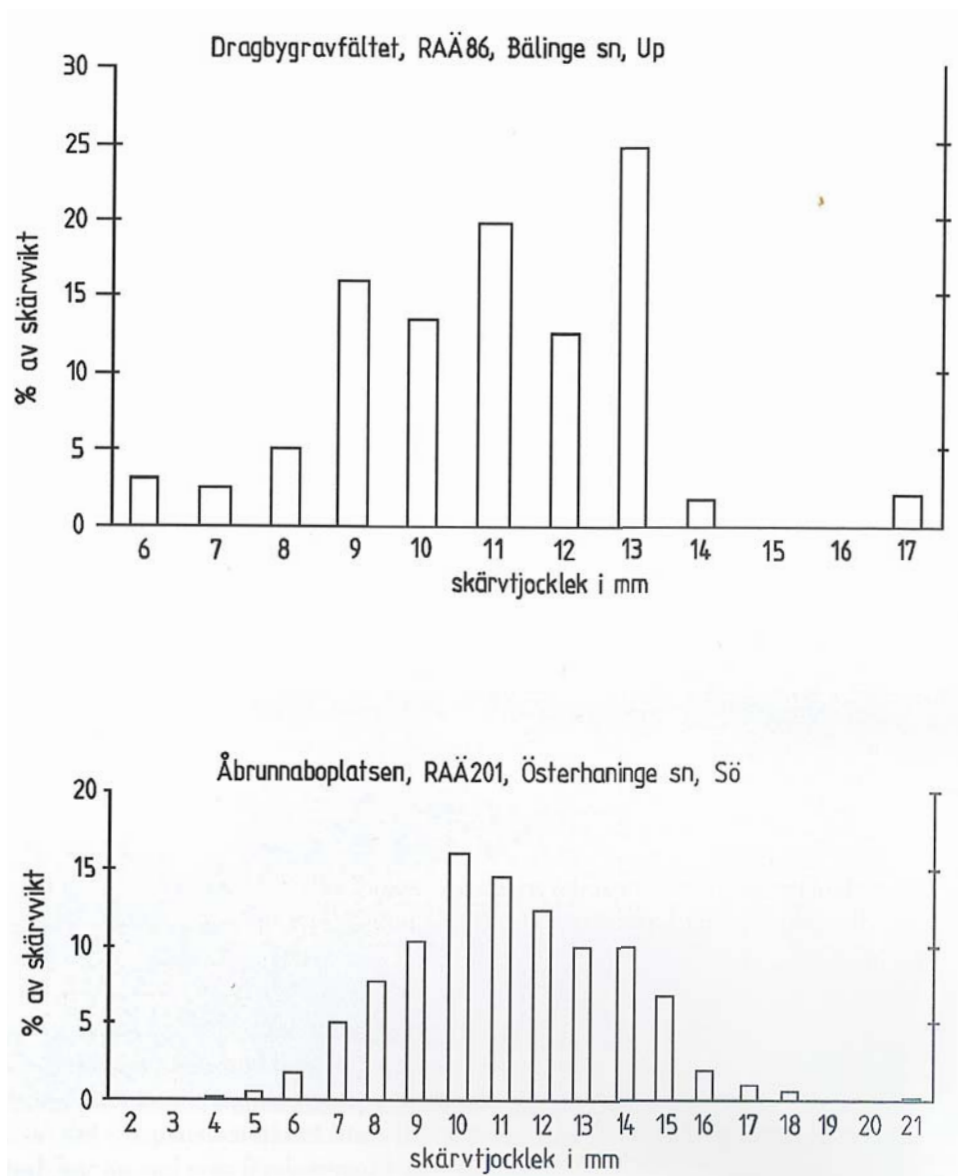
Givetvis förekommer avvikelser från denna regel. Avvikelserna kan ha flera olika orsaker som till exempel lokal tradition och datering. Keramiken från Dragbygravfältet, som är daterad till tidsavsnittet yngre bronsålder – romersk järnålder, har en medelvikt per skärva på 6,47 gram. De kärlrekonstruktioner som har gjorts utifrån skärvorna visar att det är små och mellanstora kärl som lagts ner i gravarna. Keramiken från en undersökt del av Jordbrogravfältet¹⁶ i Södermanland, som har daterats till romersk järnålder, har en medelvikt per skärva på 16,92 gram. I de undersökta gravarna på Jordbrogravfältet har det dock varit ovanligt med keramik. Av de knappt 50 undersökta gravarna var enbart 8 st keramikförande, varav en grav (A 10) innehöll ett helt kärl. Med det hela kärlet undantaget framkom närmare 74% av all keramik i enbart en grav (A 16). Den vanligaste typen av benbehållare i de undersökta gravarna var hartstätade behållare, som påträffades i 15 av de undersökta gravarna. Det hela kärlet och de rekonstruerade kärlen från Jordbro visar att de keramik- kärl som har använts som benurnor är större och av enklare karaktär samt att de utgörs av brukskärl¹⁷. I en beräkning av kärlvolym syns skillnaden tydligt. Rekonstruktionerna från Dragby har troligen haft en volym från ca 0,1 till 4 liter medan det hela kärlet från Jordbro, som också är en god referens till de rekonstruerade Jordbrokärlen, har en volym på ca 11 liter¹⁸.

Den procentuella spridningen av de olika skärvtjocklekarnas vikt visar tydliga grafiska skillnader mellan boplats- och gravkeramik. Boplatskeramik ger en jämn kurva med toppen kring medeltjockleken medan ett gravmaterials fördelning är betydligt mer oregelbunden. Orsaken till denna skillnad är att det i boplatsmaterialet finns fler skärvor från flera kärltyper och kärlstorlekar än vad som förekommer i ett gravmaterial.

Ett trasigt kokkärl som återanvänts som benurna, från A10, Jordbrogravfältet RAÄ 182a i Österhaninge socken, Södermanland.

Gravkeramik utgör alltså ett medvetet urval. Keramikurvalet kan utgöra en viss kärlstorlek, kärlform eller kärlens användningsområde, primärt eller sekundärt. Detta går att påvisa även i andra deponeringar. En säsongsboplat eller ett specifikt verkstadsområde kommer därmed att ge en grafisk bild som är mer jämförbar med gravkeramik än med boplatskeramik (se keramiken från

Järnstad nedan). Den här presenterade registreringsmetoden gör det möjligt att komma ett skärvtigt keramikmaterial närmare och möjliggöra en tolkning av materialet och dess proveniens.

Keramik i jämförelse

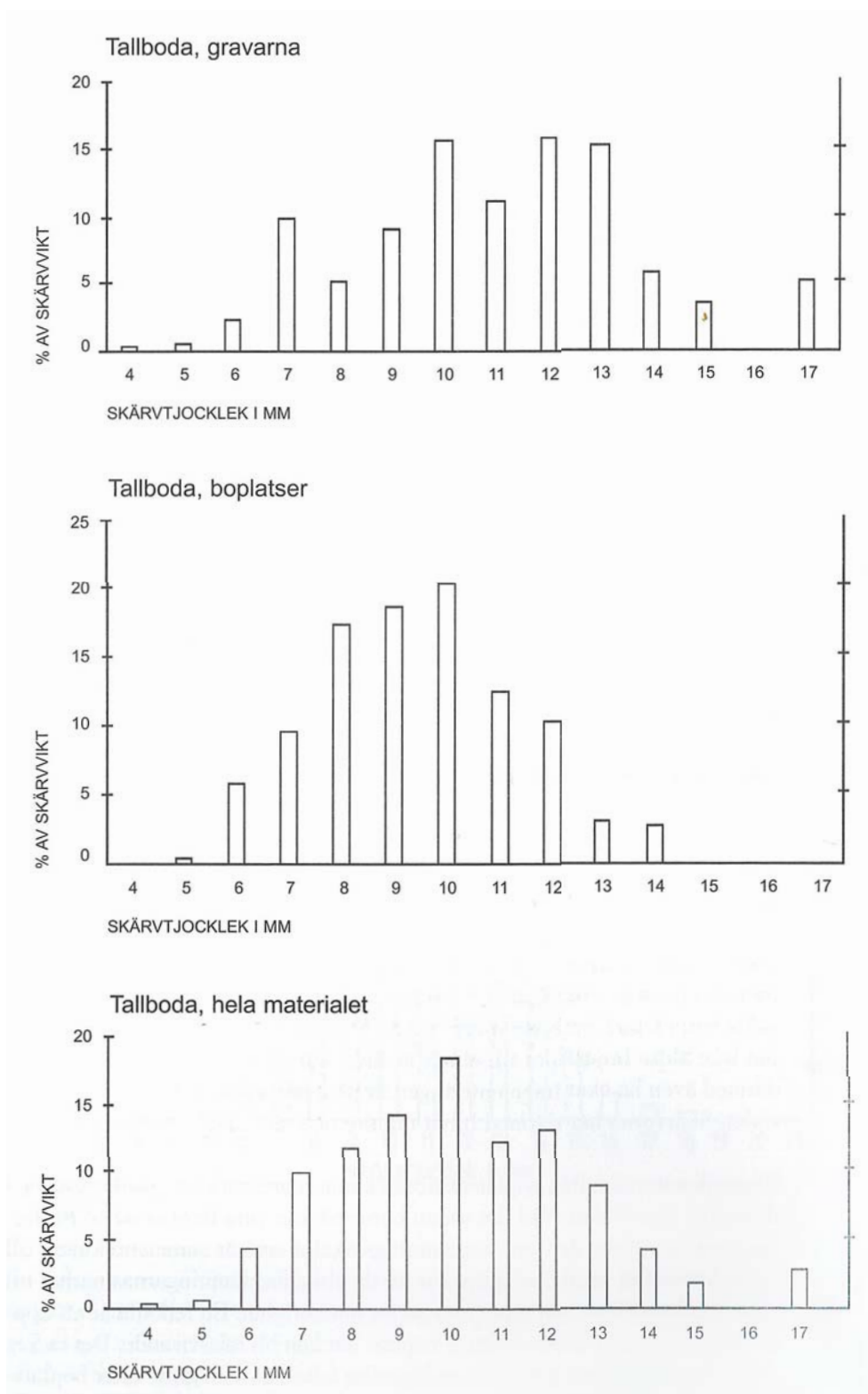
Den östgötska keramik som här skall presenteras kommer från flera olika platser. Dessa är: Tallboda i Rystad socken¹⁹, f d Flygelgården i Landeryd socken²⁰ och Järnstad²¹ i Stora Åby socken. De olika keramikmaterialen skiljer sig åt i datering, som sträcker sig från neolitikum till yngre järnålder och i storlek och omfattning, varför enbart en kvalitativ jämförelse utifrån keramikens beskaffenhet kommer att presenteras. De olika materialen skiljer sig avsevärt i såväl vikt som mängd.

Även medelvikten skiljer sig mellan materialen. Tallboda boplat och Järnstads husområde och ugnsområde skiljer sig dock från de övriga.

Keramikerna från Tallboda har tidigare registrerats som en enhet, trots att materialet består av såväl boplat- som gravkeramik från flera intilliggande områden²². Hela keramikmaterialet tillsammans ger ett tydligt boplatdiagram vilket stämmer utifrån hypotesen att gravkeramikerna är boplatkeramik som fått sekundär användning som gravkärl. Men såväl medelkoefficienten (10,18) som medelvikten per skärva (6,63 gram) skiljer sig från övriga boplatmaterial. Tallbodakeramikerna består av såväl boplat- som gravkeramik från flera intilliggande fornlämningsplatser. I de fall det entydigt utifrån anläggningsbeskrivningarna har gått att definiera keramikerna som hörande till en grav har keramikerna räknats som gravkeramik. Den övriga keramikerna har tolkats som boplatkeramik. På så sätt har all registrerad keramik från Tallboda²³ delats in i antingen grav- eller boplatkeramik oavsett fornlämningsnummer. Att medelvikten skiljer sig kan bero på att flera anläggningar inte har gått att proveniensbestämma. Ytterligare en förklaring är att dateringarna inom de undersökta områdena i Tallboda skiljer sig åt. Mänsklig aktivitet har pågått i området från äldre bronsålder till slutet av äldre järnålder²⁴. Denna aktivitet kan därmed även ha ökat fragmenteringen av skärvorna från främst boplatmaterialet. Skärvorna har därmed blivit mindre och fått en lägre medelvikt.

Keramikmaterialet från boplaten är dock inte representativt i jämförelse med de övriga materialen. Vad det sedan beror på kan vara flera orsaker. En trolig orsak är att det är flera fornlämningslokaler som är sammanräknade till två enheter. Det skall dock påpekas att de olika fornlämningsplatsernas närhet till varandra i såväl tid som rum tyder på en samhörighet. En felkälla är att uppdelningen av gravplats respektive boplat lätt kan bli missvisande. Det räcker med att en rikt keramikförande anläggning feltolkas som grav- eller boplat-

Procentuell spridning av vikten hos skärvtjocklekarna från ett gravfält och en boplat; Dragby respektive Åbrunna.

lämning – om än osäker – för att resultatet skall tappa sin trovärdighet. Under såväl de arkeologiska undersökningarna som vid rapportarbetet var det tveksamt om vissa anläggningar var lämningar av boplatser eller gravkaraktär²⁵. Ytterligare en felkälla för alla arkeologiska material är grävteknik och noggrannhet vid den arkeologiska undersökningen. Gravkeramiken är betydligt mer representativ än boplatserkeramiken men grafiskt så avviker dock gravkeramiken något. Vad gäller Tallbodakeramiken är den i jämförelse med referensmaterialet mer representativ om all keramik räknas samman då troligen såväl keramiken från gravarna som boplatserna primärt kommer från samma område – boplatserna.

Keramiken från gravarna, Tallboda.

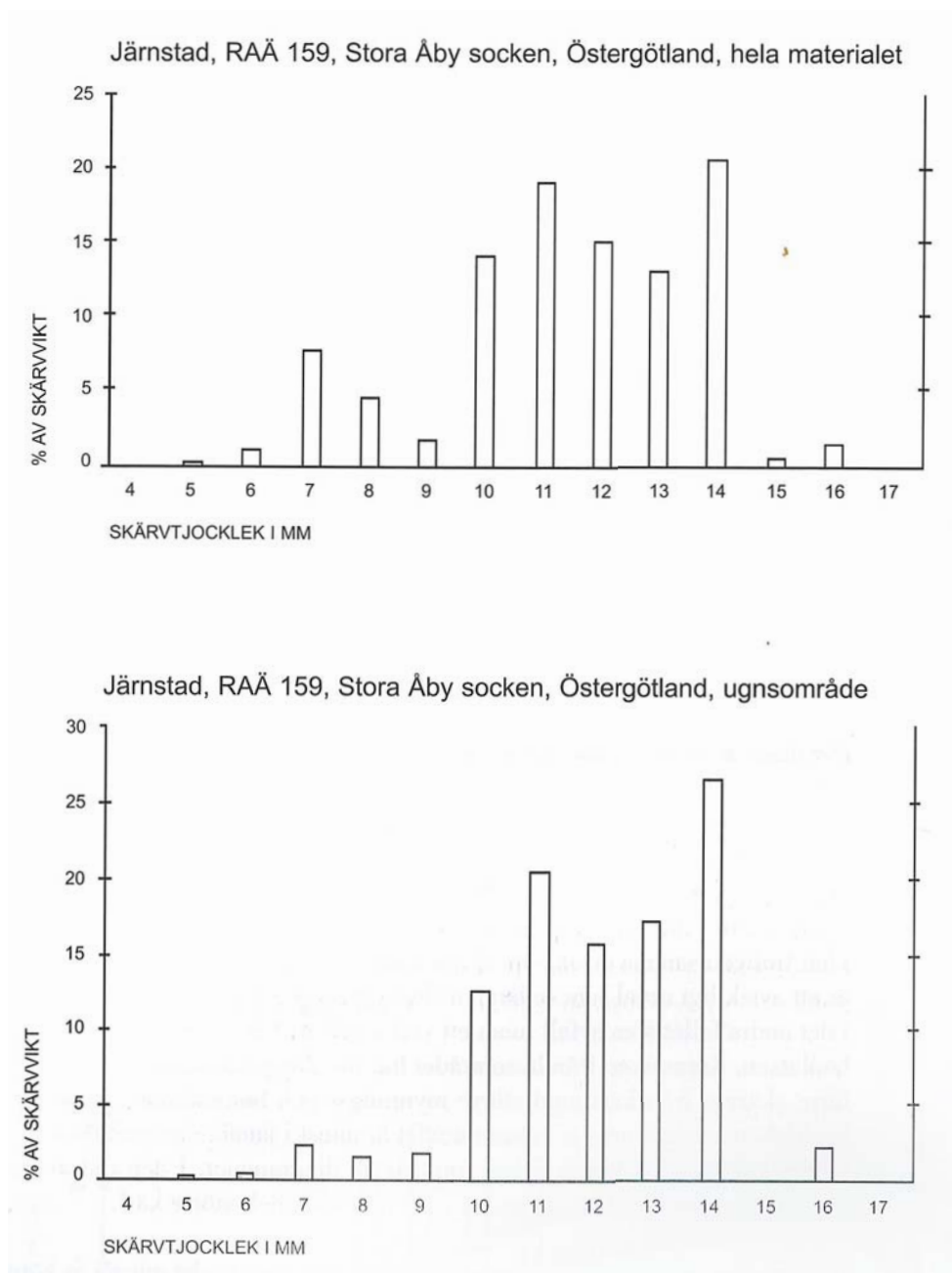
Även Järnstadskeramiken skiljer sig från de andra. Skillnaden syns tydligast i redovisat diagram över den procentuella spridningen av skärvtjocklekar. Undersökningen inom RAÄ 159 vid Järnstad i Stora Åby socken resulterade i flera boplatser samt ett område med ett stort antal järnframställningsugnar. När en uppdelning görs av materialet på ett liknande sätt som med Tallbodakeramiken – att keramiken från ugnsområdet och keramiken från husområdena räknas samman var och en för sig – visar ugnsområdet samma typiska grafiska spridning som gravkeramiken. Husområdets keramikmaterial uppvisar liknande siffror som de från Tallboda husområde, med en skev grafisk fördelning vad gäller viktens procentuella fördelning mellan skärvtjocklekarna.

Boplatserkeramik från Tallboda.

Det diagram som är mest fulländat med referenskeramik är keramiken från ugnsområdet i jämförelse med Dragbykeramiken. Däremot visar de övriga siffrorna avvikelser från gravkeramiken från Dragby. Orsaken är att merparten av keramiken från ugnsområdet är tjockväggig och härrör från kärl med stor mynnings- och bottendiameter. Mängden av keramik tyder även på att skärvorna härrör från större kärl, vilket är ovanligt hos gravkeramik. Spridningen i har troligen samma orsak som spridningen i Dragbydiagramet – keramiken är ett avsiktligt urval som sedan har deponerats. I det ena fallet i gravar och i det andra fallet som avfall inom ett verkstadsområde avsides liggande från boplatserna. Keramiken från husområdet har mindre tjockväggiga skärvar och färre skärvar från kärl med större mynnings- och bottendiameter. Medeltjockleken av skärvorna från husområdet är minst i jämförelse med de övriga keramikmaterialen vilket också framgår av diagrammet. I den del av boplatserna som undersöktes saknades i det närmaste helt större kärl.

Hela Tallbodamaterialet tillsammans.

Det sista keramikmaterialet kommer från Landeryd och är det minsta av keramikmaterialen i denna jämförelse. Totalt var det enbart 17 skärvar med en vikt av 173,8 gram. När små material registreras behövs det väldigt lite för att siffrorna skall avvika från det som kan anses normalt hos ett större keramikmaterial. Med det är det inte sagt att det avvikande materialet är onormalt.

Vad man får ha i åtanke är vad det är som gör materialet avvikande och vad det kan bero på. Det undersökta området från Landeryd bar spår efter ett långt och intensivt brukande. Området hade utgjort plats för den medeltida kyrkbyn i Landeryd och fram till 1980-talet hade gårdsbebyggelse med mangårds- och ett flertal ekonomibyggnader legat där. I den del som låg närmast Landeryds kyrka framkom även ett gravfält från äldre järnålder med ett 40-tal gravar. Den här presenterade keramiken kommer från en yta med kraftigt omrörda kulturlager. I detta framkom rikligt med lerklining. Ett fåtal anläggningar påträffades. Var det de skadade resterna från ett hus som undersöktes eller en fortsättning av gravfältet? Enligt keramikregistreringen torde det vara ett husområde vilket även lerklining tyder på. Trots materialets litenhet visar diagrammet upp en boplatsspridning vilket hjälper till med tolkningen av området.

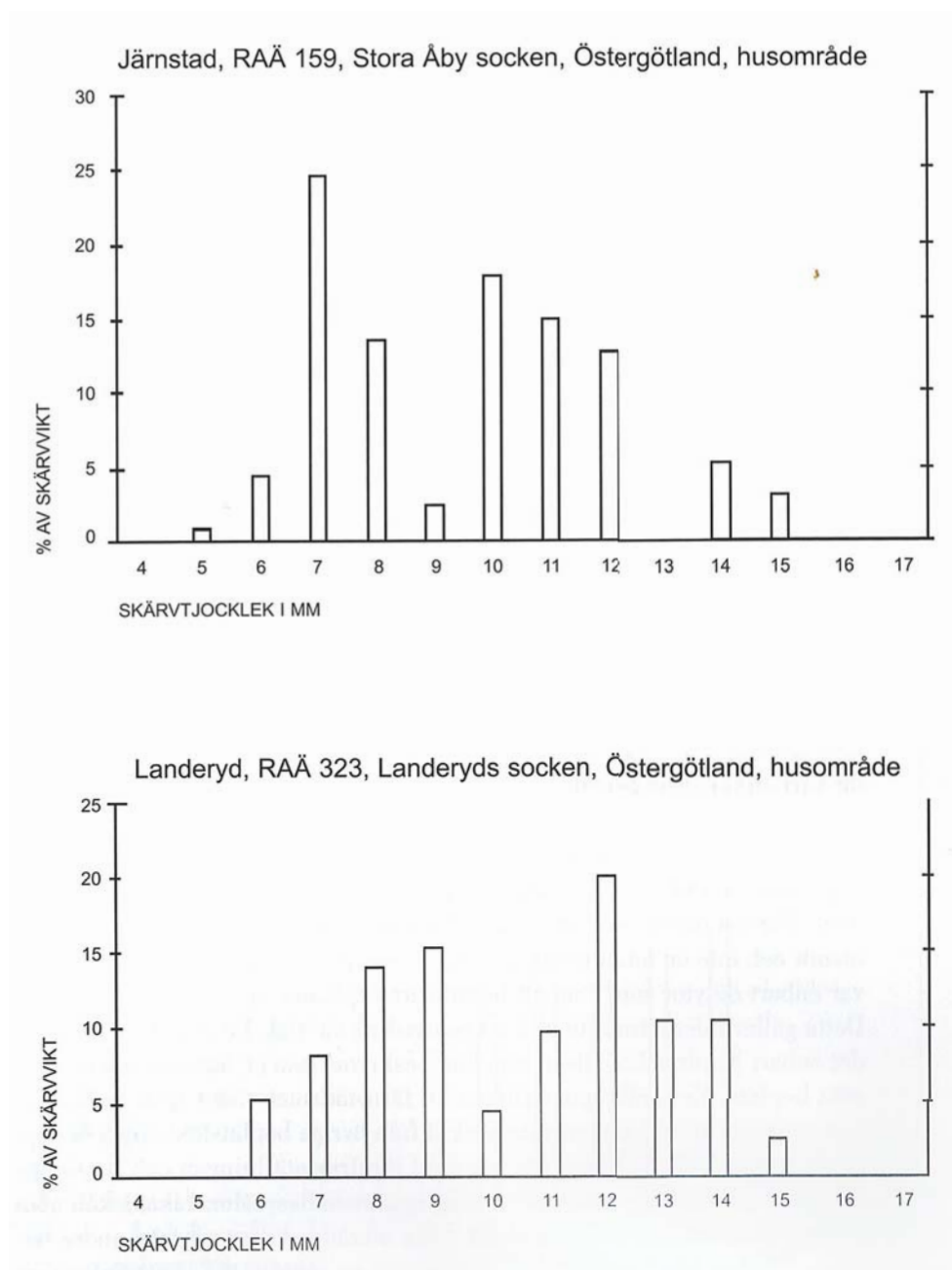
*Procentuell spridning
av vikten hos skärv-
tjocklekarna från Järnstad.*

Tolkning med hjälp av keramikregistrering

Keramikregistrering med denna metod möjliggör tolkningar av ett material som på grund av sin fragmentering annars kan vara svårtolkad. Tolkningen av materialet kan ge en indikation av inte bara keramikens beskaffenhet utan även den miljö som producerade och använde keramiken. Gravkeramiken från Tallboda visar i jämförelse med den samtida Åbrunnaboplatsen såväl likheter som olikheter. Alla boplatser och likväl alla gravar har naturligtvis flera likheter men även olikheter. Det intressanta är att söka nå en förståelse för vari olikheterna består.

*Spridningen av keramik
från ugnsområdet, vilken
har samma struktur som ett
gravmaterial.*

Utifrån den registrerade keramiken från Järnstad kan man utgå från flera hypoteser som kan, om de stämmer, ge en tolkning till de undersökta områdena. För det första vet vi att undersökningsområdet enbart är ett geografiskt utsnitt och inte en totalundersökt boplat och järnframställningsområde. Det var enbart de ytor som kom att beröras av exploateringen som undersöktes. Detta gäller i det närmaste alla arkeologiska material. I denna jämförelse är det enbart Åbrunnaboplatsen som kan beskrivas som en närmast totalundersökt boplat. Keramikregistreringen av Järnstadsmaterialet visar tydligt att ugnsområdet är en hantverksyta avskilt från övriga boplatlämningar och att den keramik som framkom där har med järnframställningen och järnframställarna att göra och inte med vardagliga hushållssysslor. Likaså kan man utifrån husområdets keramik se att detta område skiljer sig från andra boplatser. Detta kan bero på att det är enbart en mindre del, en ytterkant av boplatsen, som undersöktes eller att boplatsens funktion har varit annorlunda i jämförelse mot t ex Åbrunna. Keramiken från Landeryd hjälper oss att tillsammans med övrigt fyndmaterial se att den härrör från en boplat. Keramiken är trots sin ringa storlek representativ gentemot andra keramikmaterial.

Noter

1. RAÄ 201 i Österhaninge sn
2. RAÄ 86 i Bälinge och Skuttunge sn
3. RAÄ 159, Stora Åby sn
4. RAÄ 323 vid Landeryds kyrka i Landeryd sn
5. RAÄ 16, 18, 258, 269 och 270 i Rystad sn
6. Hulthén 1974
7. Jaanusson 1981:38
8. Jaanusson 1981:44
9. Åbygravfältet, RAÄ 201a i Västerhaninge sn, Södermanland
10. Äijä 1993:59
11. Jaanusson 1981:44
12. Hulthén 1977:199ff
13. sherd-vessel counts, se Jaanusson 1981:45ff
14. rim-vessel counts, se Jaanusson 1981:45ff
15. Becker 1961:247
16. RAÄ 182a, Österhaninge sn
17. Äijä 1998:35f
18. Äijä 1998:37
19. RAÄ 16, 18, 258, 269 och RAÄ 270
20. RAÄ 323
21. RAÄ 159
22. Äijä; Lindborg & Schönbeck 1996:49ff
23. RAÄ 16, 18, 258, 269 och RAÄ 270
24. Äijä, Lindborg & Schönbeck 1996:52
25. Äijä, Lindborg & Schönbeck 1996:44

*Spridningen från hus-
områdena från Järnstad.*

Källor

- Becker, C. J. 1961. Førromersk jernalder i Syd- og Midtjylland. Nationalmuseets skrifter, Større beretning, VI. København.
- Hulthén, B. 1974. On documentation of pottery. Acta Archaeologica Lundensia, Ser. Min. 3. Lund.
- Hulthén, B. 1977. On ceramic technology during the Scandian neolithic and bronze age. Theses and papers in North-european archeology 6. Stockholm.
- Jaanusson, H. 1981. Hallunda. A Study of Pottery from a Late Bronze Age Settlement in Central Sweden. The Museum of National Antiquities, Stockholm Studies 1. Stockholm.
- Lindborg, H. & Schönbeck, M. Åbrunnakeramiken. Riksantikvarieämbetet, Rapport i manus, UV-Stockholm.
- Äijä, K. 1993. Åbygravfältet. Riksantikvarieämbetet, Rapport UV 1987:11. Stockholm.
- Äijä, K. Lindborg, H. & Schönbeck, M. 1996. Tallboda. Riksantikvarieämbetet, UV Linköping, Rapport 1996:46. Stockholm.
- Äijä, K. 1998. Jordbrogravfältet. Arkeologisk förundersökning, igenläggning och undersökning. Riksantikvarieämbetet, UV Mitt, Rapport 1998:66. Stockholm.

*Keramiken från
Landeryd, RAÄ 323
i Landeryd socken.*

Appendix 4. Vedartsanalys

Analysprotokoll

Landskap: Östergötland Socken: Landeryd

Fastighet: RAÄ nr: 323

Kategori: By/gårdstomt

AnalysId:	562		
Anläggning:	19 Härd/eldstad	Provnr:	1386
Vikt (g):	3,2	Analyserad vikt (g):	3,2
Fragment:	7	Analyserat antal:	7
Art:	Ek	Antal:	1
Material:	Träkol		
Kommentar:			
Art:	Tall	Antal:	6
Material:	Träkol		
Kommentar:	Stam.		

AnalysId:	563		
Anläggning:	19 Golvplankor	Provnr:	1414
Vikt (g):	23,9	Analyserad vikt (g):	2
Fragment:	<50	Analyserat antal:	10
Art:	Gran	Antal:	10
Material:	Trä		
Kommentar:	Stamved, ej splint.		

AnalysId:	561		
Anläggning:	5 Vägglinje	Provnr:	1377
Vikt (g):	1,1	Analyserad vikt (g):	1,1
Fragment:	20	Analyserat antal:	20
Art:	Björk	Antal:	2
Material:	Träkol		
Kommentar:			
Art:	Ek	Antal:	16
Material:	Träkol		
Kommentar:			
Art:	Lind	Antal:	2
Material:	Träkol		
Kommentar:			

Riksantikvarieämbetet
Antikvarisk-tekniska avdelningen
KONSERVERING AV MUSEIFÖREMÅL

1998-09-18 Dnr. 02325-1997
Projnr 134 3400 A31/98

Mattias Schönbeck
Östergötlands länsmuseum
Box 232 58102 Linköping

KONSERVERINGSRAPPORT

Östergötland
Landeryds sn., Linköping
RAÄ 325

1.1 Beskrivning

C 4027:25	isbrodd	järn
C 4027:26	spänne	järn
C 4027:27	beslag	järn
C 4027:30	del av häst sko	järn
C 4027:31	pilspets (?)	järn
A14	järn föremål (5 delar)	järn
A21 från bengömma, +41.76/+41.74	rembeslag	järn
A21 NV om kruka, +41.65	rembeslag + nål	järn
A21 Flygelgårdstomten, V-delen	remändebeslag	järn
Husområdet, X6170.5 Y4048.65	pilspets	järn
C 4027:22	mynt, Carl XIII	kopparlegering
A21 Flygelgårdstomten	trekantsfibula	kopparlegering
lösfynd vid igenläggningen	koppar mynt	kopparlegering
Flygelgårdstomten, rensfynd, profil 1	silver mynt	silver

1.2 Tillstånd

Järnföremål

Järnföremålen är täckta av ett jordblandat korrosionslager. Flera av föremålen har sprickor och lösa bitar som har spjälkat loss.

C 4027:25 isbrodd

Brodden har en ljus gråbrun beläggning. Ytan är uppspjälkad och har större sprickor. En del bitar har spjälkat loss och orangeröd pudrig korrosion är synlig på brottsytan.

C 4027:26 spänne

Ytan har sprickor och flera bitar har spjälkat loss. Pudrig orange korrosion är synlig på brottytorna.

C 4027:27 beslag

Beslag av utstansad plåt med en flik vinklad 90 grader. Ytan har en tunn ljust gråbrun beläggning med en del flata gropar. Groparna är brunsvarta och många har små orange-röda prickar av pudrig korrosion.

C 4027:30 del av häst sko

Föremålet har en rödbrun korrosionsyta. Ytan är mycket uppspjälkad och delar av den har lossat.

C 4027:31 pilspets (?)

Ett något platt, skaftliknande föremål. Röntgenbild visar ett runt hål i föremålet. Brun korrosion. Ytan är uppspjälkad med sprickor.

A14 järn föremål (5 delar)

Två större bitar och tre mindre. Bitarna saknar passning.

A21 från bengömma (+41.76/+41.74), rembeslag

Klump av keramikliknande korrosion. Röntgenbild visar att två cirkelformade delar sitter på var sin sida av ett bleck (?). Korrosionen är brun och orangeröd med mycket småsten.

A21 NV om kruka (+41.65), rembeslag + nål

En större klump och två mindre bitar av keramikliknande korrosion. Korrosionen är brun och orangeröd med mycket småsten.

A21 Flygelgårdstomten, V-delen, remändebeslag

Föremålet är genomkorroderat och täckt av hård rödbrun korrosion med mycket småsten.

Husområdet, X6170.5 Y4048.65, pilspets

Ytan är täckt av ett yttre jordblandat korrosionslager med hårdare rödbrun korrosion mot metallkärnan. Metallkärnan är relativt välbevarad.

C 4027:22 mynt, Carl XIII

Ytan är täckt av tunnare skikt grön korrosion och hård jordbeläggning runt om de upphöjda partierna.

A21 Flygelgårdstomten, trekantsfibula

Ytan är skör och uppspjälkad med partier av grönbå och vitbrun pudrig korrosion.

Lösfynd vid igenläggningen, koppar mynt

Ytan har fläckar av grönvit pudrig korrosion. Ytan är annars täckt av ett jordblandat brunt korrosionslager med en mörkgrön underliggande korrosion.

Flygelgårdstomten, rensfynd, profil 1, silver mynt

Ytan är fläckvis täckt av grön jordblandad korrosion.

1.3 Åtgärder

Föremål av järn

Järnföremålen frigjordes från större delar hård korrosion med hjälp av diamanttrissa. De inre korrosions lagren avlägsnades fram till original ytan med hjälp av mikroblästring med glass- och aluminiumoxidpulver. Lösa bitar limmades med cyanoacrylatlim (Loctite 407 och svart 480). Föremålen urlakades i avjoniserat vatten (uppvärmt till 70°C). Urlaknings badet byttes varje vecka till klorid mängden i lakvätskan understeg 4 mg/l. Efter urlakning dehydrerades föremålen i etanol. Sköra partier stabiliserades där efter genom att droppa 10% Paraloid B-72 i etanol i sprickorna på ytan. Föremålen blästrades igen och penslades sedan med dinitrol före de torkades i vakuumugn (50°C) i tre dygn. Ytan skyddsbehandlades med mikrokristallintvax med hjälp av varmluftspistol och roterande borste.

C 4027:25 isbrodd

Broddens sprickor konsoliderades med Loctite 407 och delar av ytan limmades tillbaka före blästring.

C 4027:26 spänne

Flera lösa bitar som spjälkat av från ytan limmades fast med Loctite 407.

C 4027:27 beslag

Flagen limmades med Loctite 407 före blästring. Vid blästring framkom någon slags inskription eller möjligen ornamentering på delar av beslaget. Ornamenteringen hade rätta hörn och verkade resant. Några flagor av vit metall kunde skönjas efter blästringen. Analys av ett av dem visade att metallen är tenn (Sn).

C 4027:30 del av häst sko

Sprickor konsoliderades med Loctite 407 och ytfragment limmades fast före blästring. Ytterligare ett hål framkom vid blästringen.

C 4027:31 pilspets (?)

Sprickorna konsoliderades och lösa bitar limmades fast med Loctite 407

A21 från bengömma (+41.76/+41.74), rembeslag

En del av den runda skivan vid den tjockare änden limmades ihop med Loctite 480.

A21 NV om kruka (+41.65), rembeslag + nål

Två delar av en ring togs fram (från de mindre korrosionsklumparna), som visade sig ha passning till själva rembeslaget, och limmades ihop med Loctite 480. Delar av en nål påträffades också vid blästringen. Nålen består av två delar, en längre bit med öga och en kortare, som saknar passning med varandra. Nålen limmades på två ställen med Loctite 480 där den gick av under blästring.

Föremål av kopparlegering och silver

Det yttre jordblandade korrosionslagret avlägsnades med hjälp av skalpell. Skörare partier togs fram med hjälp av trästicka och borste med etanol. Mynten avfettades och rengjordes i aceton och kopparmynten lackades därefter med 5% Paraloid B-72 i etanol/aceton. Trekantsfibulan konsoliderades med 5% Paraloid B-72 i etanol/aceton.

ANTIKVARISK-TEKNISKA AVDELNINGEN

Enheten för Konservering av museiföremål

Enhetschef Lars-Uno Johansson

Tom Sandström
Konservator

Karin Grebert
Konservator

Bilaga 1. Anläggningsbeskrivningar (husområdet)

A1

Brunn.

Belägen invid bebyggelselämningen A19. Brunnen var ca 0,6 x 0,8 m stor och delvis raserad. Det gick inte att urskilja några konstruktionsdetaljer eller dess djup. Den var fortfarande vattenförande.

A2

Grav? Koncentration av brända ben

Inom en 0,3 m i diameter stor yta söder om smedjan, A19, insamlades sammanlagt 46 fragment av brända ben med en sammanlagd vikt av 10,6 gram. Av dessa har 1 fragment kunnat identifieras som ett överarmsben av en gris (se rapport Sigvallius, bilaga till denna rapport). Om anläggningen inte ska tolkas som en grav kan det möjligen vara fråga om ben som använts för att reglera järnens surhetsgrad vid bearbetning.

A3

Grop.

1,5 m i diam. Innehållande ben och förhistorisk keramik. Ej dokumenterad i profil.

A4

Stolphål, stenskott.

0,4 m i diam. Påträffat i södra delen av kulturlager 3. Ej dokumenterat i profil.

A5

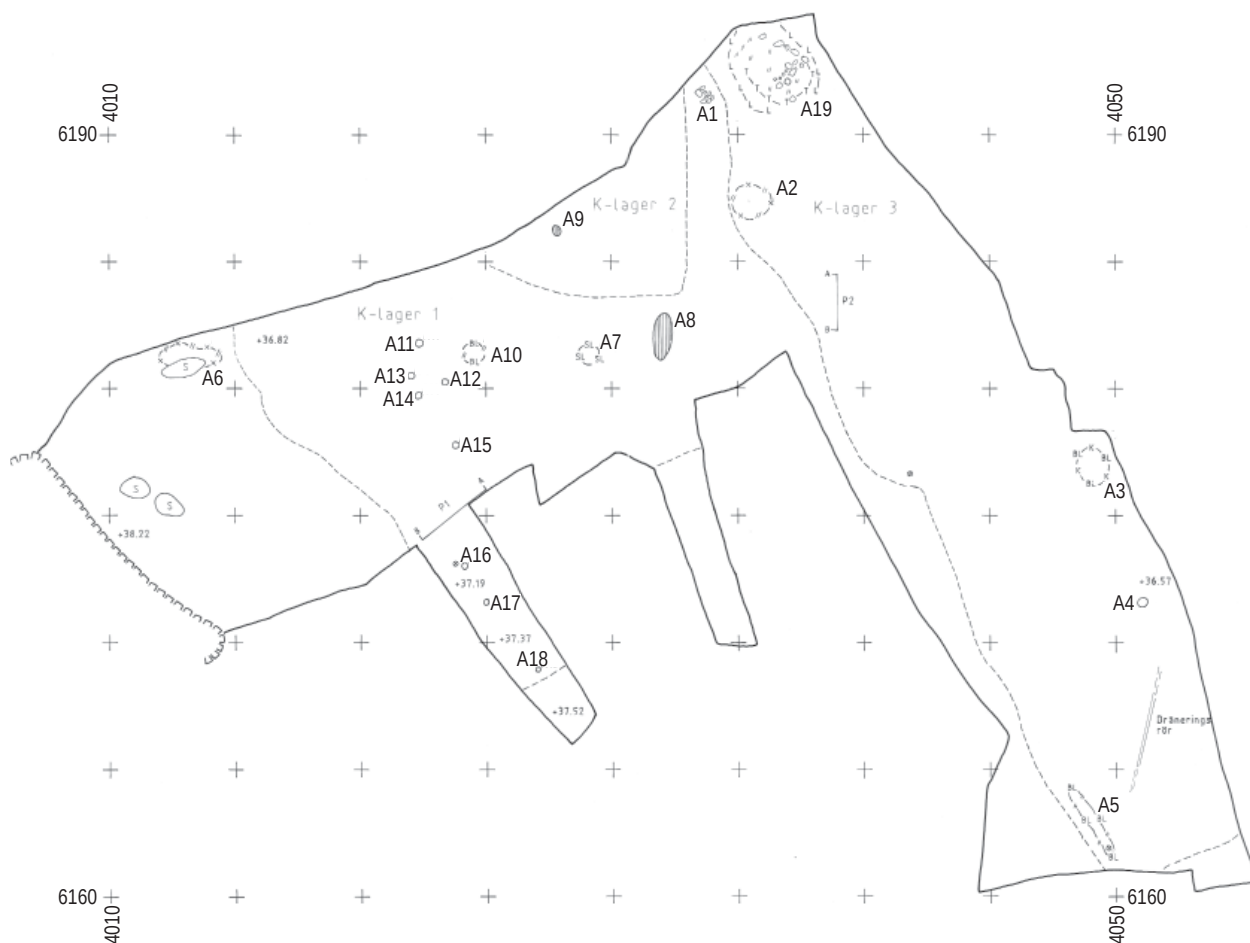
Vägglinje.

Inom kulturlager 3, som i sig var rikt på fynd av lerklining framkom ett 2,1 x 0,9 m stort område där dessa rester var sammanhållna och utgjorde ett lager med ren lerklining. Utbredningen var ca 0,2 - 0,4 m djup och tolkades som en rest efter själva vägglinjen. Rikligt med fynd av lerklining med tydliga pinnavtryck. Anläggningen har ¹⁴C-daterats till vikingatid.

A6 (utgård)

Grav, brandlager, sekundärt placerad.

Detta brandlager framkom och tolkades i samband med rensningen som en grav, då rikligt med brända ben och kol framkom. Vid slutundersökningen uppdagades att det var fråga om schaktmassor. Förmodligen utgjordes materialet av innehållet från en grav som

Husområdets anläggningar. Lokalt koordinatsystem. Skala 1:300.

bortschaktats från gravfältet RAÄ 325 och dumpats på denna nya plats. Benmaterialet var allt för fragmenterat för att kunna närmare artbestämmas osteologiskt. Anläggningen innehöll 5,0 gram och 21 fragment dåligt förbrända ben. Inga ben har kunnat identifieras vid den osteologiska analysen (Appendix 1 Sigvallius). Anläggningen bedömdes som sentida och utgick som eget anläggningsnummer.

A7

Koncentration av smidesslagg.

Slaggen framkom inom ett 0,8 m i diam stort rundat område. Ingen profil upprättad.

A8

Mörkfärgning.

Mörkfärgning inom ett 2,0x0,8 stort ovalt område. Ingen profil eller beskrivning upprättad.

A9

Grop.

Ca 0,3x0,4 m stor i plan. Ingen profil upprättad.

A10

Koncentration av bränd lera.

Framkommen inom ett 0,9 m i diam stort rundat område. Ingen profil upprättad.

A11-18

Käpphål.

Samtliga 8 anläggningar var ca 0,15-0,20 m i diam. De var placerade på en ungefärlig nordsydlig linje och utgör sannolikt tillsammans resterna av en hägnad. A11 och A15 något förskjutna mot öster i förhållande till de andra. Inga av anläggningarna är dokumenterade i profil.

A19

Bebyggelselämning, smedja.

Bebyggelselämningen i form av en del av en smedja. Lämningen framkom i samband med rensning och syntes först som en syllstensrad, ca 3 m lång. Vid ytterligare rensning framkom en 1 x 1,4 m stor eldstad med en kallmurad tegelkonstruktion på ena sidan och fragment efter en plank på den andra sidan och de övriga sidorna begränsades eldstaden av kallmurad natursten. Byggnadslämningen tycktes fortsätta åt norr in mot den befintliga kyrkogården och hade troligen schaktats bort i samband med anläggandet av densamma. Under tegelkonstruktionen framkom en stenläggning bestående av 0,10 - 0,3 m stora stenar med plan topp. Denna stenläggning tolkades som ett lagt stengolv.

Tegelkonstruktionen tycktes ha fallit ut från eldstaden, vilket skulle förklara den organiserade ordning tegelstenarna låg i. I kulturlagret under den plank som låg utmed den sydvästra kortsidan av eldstaden framkom bl a fragment från en kritpipa och en sked av tenn. En stor del av det övriga fyndmaterialet som framkom vid undersökningen av smedjan utgjordes av slagg och metallfragment och glaserat rödgods (BII:4). Provtill ¹⁴C-analys togs från dels träplankan och dels kol från eldstaden. Anläggningen har genom två separata prover ¹⁴C-daterats till 1700-tal.

Kulturlager 1-2

Kulturlager beläget inom en 19 x 10 m stor yta i den västra delen av husområdet. Lagret framkom under ca 1 m tjocka påförda massor. Ett ursprungligt veitationskit under dessa massor visade var markytan varit innan massorna påfördes. Kulturlagren hade en sammanlagd och varierande tjocklek om 0,05 - 0,45 m. Det övre kulturlagret bestod av grusblandad lera som var gråbrunsvart och innehöll bränd lera, tegelkross, glas metall samt skörbränd sten. Det undre tunnare lagret bestod av humös lera med enstaka skörbränd sten.

Kulturlager 3

Kulturlager beläget inom en 35 x 7 m stor yta i schaktets södra och östra del. Lagret framkom under nära 1,5 m tjocka i sen tid påförda massor. Ett smalt vegetationslager visade var den ursprungliga markytan legat. Kulturlagren som var delade i två separata lager hade en sammanlagd och varierande tjocklek om 0,05 - 0,45 m. Det övre kulturlagret bestod av mörkbrun sandig mylla innehållande tegelkross och mot botten kol. Det undre tunnare lagret bestod av humös lera och skörbränd sten.

Bilaga 2. Anläggningsbeskrivningar (gravområdet)

A1

Stensättning. Rund, 8 m i diam.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. Packningen bestod av 0,05 - 0,70 m stora stenar med rikligt med mylla emellan. I myllan framkom fynd av förhistorisk och sen karaktär (F22 och F34). Anläggningen hade förhöjd mitt med en diameter av 6 m och ett 1 m brett brätte. Anläggningen framrensades. Delar av stensättningen var skadad. De framkomna fynden omhändertogs.

A2 (utgår, se A42)

Stensamling. Oregelbunden, 0,4 x 0,7 m.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning och rensning. Anläggningen bestod av 7 st synliga stenar 0,06 x 0,07 - 0,2 x 0,4 m stora varav tre befanns vara eldpåverkade. Fyllningen bestod av kolinblandad mylla.

A3

Mörkfärgning. Ca 0,6 m i diam. I N begränsas anl av ett jordfast block 0,35 x 0,6 m stort.

Belägenhet: -

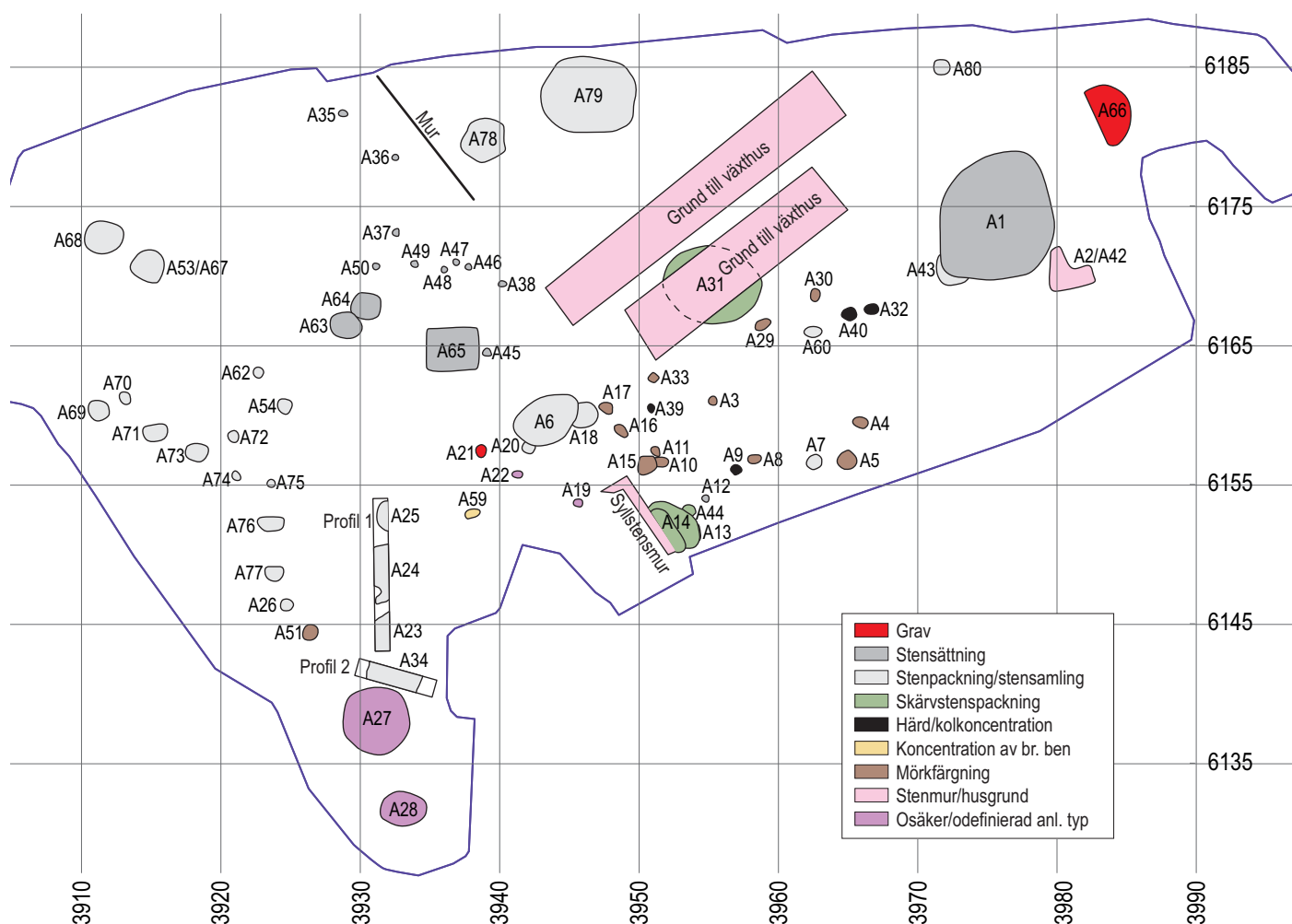
Anläggningen framkom vid avtorvning. I ytan framkom rikligt med keramik och även sot och något kol. Vid undersökningen kunde inga begränsningar hittas utan anl antogs vara rest av en förstörd grav eller kulturlager. Vid undersökningen påträffades keramik, oidentifierade järnföremål, något bränt ben och smält glas. Keramik kan kvarligga i ej helt nertagen V del.

A4

Mörkfärgning. 0,6 x 0,7 m, i N begränsad av 4 st eldpåverkade stenar, 0,08 - 0,17 m stora.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. Fyllningen bestod av kol- och sotinblandad sandig mylla. Vid undersökning befanns anläggningen vara som mest

Gravområdets anläggningar. Lokalt koordinatsystem. Skala 1:500.

0,22 m djup. Tegel, ben, kol, bränd lera, ett litet bränt ben och ett flintavslag framkom. Tegel förekom i hela anläggningen men sparsamt mot botten. Anl ritades i plan och profil. Undersökt och borttagen.

A5

Mörkfärgning. Ca 1,5 m i diam.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. Anläggningen är grupperad runt ett jordfast block 0,35 x 0,70 m stort. Fyllningen består av kol- och sotinblandad mylla.

A6

Stenpackning. Ca 3,3 m i diam. Osäkra begränsningar p g a recenta störningar.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. Gränsar i S till A20 och i Ö till A18. Möjligen utgör A6, A18 och A20

en anläggning. I packningen förekommer rikligt med tegel och bränd lera samt enstaka skörbrända stenar. Packningen består av 0,1 - 0,5 m stora stenar varav tre 0,5 m stora stenar möjligen utgör ett mittröse.

A7

Stenpackning. Ca 1 m i diam.

Belägenhet: -

Stenarna i packningen är naturliga, ca 0,1 m stora. Fyllningen består av sot- och kolinblandad mylla.

A8

Mörkfärgning. Oval 0,6 x 0,8 m.

Belägenhet: -

Fyllningen grusig med kol, sot och skörbränd sten. Även omkringliggande område är sotigt. Möjligen sammanhänger A8 med A9.

Utdrag ur digitala Fastighetskartan, blad 085 49, med lokalt koordinatnät och RT 90 (utanför bildramen).
Skala 1:2000.

A9

Kolkoncentration. Oregelbunden, ca 0,6 m i diam.

Belägenhet: -

Rikligt med kol och sot i ytan. Anläggningen begränsas i SV av en 0,37 m stor eldpåverkad sten. I övrigt diffus begränsning. Möjligen sammanhängande med A8.

A10 och A11

Mörkfärgning. Diffus avgränsning.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. A10 verkade i ytan vara begränsad av stenpackning. A11 låg strax NV om A10. Vid vidare rensning kunde dock inga klara begränsningar påträffas utan A10 torde sammanhöra med A11. Anl innehåller rikligt med keramik, sot, skärvig och skörbränd sten samt något kol och enstaka brända ben. Keramik kvarligger delvis i ej helt nerrensats område. Även en större klump bränd lera som påträffades kvarligger. Hela området torde vara del av större stenpackning bestående av såväl rundade som skärviga stenar. Gränsande till A10 och A11 ligger A15 som dock visar större grad av senare störning, bl a påträffades tegel och spik.

A12

Stensättning med kantkedja? Kantkedja synlig ca 2,5 m, oklar diam.

Belägenhet: -

I mitten av tänkt stensättning en st rund mörkfärgning med sotinblandad grusig fyllning. Mörkfärgningen begränsad i N av jordfast block. Stenarna i kantkedjan ca 0,3 m i diameter. Anläggningen otillräckligt nerrensad.

A13

Skärvestenspackning. Oklar begränsning.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. Efter avtorvning syntes anläggningen som en oregelbunden ca 0,9 m stor sotfläck. Vid undersökning visade sig anläggningen tillsammans med A44 tillhöra en större skärvestenspackning. Fyllningen mellan stenarna bestod av mylla med någon inblandning av sot och kol. Tegel och porslin förekom men endast sparsamt i toppen. Packningen hade ett djup av 0,3 - 0,6 m. Undersökt och borttagen.

A14

Skärvestenspackning. Oklar begränsning. I V begränsad av recent husgrund.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning och syntes då som ett starkt sotigt område. Vid undersökning visade det sig vara en del av en större skärvestenspackning. Packningens djup var 0,3 m. Troligen utgör A13, A14 och A44 delar av samma anläggning. A14 är dock betydligt kraftigare sotinblandad. Undersökt och borttagen.

A15

Mörkfärgning/stenpackning. Oklar begränsning.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. Anläggningen begränsas i Ö av A10 och A11 och utgör möjligen en anläggning tillsammans med dessa. Gränsen i stenpackningen diffus men A15 har mörkare färg än A10 och A11. Vid rensning framkom fynd av historisk karaktär, framför allt tegel och spik. I ytan syns två stycken kraftigt skörbrända stenar.

A16

Mörkfärgning. Grav? Oval, ca 0,7 x 1,3 m. NV-SÖ sträckning.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. Fyllningen grusig, sotinblandad. I anläggningens mitt syns tre st 0,15 - 0,23 m stora stenar varav två stycken eldpåverkade.

A17

Mörkfärgning. Oregelbunden, ca 0,7 x 1 m. NV-SÖ sträckning. Något diffus.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. Fyllningen grusig, sotinblandad, i NV del måttligt med kol. I SÖ del en styck 0,30 x 0,45 m stor jordfast sten. I SV del tre stycken eldpåverkade 0,15 - 0,20 m stora stenar.

A18

Stenpackning. Röse? Ca 2,2 m i diam. Oklara begränsningar.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. Sex stycken 0,20 - 0,55 m stora stenar synliga. Rikligt med mylla och grus mellan stenarna. Anläggningen fortsätter in i ej nerrensats område. Möjligen utgör A18, A6 och A20 en anläggning.

A19

Gravbotten? Rund, 0,5 m i diam.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. Fyllningen består av grusig, sotinblandad mylla. Anläggningen begränsas i Ö och NV av 0,2 m stora stenar. I fyllningen syns fyra st 0,05 - 0,10 m stora stenar. Anläggningen störd men tydligt avgränsad.

A20

Stenpackning. Diffus avgränsning, troligen rund, ca 0,7 m i diam.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. Packningen består av skärvida stenar ca 0,2 m stora, tre stycken synliga. Fyllningen sotinblandad med skörbrända småstenar samt tegel. Möjligen utgör A18, A6 och A20 en anläggning.

A21

Grav. Oval, 0,6 x 0,8 m.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. Begränsades i V av två st 0,1 m stora stenar. I anläggningens mitt en 0,14 m stor sten. I fyllningen rikligt med sot och bålmonja samt enstaka små skörbrända stenar. Vid rensning framkom en fibula i brons och ett remändebeslag i järn. Direkt under en sten i anläggningens mitt låg ett keramikkrärl med brända ben. I anslutning till krärlat låg två korridorade klumpar som vid konservering visade sig innehålla delar efter ett bältesbeslag samt nålar. Undersökt och borttagen.

A22

Gravbotten? Rund 0,4 m i diam.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. Fyllningen sotinblandad grus/sand. Undersökt och borttagen.

A23

Stenpackning. Endast delvis framrensad.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning och rensning. Anläggningen framrensad i Profil 1 till en storlek av 1,0 x 2,4 m. Anl störd i N av nedgrävning. Stenarna i packningen 0,1 - 0,3 m stora såväl rundade som skarpkantade. Vid rensning framkom fynd från medeltid och framåt. Möjligen utgörs A23 av två anläggningar.

A24

Stenpackning. Endast delvis framrensad.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning och rensning. Anläggningen framrensad i Profil 1 och väster därom till en storlek av 3,4 x 4 m. Stenarna i packningen 0,05 - 0,20 m stora såväl rundade som skarpkantade.

A25

Stenpackning. Endast delvis framrensad.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning och rensning. Anläggningen framrensad i Profil 1 till en storlek av 0,5 x 2 m. Stenarna i packningen 0,04 - 0,20 m stora. Anläggningen förefaller rundad.

A26

Stenpackning. Rund, 1 m i diam.

Belägenhet: x6146,0 - y3925,0 (RT 90)

Anläggningen framkom vid avtorvning. I packningen syntes tre 0,26 - 0,35 m stora stenar varav två rundade och en skarpkantad. I övrigt bestod packningen av 0,05 - 0,10 m stora stenar varav några eldpåverkade. Mylla mellan stenarna med enstaka kol. I anläggningens SV del rikligt med kol.

A27

Odefinierad? Oklara begränsningar, minst 4 m i diam.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. Område med sot och ställvis kol och skörbränd sten. Otillräckligt nerrensad.

A28

Odefinierad? Oklara begränsningar, ca 2 x 3 m.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. Område med skärvig sten och något sotinblandad jord. Sju st jordfasta block. Glas, porslin, ben etc spridd över området. Möjligen sammanhängande med A27.

A29

Mörkfärgning med skärvig sten. Oregelbunden, 0,7 x 1,1 m, något oklar begränsad.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. Stenarna 0,03 - 0,12 m stora, skärvida. I övrigt sotinblandat grus. Möjligen del av A31.

A30

Mörkfärgning/gravbotten? Oval, 0,6 x 0,9 m.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. Fyllningen består av starkt sotig, något grusig mylla med skörbränd småsten. I S begränsas anläggningen av en 0,47 m stor, kraftigt skörbränd sten.

A31

Skärvtenspackning. Oklar begränsning.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. Skärvig sten med inblandning av sotig mylla överlagrad av växthus. Anläggningen är delvis ingjuten i växthuset. Packningen utgör troligen rest av större packning som blivit bevarad under växthuset.

A32

Härd/Skräpbrasa? Oval, 0,6 x 0,8 m.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. I anläggningen syntes rikligt med kol och brända spikar samt enstaka slaggbitar. I N begränsades anläggningen av en 0,37 m stor jordfast sten. A32 och A40 utgör möjligen en anläggning.

A33

Mörkfärgning/gravbotten? Rund, 0,6 m i diameter.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. Fyllningen grusig, kraftigt sot- och kolinblandad. En 0,12 m stor skörbränd sten. Undersökt och borttagen.

A34

Stenpackning. Endast delvis framrensad.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. Framrensad i Profil 2 till en storlek av 1,0 x 3,4 m. Stenarna 0,05 - 0,25 m stora, såväl rundade som skarpkantade. I mitten två stycken 0,45 resp 0,65 m stora, närmast fyrkantiga stenar. Anläggningens Ö del är starkt sotig.

A35-A38

Avtorvat men ej nerrensad, relativt ostört område med stensättningar och ställvis brända ben.

Ungefärliga koordinater för anläggningar:

A35: x6181,5 - y3928,0 (RT 90)

A36: x6178,2 - y3932,9 (RT 90)

A37: x6173,0 - y3933,0 (RT 90)

A38: x6169,0 - y3940,0 (RT 90)

A39

Kolkoncentration/härd? Rund, ca 0,4 m i diam. Något osäker begränsning.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. Fyllningen sot- och kolinblandat grus med inslag av skörbränd småsten. Fyra 0,12 - 0,20 m stora stenar. Undersökt och borttagen.

A40

Härd/skräpbrasa. Rund, 0,8 m i diam.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. I fyllningen sot, kol, tegel och brända spikar. En st 0,23 m stor eldpåverkad sten. Möjligen utgör A32 och A40 en anläggning.

A41

Utgår.

A42

Stenmur/husgrund? Vinkel, 1,7 m Ö-V, 3,5 m N-S.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. Stenarna 0,10 - 0,25 m stora, en hörnsten 0,24 x 0,40 m stor. Vid rensning framkom rätt mycket glas, porslin och ben.

A43

Stenpackning. Rund, 1,8 m i diam.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. Stenarna 0,1 - 0,4 m stora, såväl rundade som skarpkantade och enstaka skörbrända. Mellan stenarna sotinblandad mylla. I anläggningens S del rikligt med kol. Anläggningen begränsas i NÖ av A1 vari den kan ha ingått.

A44

Skärvtenspackning. Oklar begränsning.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. Efter avtorvning syntes anläggningen som en oregelbunden ca 0,5 x 0,7 m stor sotfläck. Vid undersökning visade sig anläggningen tillsammans med A13 tillhöra en större skärvtenspackning. Fyllningen mellan stenarna bestod av mylla med någon inblandning av sot och kol. Tegel och porslin förekom men endast sparsamt i toppen. Packningen hade ett djup av 0,3 - 0,6 m.

A45-50

Avtorvat men ej nedrensat, relativt ostört område med stensättningar och ställvis brända ben. A46 - A48 utgör troligen delar av samma anläggning.

Ungefärliga koordinater för anläggningar:

A45: x6164,0 - y3939,0 (RT 90)

A46: x6170,5 - y3937,5 (RT 90)

A47: x6170,5 - y3936,8 (RT 90)

A48: x6170,5 - y3936,0 (RT 90)

A49: x6171,5 - y3933,0 (RT 90)

A50: x6171,0 - y3930,2 (RT 90)

A51

Mörkfärgning. Diffus begränsning.

Belägenhet: x6144,0 - y3927,0 (RT 90)

Anläggningen framkom vid avtorvning. Kraftigt kol- och sotinblandad fyllning. En 0,5 m stor jordfast sten.

A52 (saknas på planritning)

Stenpackning.

Belägenhet:

Anläggningen framkom vid avtorvning. Packningen bestod av övermyllade 0,10 - 0,22 m stora rundade stenar. Myllan i packningen mörkare än den omkringliggande.

A53

Stenpackning med kantkedja. Endast delvis framrensad.

Belägenhet: x6170,0 - y3914,0 (RT 90)

Anläggningen framkom vid avtorvning. Packningen bestod av 0,1 - 0,4 m stora skarpkantade stenar. I V, S och Ö begränsas anläggningen av kantkedja bestående av ca 0,3 m stora rundade stenar.

A54

Stenpackning. Rund, 1,1 m i diam.

Belägenhet: x6160,5 - y3924,5 (RT 90)

Anläggningen framkom vid avtorvning. Packningen bestod av 0,10 - 0,25 m stora, skarpkantade stenar. Mellan stenarna sotinblandad, lerig mylla.

A55 (saknas på planritning)

Kolkoncentration. Oregelbunden, ca 0,3 m stor.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning.

A56 (saknas på planritning)

Mörkfärgning. Gravbotten? Rund, 0,4 m i diam, något diffus begränsning.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. Fyllningen bestod av sotinblandad, sandig mylla och eldpåverkat grus.

A57 (saknas på planritning)

Mörkfärgning. Rund, 0,37 m i diam.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. Anläggningen skiljde sig från omgivningen genom ett större innehåll av mylla än omkringliggande sand. Något kol synlig i toppen. Belägen 0,6 m NÖ om A58. Samma färg som A58. Undersökt och borttagen.

A58 (saknas på planritning)

Mörkfärgning. Rund, 0,3 m i diam.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. Anläggningen skiljde sig från omgivningen genom ett större innehåll av mylla än omkringliggande sand. Belägen 0,6 m SV om A57. Samma färg som A57. Undersökt och borttagen.

A59 (saknas på planritning)

Koncentration av brända ben. Närmast rund, ca 0,4 m i diam.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. Innehöll aska, brända ben och kol. Ingen anläggning kunde påträffas vid undersökning. Undersökt och borttagen.

A60

Stenpackning. Oregelbunden, 0,9 x 1,1 m.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. Stenarna 0,1 - 0,3 m stora, rundade. Mellan stenarna sotinblandad mylla.

A61 (saknas på planritning)

Stenpackning. Endast delvis framrensad.

Belägenhet: -

Anläggningen framkom vid avtorvning. Synlig 0,6 x 1,6 m i Ö-V sträckning. Stenarna i anläggningen ca 0,2 m stora, rundade. Mellan stenarna sotinblandad, sandig mylla. Bränt ben framkom vid rensning.

A62

Stenpackning. Rund, 0,6 m i diam.

Belägenhet: x6163,0 - y3922,5 (RT 90)

Anläggningen framkom vid avtorvning. Packningen bestod av 0,07 - 0,10 m stora stenar, såväl rundade som skarpkantade. En 0,27 m stor, rundad sten. I myllan mellan stenarna något sot och enstaka skörbrända småstenar.

A63

Stensättning. Endast delvis framrensad.

Belägenhet: x6166,6 - y3928,6 (RT 90)

Anläggningen framkom vid avtorvning. Rundad kantkedja synlig till en längd av 2 m. Stenarna i kantkedjan 0,2 m stora, rundade. Myllan i anläggningen tydligt mörkare än utanför kantkedja. Rikligt med ca 0,05 m stora stenar, såväl rundade som skarpkantade och enstaka skörbrända. I NÖ gränsande till A64.

A64

Stensättning. Endast delvis framrensad.

Belägenhet: x6167,7 - y3930,0 (RT 90)

Anläggningen framkom vid avtorvning. Synlig rundad del av kantkedja till en längd av 1,8 m. Stenarna 0,25 - 0,35 m, enstaka 0,1 m, stora, skarpkantade. Anläggningen begränsades i SV av A63.

A65

Fyrsidig stensättning. 3 x 4 m.

Belägenhet: x6164,0 - y3936,0 (RT 90)

Anläggningen observerades första gången under förundersökning etapp 1 då den täcktes av ett tunt torvlager. Ålder och funktion okänd.

A66

Grav. Endast delvis framrensad.

Belägenhet: x6181,0 - y3984,0 (RT 90)

Anläggningen framkom vid avtorvning. Anläggningen låg invid stenpackning varav en del är borttagen. Packningen synlig halvmånformad till en storlek av ca 2 x 5 m. Stenarna i packningen 0,2 - 0,5 m stora, såväl rundade som skarpkantade. Mellan stenarna myllblandad mo-sand. Vid rensning framkom bengömma som fortsätter in i ej nerrensad område. Även enstaka kol påträffades. I N del störning av markarbete. På samma nivå förekommer Gustavsbergsporslin, tegel, spik etc. V del troligen störd av stor rot som växte in i anläggningen. Även i S del förekom störning vilket kunde konstateras redan under 1995 års förundersökning då anläggningen delvis framtogs.

A67

Grav? Osäkra begränsningar, ca 0,7 m i diam.

Belägenhet: x6170,0 - y3914,0 (RT 90)

Anläggningen framkom vid avtorvning. Anläggningen bestod av ett område med brända ben och enstaka stenar 0,07 - 0,15 m stora, rundade. Två bitar av bränd lera framkom vid rensning. Rikligt med rötter växte in i anläggningen. Troligen utgjorde A67 en del av A53 men fyllningen var något ljusare och mindre styv än A53.

A68

Stenpackning. 2 x 2 m, troligen större.

Belägenhet: x6172,5 - y3911,0 (RT 90)

Anläggningen framkom vid avtorvning. Packningen bestod av 0,10 - 0,25 m stora, såväl rundade som skarpkantade stenar. Packningen överlagrades och omgärdades av svart mylla. Vid rensning framkom bränd lera i anläggningens N del. En stubbe växte i anläggningens mitt. V om stubben syntes ett ca 4 m långt stråk av stenar av samma karaktär som stenarna i packningen. Möjligen utgjorde stråket del av ytterligare grav. Anläggningen var belägen ca 1,5 m NV om A53.

A69

Stenpackning. ca 1 m i diam.

Belägenhet: x6160,0 - y3911,0 (RT 90)

Anläggningen framkom vid avtorvning. Packningen bestod av fem synliga 0,15 - 0,2 m stora, rundade stenar och utgjorde möjligen en naturformation. Anläggningen var belägen 8 m S om A53.

A70

Stensamling. Ca 0,5 x 0,7 m.

Belägenhet: x6161,0 - y3913,0 (RT 90)

Anläggningen framkom vid avtorvning. Anläggningen bestod av ca 0,1 m stora, skörbrända stenar med en rund, ca 0,22 x 0,38 m stor sten liggande i mitten. Ö om stenen förekom grus efter skörbrända stenar. Anläggningen föreföll fortsätta i S in i ej nerrensad område. Anläggningen var belägen 1,5 m Ö om A69.

A71

Stensamling. Oregelbunden ca 1 x 2 m. Ej nerrensad till anläggningsnivå.

Belägenhet: x6158,6 - y3915,0 (RT 90)

Anläggningen framkom vid avtorvning. Packningen verkade bestå av 0,05 - 0,25 m stora stenar, såväl skarpkantade som rundade samt enstaka skörbrända. Anläggningen var belägen ca 2 m S om A70. A69, A70 och A71 låg i en trekant.

A72

Stenkonzentration. 0,5 m i diam.

Belägenhet: x6158,3 - y3920,7 (RT 90)

Anläggningen framkom vid avtorvning. Möjligen naturlig.

A73

Stenpackning. Oregelbunden, 1,3x1,7 m. Endast delvis framrensad.

Belägenhet: x6157,0 - y3918,0 (RT 90)

Anläggningen framkom vid avtorvning.

A74

Stensamling. 0,4 m i diam.

Belägenhet: x6155,5 - y3921,0 (RT 90)

Anläggningen framkom vid avtorvning. Utgjordes möjligen av stenfylld nedgrävning. I anläggningens mitt stack det upp en 0,15 x 0,2 m stor och 0,18 m hög sten med rundad topp. Den fortsatte ner i anläggningen. Stenen omgärdades av ett femtontal 0,05 - 0,10 m stora stenar, såväl rundade som skarpkantade.

A75

Stenpackning. Rund, 0,9 m i diam.

Belägenhet: x6155,0 - y3923,5 (RT 90)

Anläggningen framkom vid avtorvning. I ytan syntes fyra 0,1 - 0,2 m stora stenar. I anläggningens mitt stack det upp en 0,2 x 0,3 m stor och 0,25 m hög sten. Stenen fortsatte ner i anläggningen.

A76

Stenpackning, skadad. Oregelbunden, ca 1x2 m.

Belägenhet: x6152,0 - y3923,2 (RT 90)

Anläggningen framkom vid avtorvning. Packningen bestod av ett tiotal 0,1 m stora stenar, såväl rundade som skarpkantade. Begränsningar något osäkra, anläggningen föreföll skadad. Ett kritpipsfragment framkom vid rensning.

A77

Stenpackning. Endast delvis framtagen.

Belägenhet: x6148,5,0 - y3923,5 (RT 90)

Anläggningen framkom vid avtorvning. Anläggningen framtagen till en storlek av 1 x 1 m. Packningen bestod av 0,10 - 0,25 m stora, rundade stenar. Myllan något mörkare kring stenarna. Bränt ben framkom vid rensning. Anläggningen var belägen invid A25 och A26. Eventuellt låg ytterligare en anläggning i området.

A78

Stenpackning, del av. Oregelbunden, ca 2 x 3 m.

Belägenhet: x6180,0 - y3938,0 (RT 90)

Anläggningen framkom vid avtorvning. Packningen bestod av ett femtontal 0,1 - 0,3 m stora stenar, såväl rundade som skarpkantade. Kol framkom vid rensning invid några av de större stenarna.

A79

Stenkonzentration. Endast delvis framrensad, ca 5 x 7 m.

Belägenhet: x6183,0 - y3946,0 (RT 90)

Anläggningen framkom vid avtorvning. Anläggningen utgjordes av ett område med 0,2 - 0,5 m stora, rundade stenar liggande i steril lera. Vid rensning tycktes en närmast rund kantkedja framträda. Spridda brända ben framkom invid några av stenarna. I myllan påträffades kritpipsfragment och äldre glas.

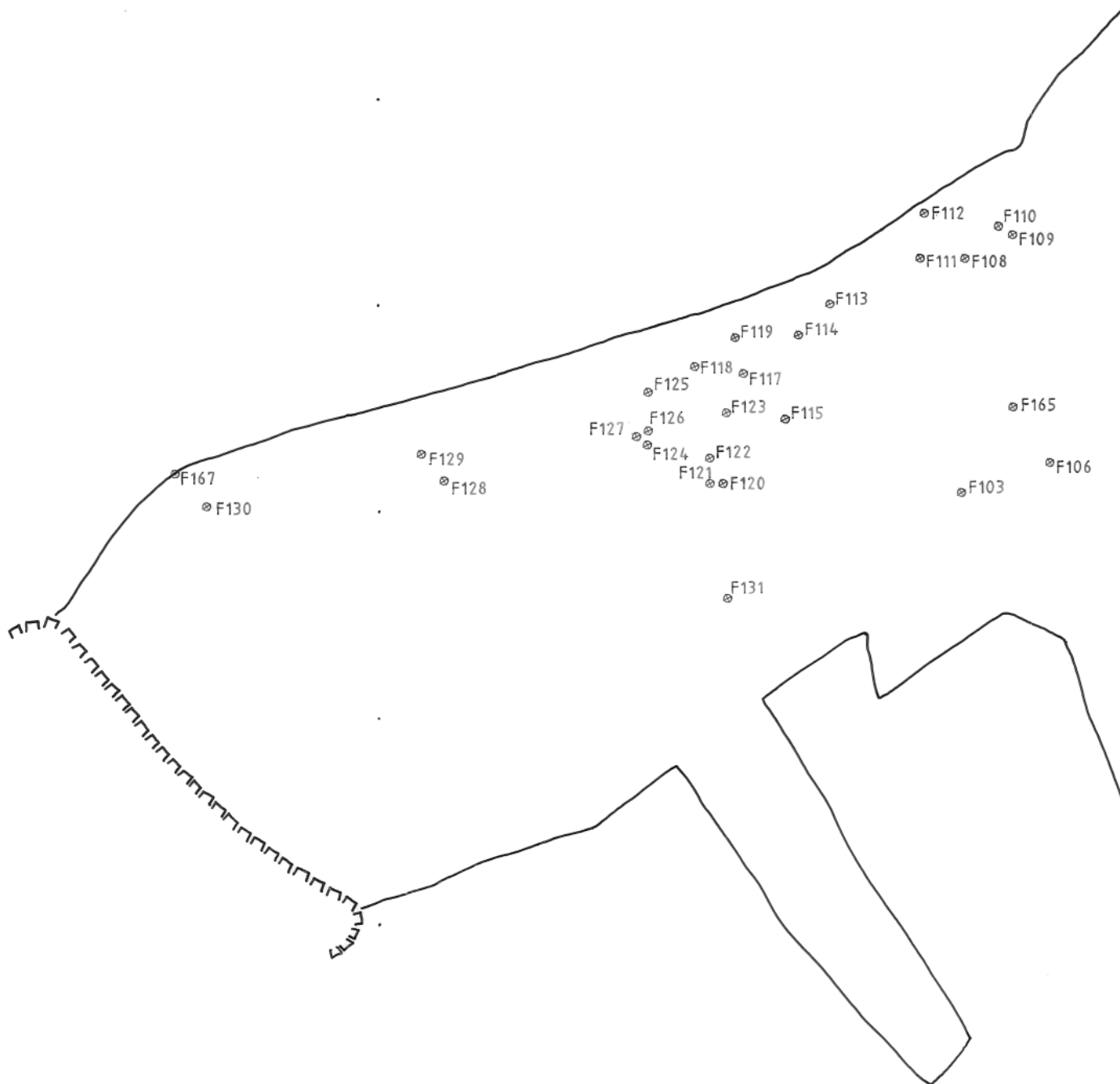
A80

Stensamling. Ej framrensad.

Belägenhet: x6185,0 - y3972,0 (RT 90)

Anläggningen framkom vid avtorvning. Möjlig anläggning bestående av stensamling invid jordfast block. Området stört av sentida verksamhet.

Bilaga 3. Fyndlista

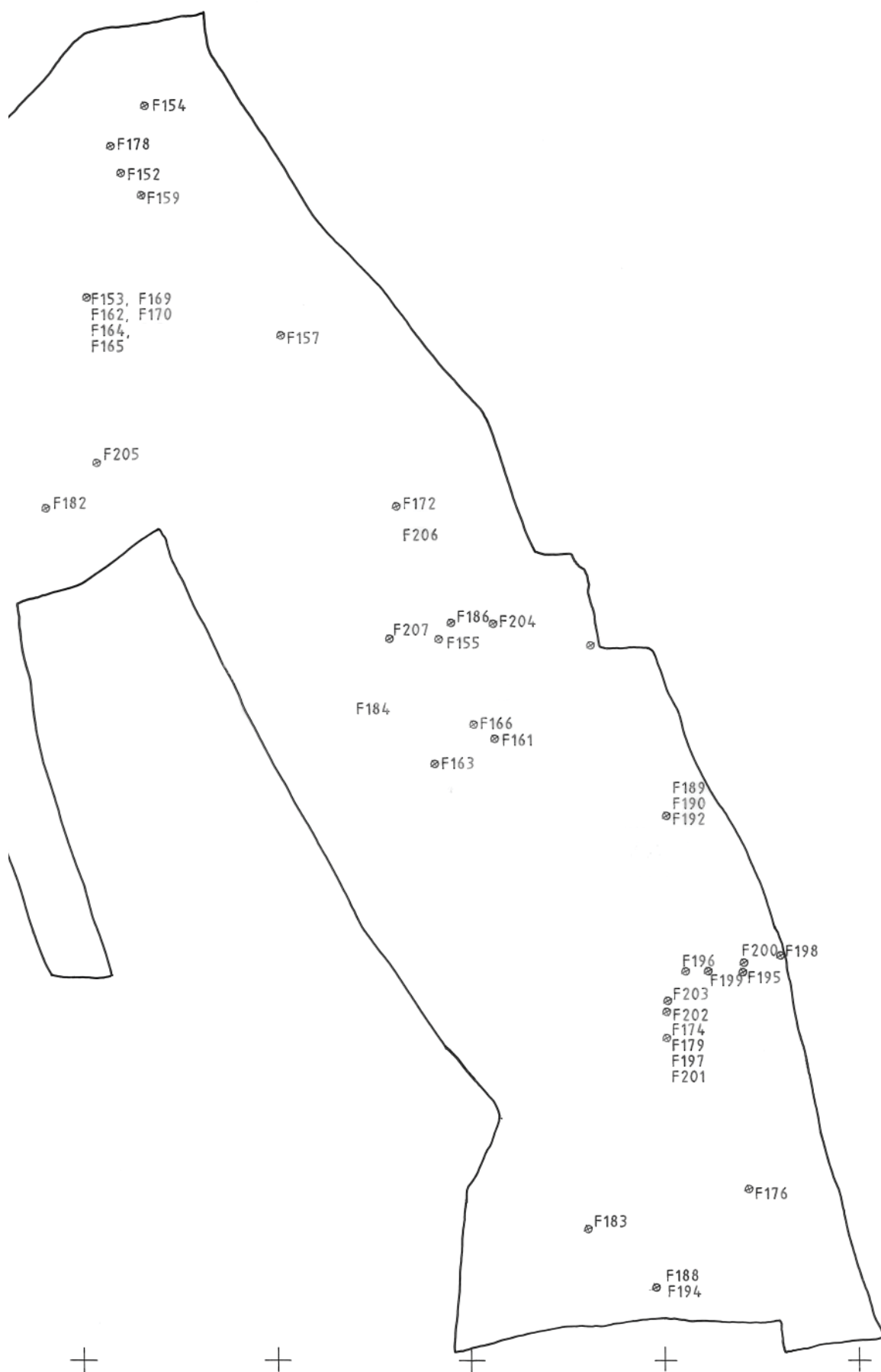
+

+

+

+

+

Bilaga 3. Fyndlista

C4027:	Sakord	Antal	X-koordinat	Y-koordinat	Anl nr	Material	Material	Teknik	Längd	
1	Kärl	1			A1	A - förhist				
2	Kärl	1			A1	BII:3?				
3	Kärl	1			A1	BII:3?				
4	Kärl	1			A1	BII:4 grönglas				
5	Kärl	1			A1	BII:4 klarglas				
6	Kärl	1			A1	BII:4 klarglas				
7	Kärl	1			A1	BII:4 klarglas				
8	Kärl	1			A1	BII:4 klarglas				
9	Kärl	1			A1	BII:4 klarglas				
10	Kärl	1			A1	BII:4 klarglas				
11	Kärl	1			A1	BII:4 mörk				
12	Kärl	1			A1	BII:4 mörk				
13	Kärl	1			A1	BII:4 vitler				
14	Kärl	1			A1	BII:4 vitler				
15	Kärl	1			A1	BII:4 vitler				
16	Kärl	2			A1	BII:4 vitler				
17	Kärl	1			A1	BII:4 vitler				
18	Kärl	1			A1	BII:4 vitler				
19	Kärl	1			A1	BII:4 vitler				
20	Kärl	3			A1	Porslin				
21	Kärl	1			A1	Fajans				
22	Mynt	1			A1	Koppar				
23	Nål	1			A1	Cu-legering				
24	Bälte	1			A1	Cu-legering				
25	Brodd	1			A1	Järn				
26	Oident	1			A1	Järn				
27	Beslag	1			A1	Järn				
28	Hästkosöm	1			A1	Järn				
29	Hästkosöm	1			A1	Järn				
30	Oxsko	1			A1	Järn				
31	Oident	1			A1	Järn				
32	Oident	1			A1	Järn				
33	Spik	2			A1	Järn				
34	Knapp	1			A1	Mässing				
35	Hushållsglas	3			A1	Glas				
36	Kapsyl	1			A1	Aluminium				
37	Blyinfattning	1			A1	Bly				
38	Flinta	1			A1	Flinta				
39	Avslag	1			A1	Flinta				
40	Avslag	1			A1	Flinta				
41	Avslag	1			A1	Flinta				
42	Avslag	1			A1	Flinta				
43	Avslag	1			A1	Flinta				
44	Avslag	1			A1	Kvarts				
45	Ben	130			A1	Bränt ben				
46	Ben	10			A1	Bränt ben				

Bilaga 3. Fyndlista

	Bredd	Höjd	Diam	Vikt	Fragm	Anm	Område
				2	F	Dekor	Gravomr
				1	F	Skiktat gods	Gravomr
				1	F	Skiktat gods	Gravomr
				4	F		Gravomr
				22	3	Rörskaft	Gravomr
				5	F	Mynning	Gravomr
				1	F	Skiktat gods	Gravomr
				1	F	Skiktat gods	Gravomr
				1	F	Skiktat gods	Gravomr
				19	F	Mynning, grönnfläckig	Gravomr
				1	F	Skiktat gods	Gravomr
				1	F	Skiktat gods	Gravomr
				9	F		Gravomr
				1	F	Mynning	Gravomr
				4,5	F	Skiktat gods	Gravomr
				6	F		Gravomr
				1	F		Gravomr
				3	F	Skiktat gods	Gravomr
				1	F	Skiktat gods	Gravomr
				4	F		Gravomr
				1	F		Gravomr
				2		1/12 Skilling 1812	Gravomr
				1		Med knapp	Gravomr
				4			Gravomr
				24			Gravomr
				9		Järnring, del av föremål?	Gravomr
				20			Gravomr
				3	F		Gravomr
				5	I	Hästkosöm/brodd?	Gravomr
				54			Gravomr
				17	F	Knivblad?	Gravomr
				6	F	Spikspets?	Gravomr
				19	F		Gravomr
				4	I	Uniformsknapp tre kronor	Gravomr
				14	F		Gravomr
				-1	F		Gravomr
				4	F		Gravomr
				12		Eldslagningsflinta	Gravomr
				1			Gravomr
				1			Gravomr
				1			Gravomr
				1		Bränt	Gravomr
				2	F	Bränt	Gravomr
				1			Gravomr
				14	F		Gravomr
				5	F		Gravomr

Bilaga 3. Fyndlista

C4027:	Sakord	Antal	X-koordinat	Y-koordinat	Anl nr	Material	Material	Teknik	Längd	
47	Ben	31			A1	Bränt ben				
48	Ben	4			A1	Bränt ben				
49	Ben	2			A1	Ben				
50	Ben	1			A1	Bränt ben				
51	Ben	12			A1	Ben				
52	Klo	2			A1	Ben				
53	Bete	2			A1	Ben				
54	Tand	16			A1	Emalj				
55	Slagg	2			A1	Slagg				
56	Tegel	14			A1	Tegel				
57	Lera	1			A1	Lera				
103	Bränd lera	5	106180,00	114028,70						
105	Spik	1	106182,10	114029,80		Järn			118	
106	Spik	1	106180,80	114030,70		Järn			26	
108	Järnfragment	1	106185,70	114028,70		Järn				
109	Trä	1	106186,30	114029,80						
110	Ben	2	106186,50	114029,50						
111	Slagg	2	106185,70	114027,60		Järnslag				
112	Oident	1	106186,80	114027,70		Järn			20	
113	Ben	1	106184,60	114025,40						
114	Folie	1	106183,80	114024,60		Aluminium				
115	Keramik	1	106181,80	114024,30					18	
117	Ugnsvägg	1	106182,90	114023,30		Lera			54	
118	Keramik	1	106183,00	114022,10					26	
119	Horn	1	106184,80	114023,10		Horn			29	
120	Oident	1	106180,30	114022,90		Järn			83	
121	Järnfragment	1	106181,30	114022,50		Järn			55	
122	Slagg	2	106180,90	114022,50		Järnslag				
123	Bränt ben	1	106182,00	114022,90						
124	Keramik	1	106181,30	114021,10					21	
125	Bränd lera	4	106182,50	114021,50						
126	Tand		106181,60	114021,00						
127	Keramik	1	106181,40	114020,80					20	
128	Bränd lera	1	106180,40	114016,10						
129	Keramik	1	106182,00	114015,50						
130	Bränd lera	1	106180,80	114015,30						
131	Hink	2	106177,50	114022,90		Plåt				
133	Spik	1	106174,00	114022,50		Järn				
134	Butelj	1	106174,60	114023,00						
136	Järnfragment	2	106175,80	114024,60		Järn				
137	Spik	4	106175,80	114024,60		Järn				
139	Glas	1	106175,60	114024,50		Glas				
151	Ben		106176,00	114044,50						
152	Bränt ben	2	106190,25	114036,70	A19					
153	Bränt ben	17	106187,00	114034,50	A2					

Bilaga 3. Fyndlista

	Bredd	Höjd	Diam	Vikt	Fragm	Anm	Område
				5	F		Gravomr
				6	F		Gravomr
				13	F		Gravomr
				4	F		Gravomr
				47	F		Gravomr
				2	I		Gravomr
				9		Svinbetar	Gravomr
				55		Div djurtänder	Gravomr
				19			Gravomr
				73	F		Gravomr
				44		Eldpåverkad?	Gravomr
				3,8			Husomr
		8		19,2		Smidd.	Husomr
		5		1,4		Smidd.	Husomr
				0,3			Husomr
				1			Husomr
				2,1		Animaliska större rörben.	Husomr
				50,6		Smidesslagg.	Husomr
	22	8		98,4		Band / Järnfragment / Tunnband?	Husomr
				0,7			Husomr
				0,2			Husomr
	18	10		3,6	F	Förhistoriskt.	Husomr
	45	19		37,6		Sintrad och förglasad ugnsvägg med inslag av slagg.	Husomr
	16	7		3,5	F	Hårt svartgods.	Husomr
	10	4		0,7		Bearbetat fragment.	Husomr
	27	3		21,3		Band / Järnfragment	Husomr
	20	6		15,6			Husomr
				128,5		Delar av dåligt utblidat slaggsråll från smide. Stor inblandning av sintrad och förglasad lera.	Husomr
				0,6		Fyndsammanhang med F1039.	Husomr
	13	8		1,6	F	Förhistoriskt svartgods.	Husomr
				3,4			Husomr
				1,9		Fragment av tand från större djur.	Husomr
	15			4,1	F	Förhistoriskt svartgods. Fyndsammanhang med F1040.	Husomr
				4,5			Husomr
				1	F	Förhistoriskt svartgods.	Husomr
				16			Husomr
				11,7	Topp	Fragment av hinktopp med topprand, troligen färghink. Recent.	Husomr
				5,2		Trådspik.	Husomr
				5,8	Botten	Fragment av buteljotten. Recent.	Husomr
				0,8			Husomr
				16,3		En smidd spik.	Husomr
				1		Klarglas. Recent.	Husomr
				4,5			Husomr
				<0,1			Husomr
				3,3			Husomr

Bilaga 3. Fyndlista

C4027:	Sakord	Antal	X-koordinat	Y-koordinat	Anl nr	Material	Material	Teknik	Längd	
154	Bränt ben	1	106192,00	114036,00	A19					
155	Bränd lera	3	106178,20	114042,60						
156	Keramik	1			A19					
157	Bete	1	106186,00	114039,50						
158	Bryne	1			Lösfynd	Grönsten				
159	Beslag	1				Järn			185	
161	Bränt ben	3	106175,60	114045,00						
162	Bränd lera	3	106187,00	114034,50	A2					
163	Bränd lera	1	106175,00	114043,50						
164	Bränd lera	4	106187,00	114034,50	A2					
165	Spik	3	106187,00	114034,50	A2	Järn				
166	Flinta	1	106176,00	114044,50		Bränd flinta				
167	Bränt ben	24	106181,00	114009,50						
169	Glas	1	106187,00	114034,50	A2	Glas				
170	Keramik	2	106187,00	114034,50	A2					
172	Tand		106182,60	114042,50						
173	Smycke	1			Lösfynd	Glas				
174	Lerklining	10	106168,00	114049,50		Bränd lera				
176	Slagg	1	106164,00	114051,60		Järnslag				
177	Tegel	1			A19					
178	Slagg	3	106190,90	114035,10	A19	Slagg				
179	Lerklining	5	106168,00	114049,50		Bränd lera				
180	Flaska	1			A19	Glas				
182	Ben	1	106181,60	114033,50						
183	Keramik	1	106163,00	114047,50						
184	Tand	1	106176,20	114041,50						
186	Keramik	1			A5?					
188	Keramik	1	106161,00	114047,50					56	
189	Tand	1	106173,60	114049,50						
190	Söm	1	106173,60	114049,50		Järn			34	
192	Keramik	3	106173,60	114049,50						
194	Lerklining	1	106161,00	114047,50		Bränd lera				
195	Bränd lera	2	106164,60	114051,50						
196	Lerklining	1	106164,60	114050,00		Bränd lera				
197	Lerklining	3	106168,00	114049,50		Bränd lera				
198	Lerklining	2	106165,00	114052,50		Bränd lera				
199	Bränd lera	1	106164,60	114050,60						
200	Klining	1	106164,80	114051,50		Bränd lera				
201	Klining	1	106168,00	114049,50		Bränd lera				
202	Lerklining	1	106169,60	114049,50		Bränd lera				
203	Lerklining	1				Bränd lera				
204	Keramik	1	106178,60	114050,00					36	
205	Keramik / Tegel	1	106182,20	114034,80					25	
206	Pilspets	1	106182,60	114042,50		Flinta			27	
207	Tand	1	106179,20	114042,30						

Bilaga 3. Fyndlista

	Bredd	Höjd	Diam	Vikt	Fragm	Anm	Område
				0,1			Husomr
				6,8			Husomr
				0,5	F	Glaserat rödgods.	Husomr
				6,3		Svinbete.	Husomr
				128,8			Husomr
	25	70		124		Bottenplatta 125x25x3 mm med D-format handtag 105x65x3 mm. En spik.	Husomr
				0,8			Husomr
				7,5			Husomr
				0,7			Husomr
				3,1			Husomr
				25,1		Smidda spikar.	Husomr
				2,1		Eldslagningsflinta?	Husomr
				5,2		Trol. människa.	Husomr
				0,5		Glaspest, möjligen påverkat av värme eller eld.	Husomr
				0,5	Topp	Målat och glaserat rödgods.	Husomr
				5,1		Fragmentarisk tand av större djur.	Husomr
				9,8		Hjärtformat hängsmycke i bärnstensfärgat glas. 1970-tal. Lösfynd invid berg i dagen.	Husomr
				52,9		Avtryck av pinnar, 9-16 mm Ø.	Husomr
				579,3		Slaggsåll från smide.	Husomr
				9,4			Husomr
				57,7		Slagg från smide till stor del bestående av sintrad och förglasad lera.	Husomr
				36,1		Klining med pinnavtryck, 6-14 mm.	Husomr
				12,8		Klarglas, handgjort. Mynning, hals	Husomr
				2,5		Animaliskt.	Husomr
				3	F	Förhistoriskt svartgods.	Husomr
				1,5		Tand av större djur.	Husomr
				9,8	F	Buk. (A5) & genomgång av bogårdsmur.	Husomr
	51	12		34,5	Botten	Förhistoriskt svartgods. Välvd botten. Fyndsammanhang F1059.	Husomr
				9,7		Tand från större djur. Fyndsammanhang F1064.	Husomr
		4		4,2			Husomr
				26,3	F	Förhistorisk.	Husomr
				54		Pinnavtryck 12mm Ø.	Husomr
				10			Husomr
				3,6		Pinnavtryck 5-7 mm. Fyndsammanhang F1065.	Husomr
				29,4		Pinnantryck 6-15 mm.	Husomr
				28,1		Pinnantryck 8-13 mm.	Husomr
				6,5			Husomr
				2,3		Pinnavtryck 7 mm.	Husomr
				2,4		Pinnavtryck 10 mm. Fyndsammanhang F1066.	Husomr
				26,9		Pinnavtryck 12 mm.	Husomr
				26,2		Pinnavtryck 10 mm Ø.	Husomr
	32	12		12,1	Buk	Förhistorisk. Nagelavtryck på insidan. Fyndsammanhang F1067.	Husomr
	22	8		4			Husomr
	10	3		0,9		Senneolitisk pilspets i Ystadsflinta. Retucherade eggjar och urnupen bas.	Husomr
				12,3		Från större djur.	Husomr

Bilaga 3. Fyndlista

C4027:	Sakord	Antal	X-koordinat	Y-koordinat	Anl nr	Material	Material	Teknik	Längd	
209	Avslag	1	106178,00	114047,50		Kvarts			12	
210	Svinbete	1								
401	Slagg	1	106190,00	114035,70	A19	Järnslag				
402	Flaska	3	106188,80	114036,10	Rensfynd	Glas				
403	Spik/tråd	9	106189,00	114035,00	Rensfynd	Järn				
404	Slagg	1	106187,70	114037,50	Rensfynd	Järnslag				
405	Bränd lera	1	106187,70	114037,50						
406	Spik	1	106187,20	114037,90		Järn				
406	Spik	1	106187,20	114037,90		Järn				
407	Tegel	1			A2					
409	Bränd lera	3			A2					
410	Bränt ben	10			A2					
411		3	106189,35	114037,92	Rensfynd	Tjärpapp				
412	Oident	1	106187,60	114037,50	Rensfynd	Järn			27	
412	Oident	1	106187,60	114037,50	Rensfynd	Järn			27	
413	Bränt ben	3	106191,50	114035,75						
414	Hästska	1	106187,30	114031,60		Järn				
415	Bränt ben	2	106188,40	114035,60						
1000	Bränd lera	7				Lera				
1001	Kärl	2				BII:4				
1002	Ben	1				Ben				
1003	Kärl	1				Fajans				
1005	Slagg	1				Slagg				
1006	Oident	1				Järn				
1007	Ben	11				Ben				
1008	Glas	1				Glas				
1009	Oident	1				Järn				
1010	Flinta	1				Flinta				
1011	Hästkosöm	1				Järn				
1012	Slagg	1				Slagg				
1013	Ben	7				Ben				
1014	Fat	1				BII:4				
1015	Bränd lera	1				Lera				
1016	Bränd lera	7				Lera				
1017	Keramik	20+								
1018	Keramik	19								
1019	Bränd lera	2				Lera				
1020	Hästkosöm	1				Järn				
1021	Keramik	20+								
1022a	Fat	2				BII:4				
1022b	Oident	1				CII:2				
1023	Keramik	1								
1025	Örhänge	1				Silver				
1026	Blandat järn	4				Järn				
1027	Bränd lera	5				Lera				
1028	Ben	29				Ben				

Bilaga 3. Fyndlista

	Bredd	Höjd	Diam	Vikt	Fragm	Anm	Område
	7	3		0,3			Husomr
				1,2			Husomr
				868,3	F	Slaggskola från smide.	Husomr
				38,1	Botten	Klarglas, recent.	Husomr
				63,8	F	Rensfynd i överlagrande lerlager.	Husomr
				890,6	F	Slaggsålla från smide. Rensfynd i överlagrande lerlager.	Husomr
				2,3		Fyndsammanhang F1264.	Husomr
				7,1			Husomr
				7,1			Husomr
				16,6		Fyndsammanhang 1337.	Husomr
				2,7		Fyndsammanhang F409, 1283-1284. A2, snitt.	Husomr
				1,5			Husomr
				5,8	F		Husomr
		7		2,5		Kraftigt förrostad. Järnfragment / Spik?	Husomr
		7		2,5		Kraftigt förrostad. Järnfragment / Spik?	Husomr
				0,5			Husomr
				156,4	F	Höger halva	Husomr
				0,3			Husomr
				30,4	F		Gravomr
				2,8	F	Mynning, vitleredekor.	Gravomr
				0,4	F		Gravomr
				2,3	F	Buk-/bottenfragment av kopp/fat. Vit glasyr.	Gravomr
				6,3	F	Lätt och luftig.	Gravomr
				4,5	D	Hästkosöm?	Gravomr
				32,2	F	2 tänder.	Gravomr
				0,3	F	Planglas.	Gravomr
				55,2	F	Handtag till redskap? Tånge?	Gravomr
				3,9	F	Grå flinta.	Gravomr
				5,2	F		Gravomr
				13,8	F		Gravomr
				5,2	F		Gravomr
				8,8	F	Buk, vitleredekor.	Gravomr
				1,6	F		Gravomr
				16,7	F		Gravomr
				65,2	F		Gravomr
				8,4	F		Gravomr
				25,5	F		Gravomr
				3,6	D		Gravomr
				18,9	F		Gravomr
				10,8	F	Botten + mynning.	Gravomr
				3,3	F	Mynning.	Gravomr
				2	F		Gravomr
				0,2	F	”Öronkroken”, själva hänget saknas.	Gravomr
				18,1	F	1 hästkosöm, 1 brodd, 2 spik/ten.	Gravomr
				18,1	F	2 av fragm är ljusgrå/beige och ser svallade ut.	Gravomr
				108	F	2 tänder.	Gravomr

Bilaga 3. Fyndlista

C4027:	Sakord	Antal	X-koordinat	Y-koordinat	Anl nr	Material	Material	Teknik	Längd	
1029	Glas	1				Glas				
1030	Kritpipa	1				Piplera			30	
1031	Ben	2				Ben				
1032	Kärl	2				BII:4				
1033	Ben	9				Ben				
1034	Kniv	1				Järn				
1035	Kärl	2				BII:4				
1036	Bränd lera	2				Lera				
1037	Oident	1				Järn				
1038	Ben	5				Ben				
1039	Keramik	1	106182,00	114022,90					16	
1040	Spik	1	106181,40	114020,80		Järn			72	
1041	Bränd lera	6				Lera				
1042	Kärl	8				BII:4				
1043	Tegel	18				Lera				
1044	Kärl	10				Fajans				
1045	Keramik	2								
1046	Keramik	1								
1047	Ben	22				Ben				
1048	Slagg	5				Slagg				
1049	Oident	10				Järn	Silver?			
1050	Oident	1				Harts				
1051	Glas	9				Glas				
1052	Glas	5				Glas				
1053	Ritstift	1				Skiffer			54	
1054	Oident	1				Cu-legering			28	
1055	Hylsa	1				Cu-legering			19	
1056	Kritpipa	1				Piplera			24	
1057	Flinta	1				Flinta				
1059	Keramik	6	106161,00	114047,50						
1060	Tand	1	106161,90	114047,50						
1061	Keramik	1	106161,90	114047,50						
1062	Lerklining	1	106161,90	114047,50						
1063	Sländtrissa	2			A5	Lera				
1064	Bränd lera	2	106173,60	114049,50						
1065	Tand	1	106164,60	114050,00						
1066	Keramik ?	2	106168,00	114049,50						
1067	Bränd lera	6	106178,60	114050,00						
1068	Löpare?	1				Granit			81	
1069	Slagg	1	106188,80	114036,10	Rensfynd	Järnslagg				
1070	Flaska	1	106188,80	114036,10	Rensfynd	Glas				
1071		1	106188,80	114036,10	Rensfynd	Glas				
1072	Fönster	1	106188,80	114036,10	Rensfynd	Glas				
1073	Spik	3	106188,80	114036,10	Rensfynd	Järn				

Bilaga 3. Fyndlista

	Bredd	Höjd	Diam	Vikt	Fragm	Anm	Område
				0,8	F	Planglas.	Gravomr
			7,5	2	F	Skaft.	Gravomr
				4,4	F	1 ben + 1 tand.	Gravomr
				19	F	Mynning + buk.	Gravomr
				13,3	F	1 tand.	Gravomr
				6,8	F	Del av tånge.	Gravomr
				6,8	F	Mynning + buk, klar + grön glasyr.	Gravomr
				7,8	F		Gravomr
				2,7	D	Spik/hästkosöm?	Gravomr
				2	F	1 ben + 1 tand.	Gravomr
	8			1,2	F	Förhistoriskt svartgods. Fyndsammanhang med F123.	Husomr
		5		5,4		Trådspik. Fyndsammanhang med F127.	Husomr
				26	F		Gravomr
				13,4	F		Gravomr
				42,8	F	1 fragm är buk av BII:3.	Gravomr
				9,7	F	Vit glasyr, 1 fragm med grå dekor, 1 fragm med röd och blå dekor, 1 fragm sekundärbränt?	Gravomr
				12,1	F		Gravomr
				27	F	Jmf F1393.	Gravomr
				41,4	F	1 tand, 1 fiskben, 2 av benen har huggmärken.	Gravomr
				30,8	F		Gravomr
				8,5	F	Flera spikar, en ten, en kant till fat (ev silver).	Gravomr
				0,1	F	Harts?	Gravomr
				17,1	F	4 fragm av planglas, 2 fragm av klart kärl, 3 fragm av brun flaska.	Gravomr
				6,4	F	3 fragm av planglas, 2 fragm av klart kärl varav 1 mynning med omvikt kant.	Gravomr
			4		F		
			8	1	F	Pennförlängare?	Gravomr
	5	4		0,8	K	Ändhylsa för snöre/rem. B-format tvärsnitt. Trekantiga hål på framsidan, som blir piggar som håller snöret/remmen.	Gravomr
			8	1,7	F	Skaft	Gravomr
				5,6	F	Avslag, blågrå flinta.	Gravomr
				20,3	F.	Förhistoriskt. Fyndsammanhang F188.	Husomr
				13,7	F	Fyndsammanhang F1061, F1062.	Husomr
				6,4	F	Fyndsammanhang F1060, F1062.	Husomr
				20,8	F	Fyndsammanhang F1060, F1061. Pinnavtryck 10 mm brett.	Husomr
				14,3		Mitthål 10mm Ø.	Husomr
				3,6		Fyndsammanhang F189.	Husomr
				1,3		Tandfragment från större djur. Fyndsammanhang F196.	Husomr
				8,5		Förhistorisk keramik eller anaeorobt bränd lera. Fyndsammanhang F201.	Husomr
				11,7		Fyndsammanhang F204.	Husomr
	69			546,5	F	Fasetterad.	Husomr
				15,7	F	Smidesslagg.	Husomr
				3,9	F	Grönglas.	Husomr
				2,5	F	”Eldpåverkat, grönglas.”	Husomr
				1,6	F	Klarglas.	Husomr
				1,3	F	Trådspik?	Husomr

Bilaga 3. Fyndlista

C4027:	Sakord	Antal	X-koordinat	Y-koordinat	Anl nr	Material	Material	Teknik	Längd	
1074	Bränd lera	6				Lera				
1075	Tand	1				Ben				
1076	Glas	1				Glas				
1077	Flaska	2				Glas				
1078	Spik	1				Järn				
1080	Kritpipa	1				Piplera			33	
1081	Oident	1				Järn				
1082	Kärl	1				Glas				
1083	Kärl	3				BII:4				
1084	Keramik	40+								
1085	Keramik	30+								
1086	Spik?	2			A2	Järn				
1087	Keramik	1			A2					
1088	Bränt ben	19			A2	Ben				
1089	Ben	3				Ben				
1091	Obränt ben	2			A19	Ben				
1092	Spik	2			A19	Järn				
1093	Ben	3				Ben				
1095	Oident	2				Lera				
1096	Bränd lera	3				Lera				
1097	Kärl	12				BII:4				
1098	Kritpipa	1				Piplera			29	
1099	Glas	4				Glas				
1100	Flinta	3				Flinta				
1101	Slagg	3				Slagg				
1102	Spik	3				Järn				
1103	Gångjärn?	2			A19	Järn				
1104	Spik?	1	106187,30	114031,60		Järn				
1105	Slagg	1				Slagg				
1106	Slagg	1				Slagg				
1107	Tand	1				Ben				
1108	Ben	3				Ben				
1109	Spik	2				Järn				
1110	Kärl	1				Glas				
1111	Kärl	2				BII:4				
1112	Bränd lera	4				Lera				
1113	Kärl	2				BII:3				
1114	Kärl	3				BII:4				
1115	Tegel	6				Lera				
1116	Oident	2				Kvarts				
1117	Avslag	1				Flinta				
1118	Kärl	10				BII:3	BII:4			
1119	Fat	1				Fajans				
1120	Kritpipa	1				Piplera			18	
1121	Kärl	1				Glas				
1122	Ben	6				Ben				

Bilaga 3. Fyndlista

	Bredd	Höjd	Diam	Vikt	Fragm	Anm	Område
				44,2	F		Gravomr
				0,5	F		Gravomr
				2,6	F	Planglas.	Gravomr
				2,1	F	Buk, ljusgrönt glas.	Gravomr
				7,1	D		Gravomr
			8,5	2,4	F	Munstycke.	Gravomr
				1,9	F		Gravomr
				4	F	Fragm av fot till glas, räfflad kant. Sekundärbränt?	Gravomr
				3,8	F	2 av fragm har passning.	Gravomr
				136	F	Buk-/bottenfragment.	Gravomr
				60,3	F	Bottenfragment.	Gravomr
				9,9		A2, påfört lager.	Husomr
				12,4	F	Rödgoods med ornering. A2, påfört lager.	Husomr
				7,1	F	A2, påfört lager.	Husomr
				56,6	F	1 svinbete.	Gravomr
				7	F	I schakt för profil 3. A19, lager 2.	Husomr
				19,8		I schakt för profil 3. A19, lager 2.	Husomr
				4,7	F		Gravomr
				9,6	F	Tegel (ev keramik)	Gravomr
				36,2	F		Gravomr
				17,8	F		Gravomr
			8	1,9	F	Skaft.	Gravomr
				2,3	F	4 fragm av planglas.	Gravomr
				7,9	F	Grå flinta.	Gravomr
				26,4	F		Gravomr
				23	D		Gravomr
				104,5	F	A19, toppen av sot- och kollager.	Husomr
				5,2	F		Husomr
				76,1	F		Gravomr
				25	F	Lätt och luftig. Förglasad lera.	Gravomr
				1,8	K		Gravomr
				4,6	F		Gravomr
				10,8	D		Gravomr
				0,4	F	Buk, klart glas.	Gravomr
				2,8	F	Grön glasyr.	Gravomr
				6,8	F		Gravomr
				6,8	F	Del av skaft?	Gravomr
				3,4	F	Vitleredekor.	Gravomr
				18,8	F		Gravomr
				10,9	F	Vit kvarts.	Gravomr
				0,1	F	Ljusgrå flinta	Gravomr
				46,6	F	3 BII:3 + 7 BII:4.	Gravomr
				0,7	F	Mynning, spjälkat, ev sekundärbränt.	Gravomr
			8	1,3	F	Skaft.	Gravomr
				6,7	F	Mynning. Diam ca 50 mm.	Gravomr
				28	F	2 tänder.	Gravomr

Bilaga 3. Fyndlista

C4027:	Sakord	Antal	X-koordinat	Y-koordinat	Anl nr	Material	Material	Teknik	Längd	
1124	Avslag	1				Flinta		Slaget	10	
1126	Kärl	5				BII:4				
1127	Spik	1				Järn				
1130	Oident	1				Kvarts				
1131	Keramik	2				BII:4				
1132	Slagg	1				Slagg				
1133	Oident	1				Järn				
1134	Oident	1				Järn				
1135	Ben	3				Bränt ben				
1136	Fat	18				Fajans				
1137	Kärl	3				BII:4				
1138	Fat	14				Fajans				
1139	Flaska	1				Glas				
1140	Kritpipa	2				Piplera				
1141	Oident	1				Järn				
1142	Glas	2				Glas				
1143	Kärl	3				BII:4				
1144	Hästkosöm	1				Järn				
1146	Bränd lera	6				Lera				
1147	Kärl	4				BII:4				
1148	Hästkosöm	1				Järn				
1149	Ben	2				Ben				
1150	Oident	3				Kvarts				
1153	Keramik	1				BII:3				
1154	Avslag	1				Flinta				
1155	Oident	1				Järn				
1156	Oident	2				Järn				
1158	Ten	1				Järn				
1159	Oident	2				Cu-legering				
1160	Oident	3				?				
1161	Oident	8				Kvarts				
1162	Kärl	2				Glas	Guld			
1163	Ben	6				Ben				
1164	Keramik	20+								
1165	Bränd lera	11				Lera				
1166	Fat	3				Fajans				
1167	Kopp	1				Fajans				
1168a	Kärl	5				BII:4				
1168b	Kärl	1				CII:2				
1169	Spik	4				Järn				
1170	Spik	2				Järn				
1171	Ben	3				Bränt ben				
1172	Flinta	1				Flinta				
1174	Fat	1				Fajans				
1175	Avslag	1			A5?	Flinta			16	

Bilaga 3. Fyndlista

	Bredd	Höjd	Diam	Vikt	Fragm	Anm	Område
	7	4		0,2	F		Husomr
				21	F		Gravomr
				6,4	D		Gravomr
				10,3	K	Avslag/kärna.	Gravomr
				5,3	F	Botten, vitleredekor.	Gravomr
				3,1	K		Gravomr
				4,3	F	Ten, 42x8x3 mm.	Gravomr
				4,8	F	Ten, spik?	Gravomr
				0,1	F		Gravomr
				49,6	F	Vit glasyr. Flera av fragm har passning.	Gravomr
				12,9	F	2 mynning + 1 buk, vitleredekor.	Gravomr
				16	F	Vit glasyr med lila dekor. Några av fragm har passning.	Gravomr
				8,9	F	Buk, grönt glas.	Gravomr
				5,9	F	Skaft. 43x8 mm, 31x7 mm.	Gravomr
				2,2	F	Oval 20x16x2 mm.	Gravomr
				0,7	F	Planglas.	Gravomr
				18	F		Gravomr
				4,1	D	Brodd?	Gravomr
				45,3	F		Gravomr
				7,1	F	Buk, fragm har passning.	Gravomr
				6,4	D		Gravomr
				1,6	F		Gravomr
				4,1	F	Ljusgrå kvarts.	Gravomr
				10,7	F	Svallad.	Gravomr
				2,1	K	Ljusgrå flinta	Gravomr
				10,1	D	Spik?	Gravomr
				16	D	Spik?	Gravomr
				0,3	F		Gravomr
				0,1	F	2 fnyk	Gravomr
				1,9	F	Sten? Liknar bränt ben.	Gravomr
				3,6	F	Ljusgrå kvarts.	Gravomr
				6	F	Glas, kopp eller bägare, vitt opakt glas. Dekor i blått och guld. Fragm har passning.	Gravomr
				5,6	F		Gravomr
				80,3	F		Gravomr
				49,7	F		Gravomr
				7,1	F	Vit glasyr.	Gravomr
				0,5	F	Del av öra. Vit glasyr med blå dekor.	Gravomr
				8,6	F		Gravomr
				0,3	F		Gravomr
				24,7	D		Gravomr
				5,4	D		Gravomr
				0,1	F		Gravomr
				8	K	Bösseflinta?	Gravomr
				2,8	F	Mynning, vit glasyr.	Gravomr
	11	8		1,6	F	Bränd flinta. (A5) & genomgång av bogårdsmur.	Husomr

Bilaga 3. Fyndlista

C4027:	Sakord	Antal	X-koordinat	Y-koordinat	Anl nr	Material	Material	Teknik	Längd	
1176	Oident	1			A5?	Aluminium				
1178	Tand	1				Bränt ben				
1179	Slagg	3	106189,00	114035,00	Rensfynd	Järnslag				
1181	Ben	30+				Ben				
1182	Kärl	2				BII:4				
1183	Blandat järn	4				Järn				
1185	Oident	1				Kvarts				
1186	Bränd lera	6				Lera				
1190	Kritpipa	1				Piplera			25	
1191	Bränd lera	2				Lera				
1192	Ben	15				Bränt ben				
1194	Avslag	1				Kvarts				
1195	Kärl	2				BII:4				
1197	Mynt	1				Cu-legering				
1199	Ben	24				Ben				
1200	Flaska	1				Glas				
1201	Keramik	1								
1203	Keramik	2								
1206	Spik	1				Järn				
1207	Bränd lera	1				Lera				
1208	Keramik	3								
1209	Kärl	2				BII:4				
1210	Oident	1				?				
1212	Kärl	1				BII:4				
1213	Spik	1				Järn				
1215	Fat	1				BII:4				
1216	Oident	2				Bränt ben	?			
1217	Ten	1				Järn				
1218	Ben	1				Ben				
1221	Slagg	3				Slagg				
1223	Tand	14				Ben				
1225	Oident	1				?				
1227	Stylus	1				Grafit			19	
1228	Ben	1				Bränt ben				
1230	Spik	1				Järn				
1231	Oident	2				Cu-legering				
1233	Pin	1				Mässing	Emalj		28	
1249	Järnfragment	4			A19	Järn				
1250	Tand		106166,50	114051,50						
1251	Flinta	1			Lösfynd	Bränd flinta				
1252	Spik / Stämpel	1			A19	Järn				
1253	Pilspets	1	106193,00	114036,50	A19	Järn			154	
1254	Tegel	1			A19					
1255	Bränt ben	1	106186,14	114035,88						
1256	Bränt ben	1	106186,06	114035,48						
1257	Bränd lera	2	106186,06	114035,68						

Bilaga 3. Fyndlista

	Bredd	Höjd	Diam	Vikt	Fragm	Anm	Område
				0,1	F	Hopknycklad liten bit aluminiumfolie. (A5) & genomgång av bogårdsmur.	Husomr
				4,7	F	Nöt?	Gravomr
				3,7	F	Smidesslagg. Rensfynd i överlagrande lerlager.	Husomr
				176	F	Ben och tänder.	Gravomr
				30,2	F	Buk + skaft, vitleredekor.	Gravomr
				69,6	F	Beslag, spik, brodd m m.	Gravomr
				3,7	F	Vit kvarts.	Gravomr
				14,9	F		Gravomr
			6	0,8	F	Skaft	Gravomr
				6,1	F		Gravomr
				2,7	F		Gravomr
				1,5	K		Gravomr
				10,1	F	1 fragm svallat, utan glasyr.	Gravomr
			21			2:öring, präglad 1931.	Husomr
				12,5	F		Husomr
				0,5	F	Grönt bukfragm.	Gravomr
				3,8	F		Gravomr
				6,6	F		Gravomr
				1,4	D		Gravomr
				2,9	F		Gravomr
				1,5	F		Gravomr
				14,3	F	Mynning till blomkruka + botten till fat, vitleredekor.	Gravomr
				2,4	F	Stenkol/harts?	Gravomr
				3,9	F	Spår av vitlereengobe.	Gravomr
				8,5	D		Gravomr
				7,8	F	Kant, vitleredekor.	Gravomr
				0,7	F	1 bränt ben, 1 bit pegamoid?	Gravomr
				3,6	F		Gravomr
				0,5	F		Gravomr
				6,2	F		Gravomr
				12,8	F	3? Tänder.	Gravomr
				7,1	F	Bränt ben? Ostronskal?	Gravomr
			5	0,7	F	Spetsat/vässat.	Gravomr
				0,1	F		Gravomr
				0,4	D		Gravomr
				0,1	F	2 fnyk.	Gravomr
	22	9				Tomte med coca-colaflaska. Stämpel 1993 på baksidan.	
				11,9		A19, rens NV-hörn	Husomr
				1,9		Tandfragment från större djur.	Husomr
				2		Tandfragment från större djur.	Husomr
				20,4	Huvud	A19, rens NV-hörn	Husomr
	47	5		65,4		Pilspets (eller ev kniv) med tånge, starkt förrostad.	Husomr
		640		684		Sintrad tegelsten. Kraftigt värmepåverkad. Gräsavtryck.	Husomr
				0,1			Husomr
				0,4			Husomr
				5,1			Husomr

Bilaga 3. Fyndlista

C4027:	Sakord	Antal	X-koordinat	Y-koordinat	Anl nr	Material	Material	Teknik	Längd	
1258	Bränt ben	1	106168,60	114048,70						
1259	Bränd lera	1	106171,60	114048,50						
1260	Bränt ben	1	106186,91	114035,49						
1261	Ben	1	106186,60	114036,22						
1262	Bränt ben	9	106186,60	114035,68						
1263	Glas	1	106186,60	114035,68		Glas				
1264	Spik	4	106187,70	114037,50		Järn				
1265	Bränt ben	2	106186,97	114036,80						
1266	Kritpipa	1	106186,95	114035,05		Krita				
1267	Keramik	2	106186,88	114035,05						
1268	Keramik	2	106170,50	114048,90						
1269	Järnfragment	1	106166,80	114050,30		Järn				
1270	Lerklining	3	106165,50	114051,50		Bränd lera				
1271	Lerklining	150			A5	Lera				
1272	Slipsten?	1			A5	Sandsten				
1273	Lerklining	1	106167,80	114050,40		Bränd lera				
1274	Lerklining		106170,50	114048,90		Bränd lera				
1275	Keramik	2	106170,50	114048,90						
1276	Bränd lera	53			A5	Lera				
1277	Lerklining	13	106167,00	114048,00		Lera				
1278	Lerklining	14	106167,00	114047,90		Lera				
1279	Bränd lera	11	106174,00	114049,00		Lera				
1280	Keramik	2	106174,00	114049,00						
1281	Keramik	11			A5					
1282	Lerklining				A5	Bränd lera				
1283	Porslin	3			A2					
1284	Keramik	2			A2					
1285	Tand	1	106167,10	114040,80						
1286	Keramik	30+								
1287	Keramik	40+								
1288	Keramik	40+								
1289	Keramik	30+								
1290	Keramik	100+								
1291	Keramik	40+								
1292	Keramik	50+								
1293	Keramik	50+								
1298	Keramik	30+								
1307	Kärl	15+								
1309	Keramik	20+								
1310	Fat	1				BII:4				
1311	Keramik	1								
1312	Kärl	1				BII:4				
1316	Keramik	2								
1317	Tand	1	106171,62	114046,23						
1319	Keramik	50+								

Bilaga 3. Fyndlista

	Bredd	Höjd	Diam	Vikt	Fragm	Anm	Område
				0,1			Husomr
				6,6			Husomr
				0,2			Husomr
				0,2			Husomr
				2,2		Fyndsammanhang F1262-1263.	Husomr
				1,2		Ngt glaspest. Fyndsammanhang F1262-1263.	Husomr
				11,1		Fyndsammanhang F405.	Husomr
				<0,1			Husomr
				1	Skaft		Husomr
		9		15	Buk		Husomr
		11		15,5	Buk	Förhistorisk	Husomr
				0,9			Husomr
				37,6		Pinnavtryck 27 resp 10 mm ØØ.	Husomr
				492	F	Borttagning från hinken.	Husomr
				18	F	Borttagning från hinken.	Husomr
				12,4		Pinnavtryck 11 mm Ø	Husomr
				258		Pinnavtryck 11 mm Ø. Fyndsammanhang F1274-1274.	Husomr
		14		24,3		Pinnavtryck 11 mm Ø. Fyndsammanhang F1274-1274.	Husomr
				130,3	F	Borttagning från hinken.	Husomr
				81,6	F		Husomr
				69	F		Husomr
				76,7	F		Husomr
				39,1	F		Husomr
				46,8	F	Förhistorisk. Två bitar (buk, botten) ornerade. Fyndsammanhang F1281-1282. A5, borttagning.	Husomr
				308		Fyndsammanhang F1281-1282. A5, borttagning.	Husomr
				1		Fyndsammanhang F409, F1283-1284. A2, snitt.	Husomr
				6,3		Glaserat rödgods. Fyndsammanhang F409, F1283-1284. A2, snitt.	Husomr
				4,4		Från större djur.	Husomr
				61,6	F		Gravomr
				48,5	F		Gravomr
				81,5	F		Gravomr
				132,4	F		Gravomr
				90,3	F		Gravomr
				85,2	F		Gravomr
				29	F		Gravomr
				24,8	F		Gravomr
				71,7	F		Gravomr
				59,7	F		Gravomr
				34,8	F		Gravomr
				6,8	F	Botten, vitlereengobe.	Gravomr
				0,6	F		Gravomr
				1,6	F	Buk, vitlereengobe.	Gravomr
				7,3	F		Gravomr
				0,2			Husomr
				107	F		Gravomr

Bilaga 3. Fyndlista

C4027:	Sakord	Antal	X-koordinat	Y-koordinat	Anl nr	Material	Material	Teknik	Längd	
1322	Keramik	2								
1323	Keramik	20+								
1326	Bränt ben	1	106170,70	114046,77						
1327	Tegel	1	106176,90	114042,43						
1330	Tand	1	106162,26	114047,80						
1331	Bränt ben	1	106164,09	114045,53						
1332	Bränd lera	1	106164,09	114045,53						
1335	Fat	2				BII:4				
1337	Bränd lera	2			A2					
1338	Bränt ben	1	106160,46	114049,03						
1339	Bränt ben	2	106165,47	114048,12						
1340	Bränd lera	1	106162,50	114045,30						
1341	Bränt ben	1	106166,00	114046,80						
1345	Spik	2	106170,38	114045,77		Järn				
1346	Oident	14	106170,38	114045,77	A19	Järn				
1347	Keramik	1	106161,90	114046,38						
1348	Ben	1	106161,90	114046,38						
1349	Bränd lera	1	106164,50	114046,31						
1350	Tand	1	106161,74	114048,08						
1351	Spik	2	106187,29	114036,88		Järn				
1352	Keramik	2	106164,44	114045,99						
1353	Bränd lera	5	106164,44	114045,99						
1354	Kritpipa	1			A19	Krita				
1356	Glas	1			A19	Glas				
1357	Keramik	1								
1358	Spik	3			A19	Järn				
1359	Keramik	16								
1360	Keramik	6	106086,72	114036,52						
1361	Sked	1			A19	Tenn, silver?				
1362	Kritpipa	1			A19	Piplera				
1363		2	106181,40	114040,60		Kvarts				
1364	Slagg	1	106181,40	114040,60		Järnslag/lera				
1365	Slagg	1	106182,05	114041,00		Järnslag				
1366	Spik	1	106163,30	114048,13		Järn				
1367	Keramik	1	106179,76	114040,80	Lösfynd					
1368		1	106179,76	114040,80	Lösfynd	Kvarts				
1369	Keramik	2	106162,26	114047,52						
1370	Bränt ben	3	106160,33	114047,96		Ben				
1371	Obränt ben	1	106160,33	114047,96		Ben				
1372	Lerklining	1	106162,28	114048,33		Bränd lera				
1373	Tand	1	106170,72	114049,82						
1374	Tand	5	106181,87	114041,40						
1375	Bränd lera				A5	Lera				
1376	Bränd lera				A5	Lera				

Bilaga 3. Fyndlista

	Bredd	Höjd	Diam	Vikt	Fragm	Anm	Område
				24,2	F	Fragm har passning.	Gravomr
				107	F		Gravomr
				0,2			Husomr
				2,2			Husomr
				1		Animalisk.	Husomr
				0,7		Fyndsammanhang F1331-F1332.	Husomr
				1		Bränd och sintrad lera. Fyndsammanhang F1331-F1332.	Husomr
				7,8	F	Buk + kant, vitleredekor.	Gravomr
				10,2		Fyndsammanhang F407.	Husomr
				1		Hårt.	Husomr
				0,5		Hårt.	Husomr
				15,6		Pinnavtryck 12 mm Ø.	Husomr
				0,3			Husomr
				17,9			Husomr
				330,2		Spik, gångjärn, beslag, tråd, hasp? Troligen från bränd dörr. Brunnen vid A19, rens.	Husomr
				1,6	F	Fyndsammanhang F1347-1348.	Husomr
				0,8		Fyndsammanhang F1347-1348.	Husomr
				1,7			Husomr
				0,2			Husomr
				13,2			Husomr
				9,2		Förhistorisk? Mynning, buk. Fyndsammanhang F1352-1353.	Husomr
				12,5		Fyndsammanhang F1352-1353.	Husomr
				2	Skaft	A19, Profil 3, L5, F3.	Husomr
				0,2		A19, Profil 3, L5.	Husomr
				6,2	F	Mynning.	Gravomr
				26,4		Smidda. A19, hård-toppen av sot och kollager.	Husomr
				30,5	F		Gravomr
				8,4	F	Rödgoods med vit, röd, gul och brun glasyr.	Husomr
	42	1		28,9	Blad	Stämpel: 5W5. Något ärgad. A19, Profil 3, L5, F1.	Husomr
	42	1		0,9	Skaft	A19, Profil 3, L5, F2.	Husomr
				0,3	F		Husomr
				17,6	F	Smidesslagg.	Husomr
				56		Smidesslagg.	Husomr
				0,5			Husomr
				18,2	F		Husomr
				0,7	F		Husomr
				6,7	F	Förhistorisk.	Husomr
				2,5	F		Husomr
				0,5	F		Husomr
				4,6		Pinnavtryck 12 m Ø.	Husomr
				4,9		Tand från större djur.	Husomr
				6,5		Tand från större djur.	Husomr
				1513	F	A5, borttagning.	Husomr
				3100	F	A5, borttagning.	Husomr

Bilaga 3. Fyndlista

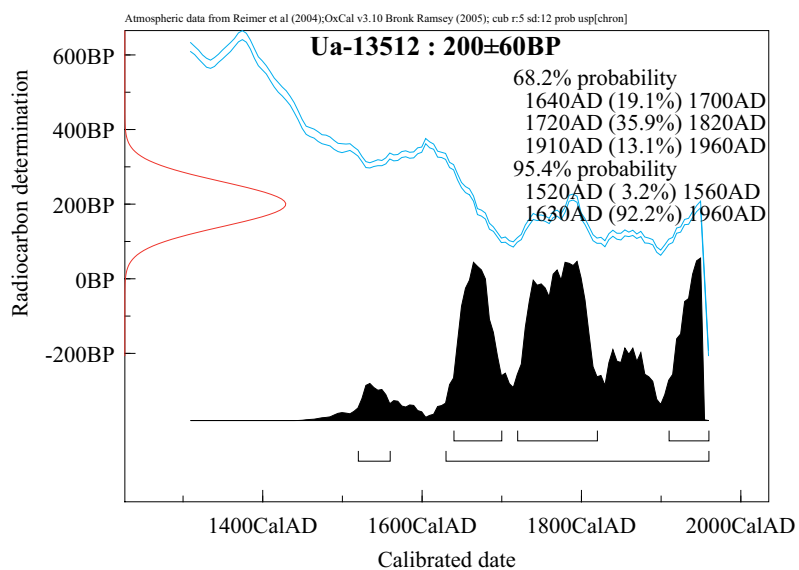
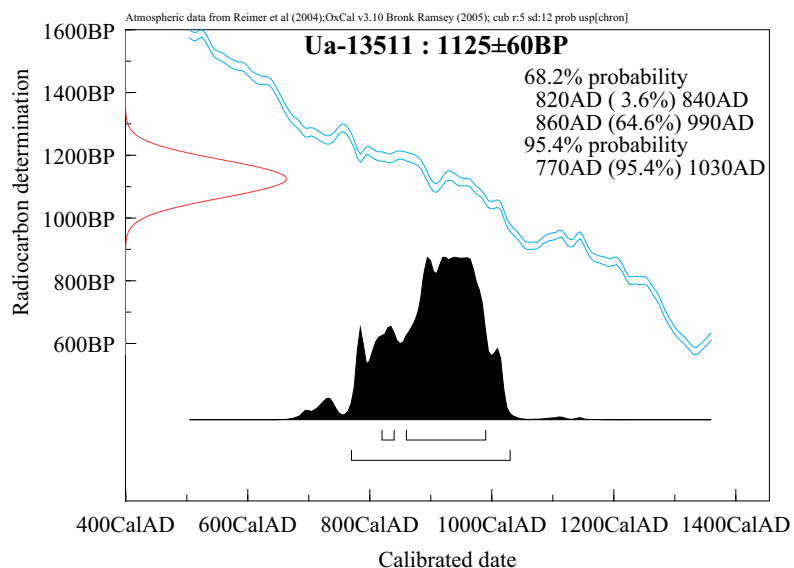
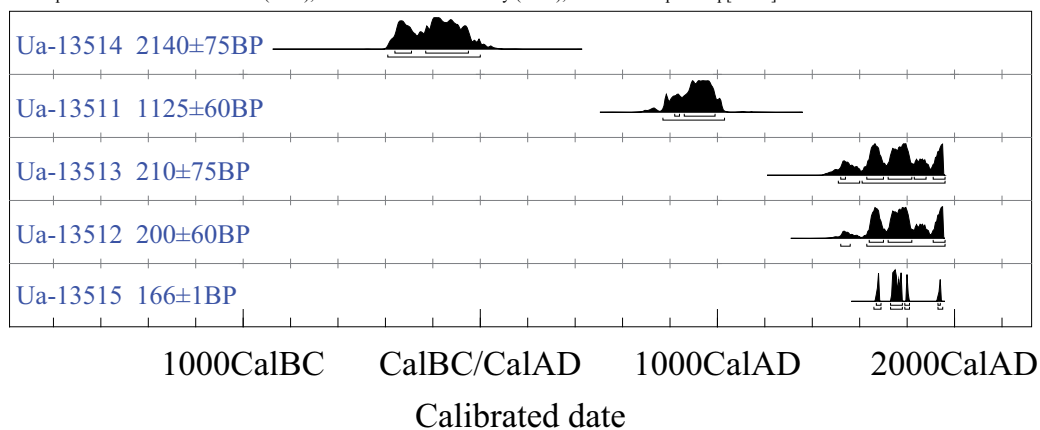
C4027:	Sakord	Antal	X-koordinat	Y-koordinat	Anl nr	Material	Material	Teknik	Längd	
1390	Kalkbruk	6			Bogårdsmuren	Kalkbruk				
1391	Kalkbruk	3			Bogårdsmuren	Kalkbruk				
1393	Keramik	1			A5?					
1394	Flaska	2			A5?	Glas				
1395	Kritpipa	1			A5?	Piplera			42	
1396	Tand	1			A5?	Ben				
1397	Bränt ben	1			A5?	Ben				
1398	Tand	1			A5?	Ben				
1399	Keramik	2			A5?					
1401	Bränt ben	1			A5?	Ben				
1402	Kärl	15			A5?	BII:4				
1403	Kritpipa	1			A5?	Piplera			35	
1404	Hästsosöm	1			A5?	Järn				
1405	Kärl	1			A5?	Glas				
1406	Oident	2			A5?	Glas				
1407	Oident	1			A5?	Järn				
1408	Kärl	4			A5?	Porslin				
1409	Oident	1			A5?	Järn				
1411	Kritpipa	1			A5?	Piplera			40	
1412	Kalkbruk	10			A5?	Kalkbruk				
1413	Kalkbruk	5			A5?	Kalkbruk				
1415	Bältesbeslag	1			A21	Järn			60	
1416	Bältesbeslag	1			A21	Järn			60	
1417	Fibula	1			A21	Cu-legering			40	
1418	Mynt	1				Silver				
1419	Bränd lera		106192,10	114036,00	A19	Magrad lera				
1420	Bränd lera		106192,10	114036,00	A19	Magrad lera				
1421	Lerklining				A5	Bränd lera				
1422	Ben	2			A5					
1423	Keramik ?	3			A5					
1424	Remändebeslag	1			A21	Järn			54	
1425	Synål	2			A21	Järn			45	

Bilaga 3. Fyndlista

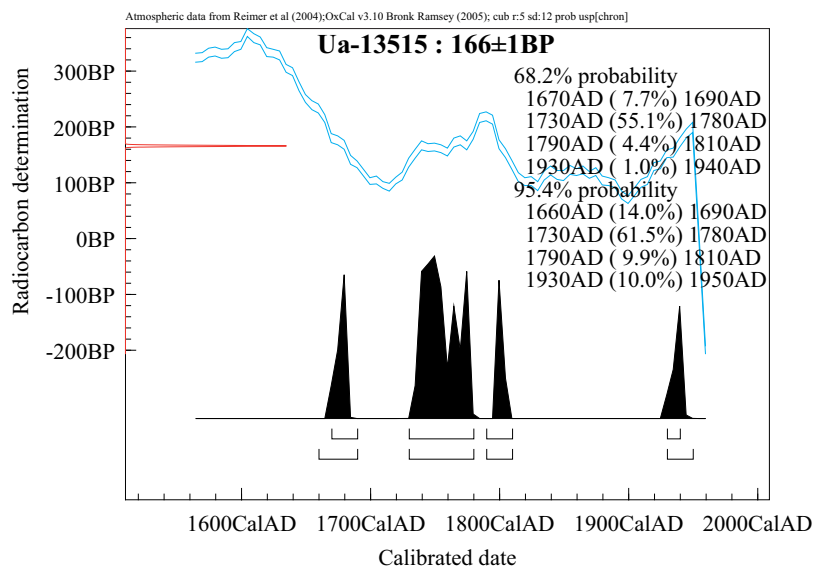
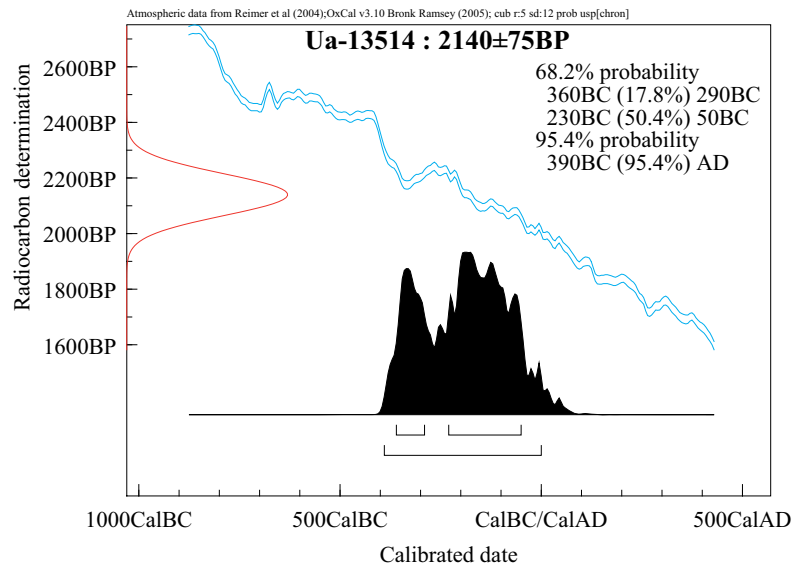
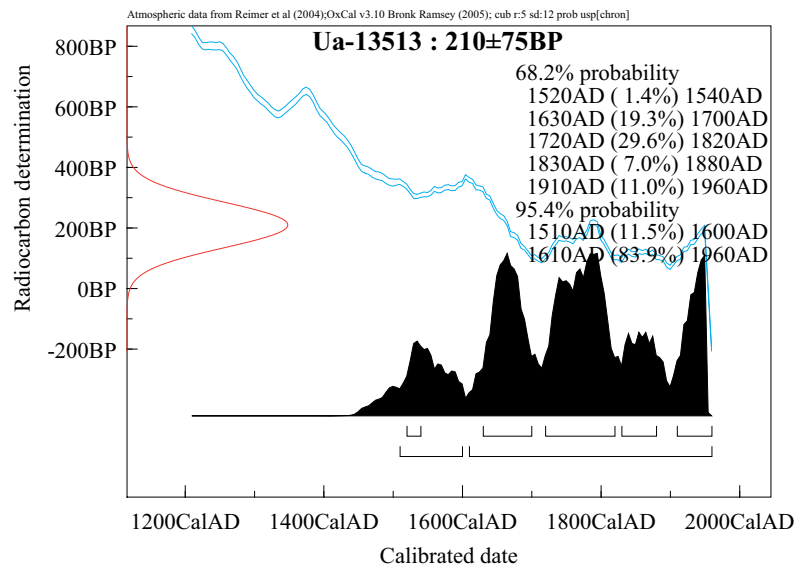
	Bredd	Höjd	Diam	Vikt	Fragm	Anm	Område
				83,8	F	(A5) & genomgång av bogårdsmur. A-C Feldt: Troligen medeltida.	Husomr
				117	F	(A5) & genomgång av bogårdsmur. A-C Feldt: Troligen medeltida.	Husomr
					F	6 fragment med passning, limmade. Fyndasken märkt med Gravomr. Jmf F1046. (A5) & genomgång av bogårdsmur.	Husomr
				86	Botten	Två bottenar av klart glas. 1 = 39,5 gr - 55 mm Ø; 2 = 46,5 gr - 57 mm Ø. (A5) & genomgång av bogårdsmur.	Husomr
			6	1,6	F	Skaft. (A5) & genomgång av bogårdsmur.	Husomr
				0,8	D	Human? (A5) & genomgång av bogårdsmur.	Husomr
				1	F	(A5) & genomgång av bogårdsmur.	Husomr
				0,9	D	Human? (A5) & genomgång av bogårdsmur.	Husomr
				4,7	F	(A5) & genomgång av bogårdsmur.	Husomr
				0,3	F	(A5) & genomgång av bogårdsmur.	Husomr
				42,7	F	Vitlereengobe, klar och grön glasyr. (A5) & genomgång av bogårdsmur.	Husomr
			9	3,2	F	Skaft. Antydning till dekor i ena änden. (A5) & genomgång av bogårdsmur.	Husomr
				8,3	D	Kraftigt korroderat. (A5) & genomgång av bogårdsmur.	Husomr
				4,8	F	Mynningsfragment med stor omvikt kant. (A5) & genomgång av bogårdsmur.	Husomr
				4	F	Två fragment av kärl av vitt glas. En bukbit och en kantbit med omvikt kant. (A5) & genomgång av bogårdsmur.	Husomr
				429	D	120x75x8 mm. Del av jordbruksredskap? (A5) & genomgång av bogårdsmur.	Husomr
				8,4	F	Buk/mynning. Tre av fragmenten har passning. Ett fragment har gulddekor på utsidan. (A5) & genomgång av bogårdsmur.	Husomr
				60	F	Ett L-format föremål 140 mm långt. Mejselliknande i korta änden. (A5) & genomgång av bogårdsmur.	Husomr
			7	2,7	F	Skaft. (A5) & genomgång av bogårdsmur.	Husomr
				140	F	(A5) & genomgång av bogårdsmur. A-C Feldt: Troligen medeltida. ???	Husomr
				170	F	(A5) & genomgång av bogårdsmur. A-C Feldt: Troligen medeltida. ???	Husomr
	16	12			F	Bältesbeslag med ring. Påträffat i grav A21, NV om gravurnan. +41.65 1/2	Gravomr
	16	13			F	Bältesbeslag. Påträffat i grav A21, från bengömmen. +41.76 2/2	Gravomr
	9	4			F	Trekantsfibula, funnen vid rensning av grav A21. Delvis bevarad nålspiral.	Gravomr
		20			F	Mynt, Johan III:e ½ öre silver. Präglat 1579	Husomr
				215		Bränd lera med rejäl magring. Helt flata utsidor. Möjligen delar av bakplatta (Vickan).	Husomr
				215		Bränd lera med rejäl magring. Helt flata utsidor. Möjligen delar av bakplatta (Vickan).	Husomr
				3152		Flera bitar med flat sida eller pinnavtryck. Ur vägglinje.	Husomr
				3		Taget ur F1421.	Husomr
				3		Taget ur F1421.	Husomr
	10	5				Spiralvridet remändebeslag, påträffat i grav A21, V delen.	Gravomr
	4	2			F	Synål, påträffad i grav A21, NV om graviurnan. +41.65	Gravomr

Bilaga 4. Kalibrerade ^{14}C -dateringar

Atmospheric data from Reimer et al (2004);OxCal v3.10 Bronk Ramsey (2005); cub r:5 sd:12 prob usp[chron]

Bilaga 4. Kalibrerade ¹⁴C-dateringar

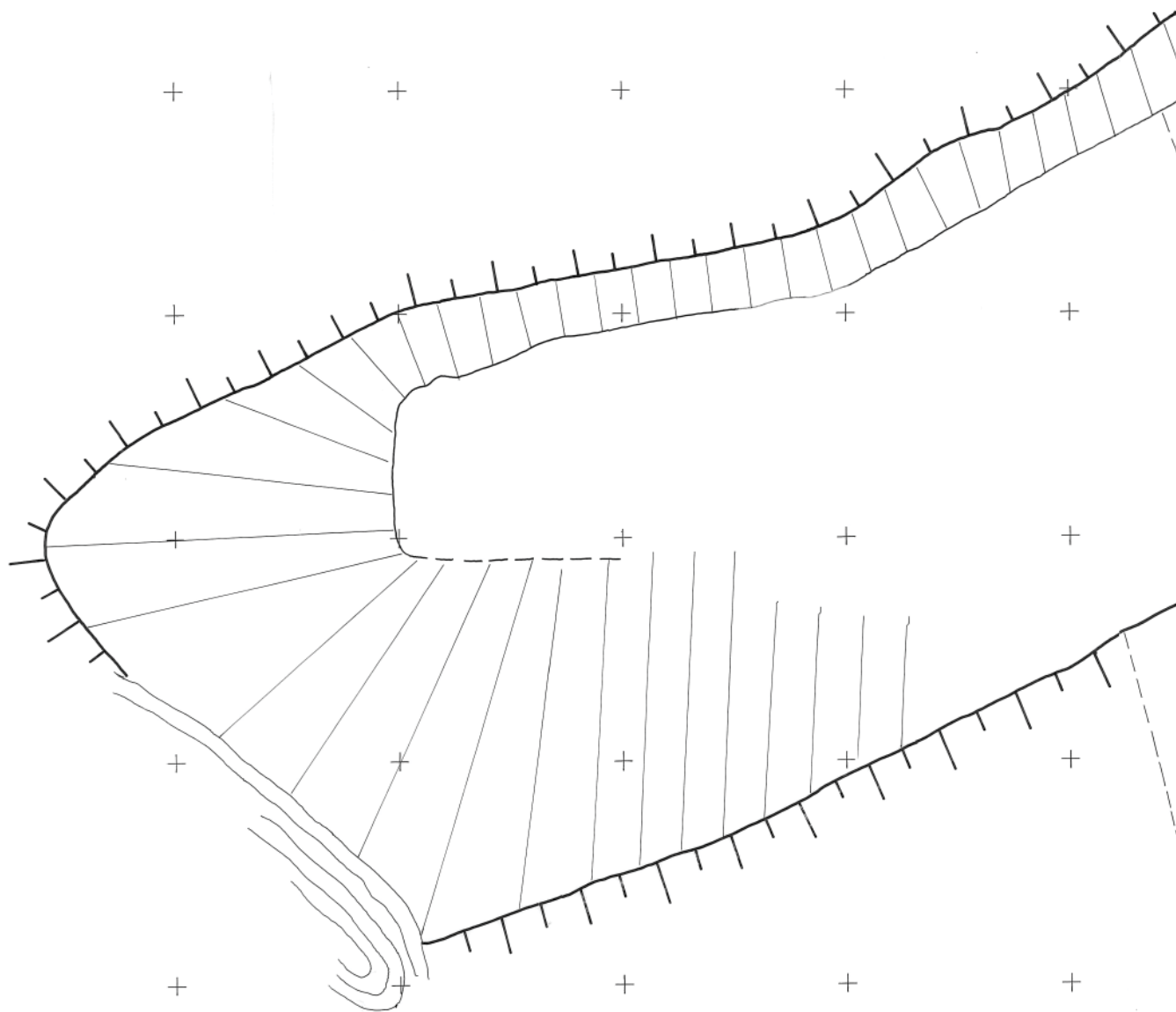

Bilaga 5. Ritningar (husområdet)

SCHAKTPLAN ÖVER HUSOMRÅDE

SKALA 1:150

5m

Y4010-

Y4015-

Y4020-

Y4025-

Y4030-

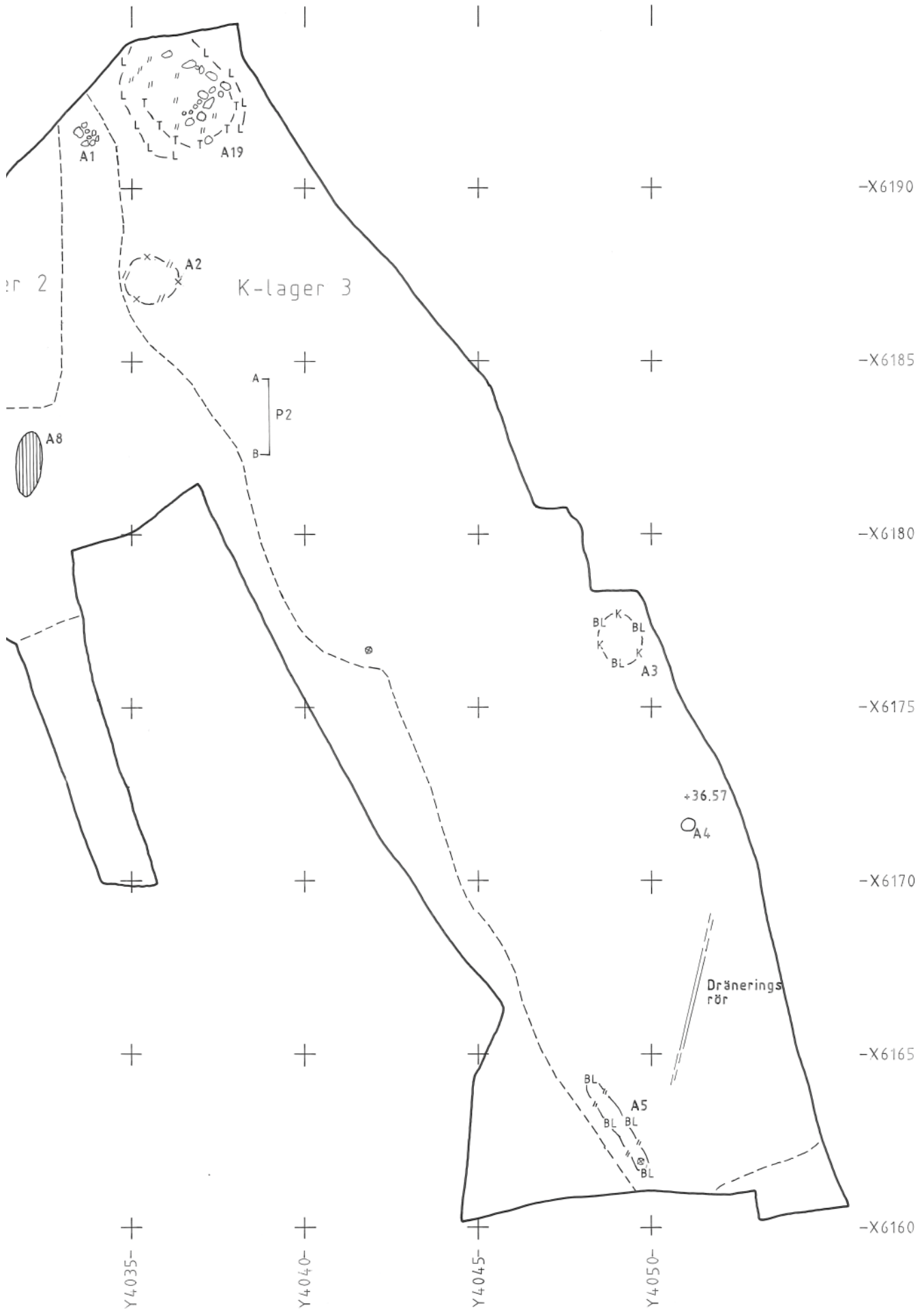
HUSOMRÅDE

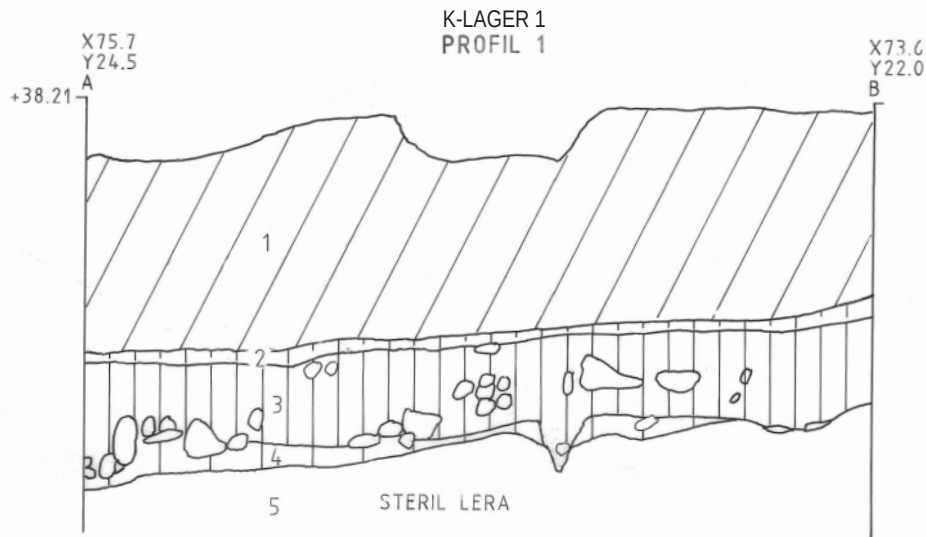
0
5m

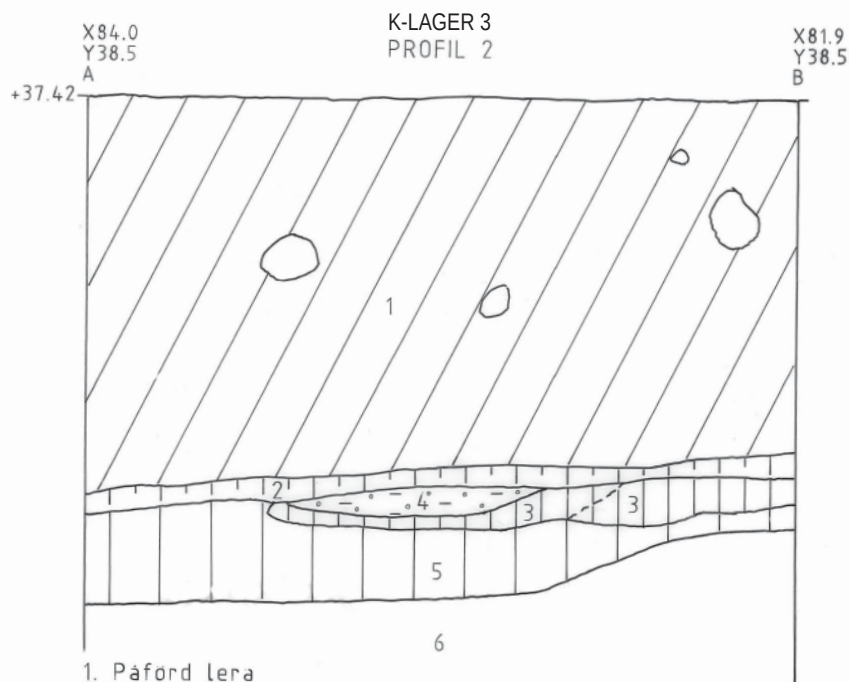

Y4030-

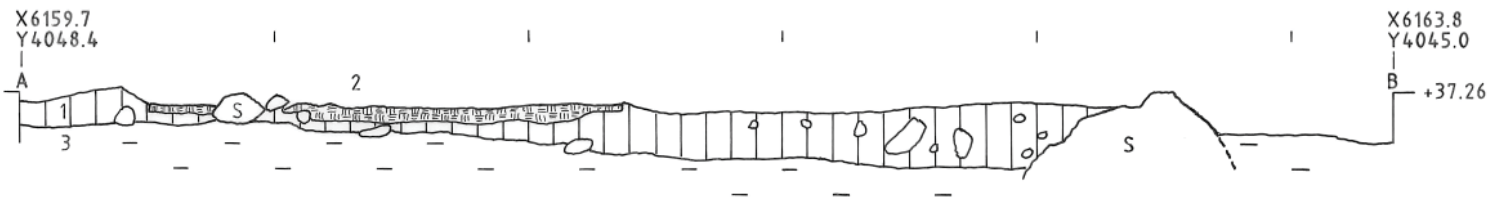
1. Påförda lermassor
2. Veg. skikt
3. Kulturlager. Grusblandad lera, mörkt gråbrun-svart innehållande br.lera, tegel, glas, metall samt rikligt med sten, varav endel skörbrända.
4. Kulturlager. Humös lera, innehållande enstaka skörbrända/skärvida stenar
5. Steril lera

1. Påford lera
2. Veg. skikt
3. Kulturlager. Mörkbrun sandig mylla, innehållande tegel samt mot botten kol.
4. Grusblandad lera
5. Kulturlager. Gråbrun humös lera med stenar, både skarpkantade och rundade ca 0.05-0.1mø
6. Steril lera

SKALA 1:30

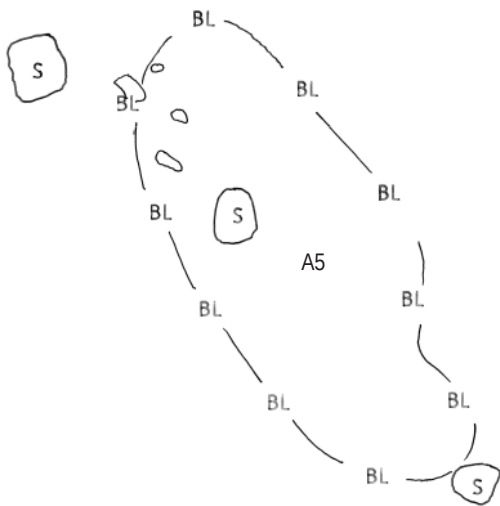
Bilaga 5. Ritningar (husområdet)

1. Kulturlager/Mylla
2. Bränd lera, ngf inslag av kol
3. Steril lera

1m

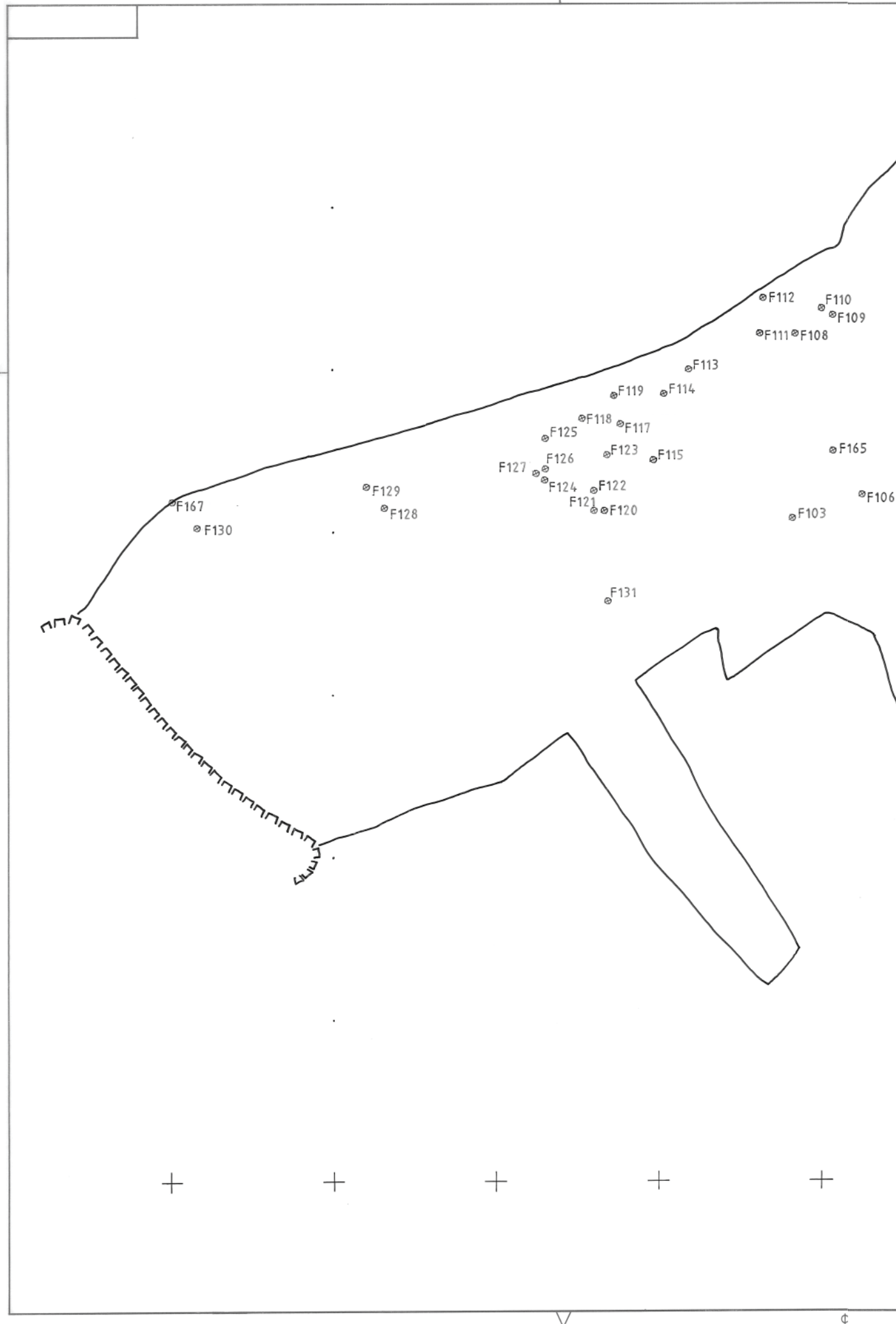
X6164
Y4050

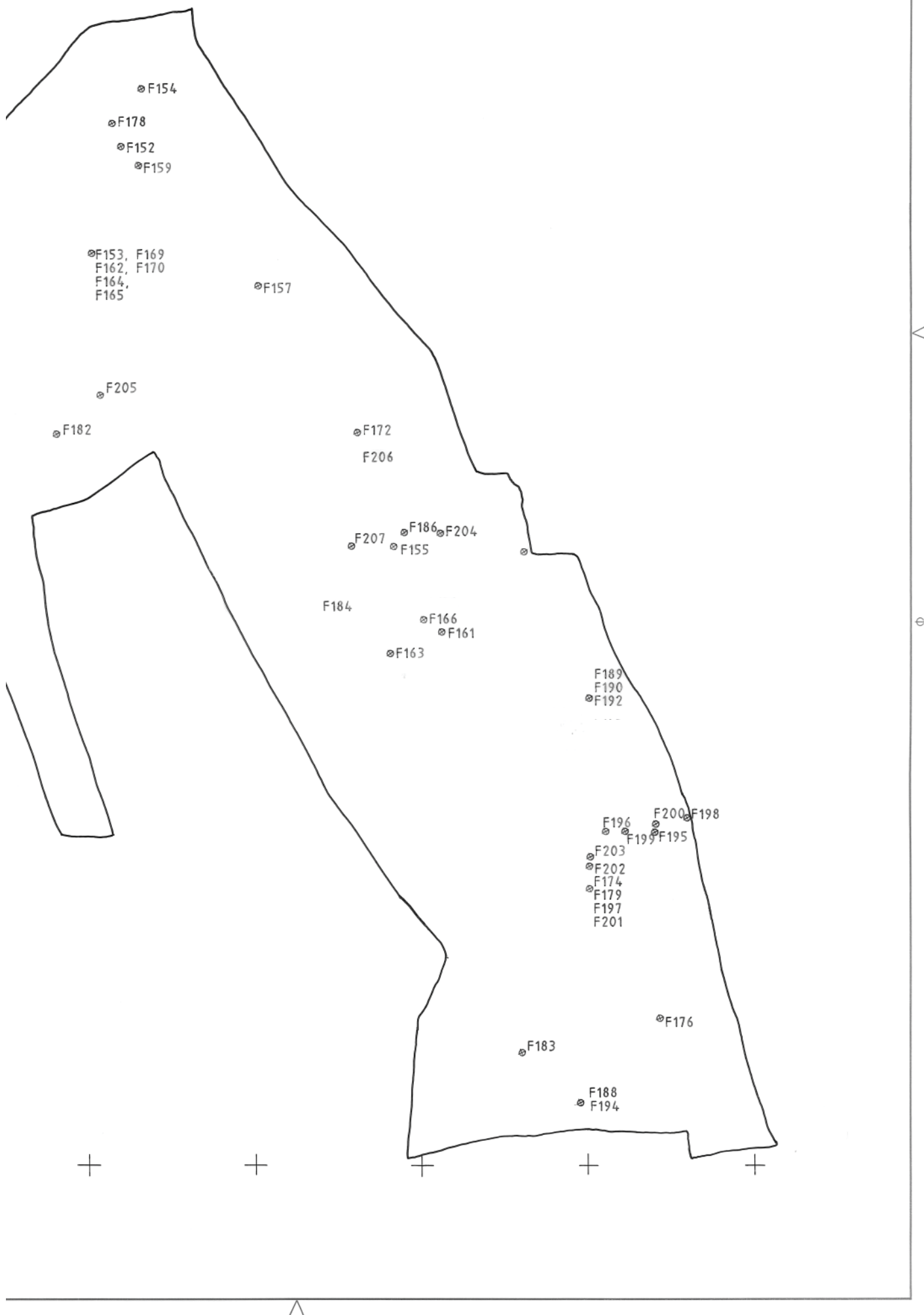

X6160
Y4045

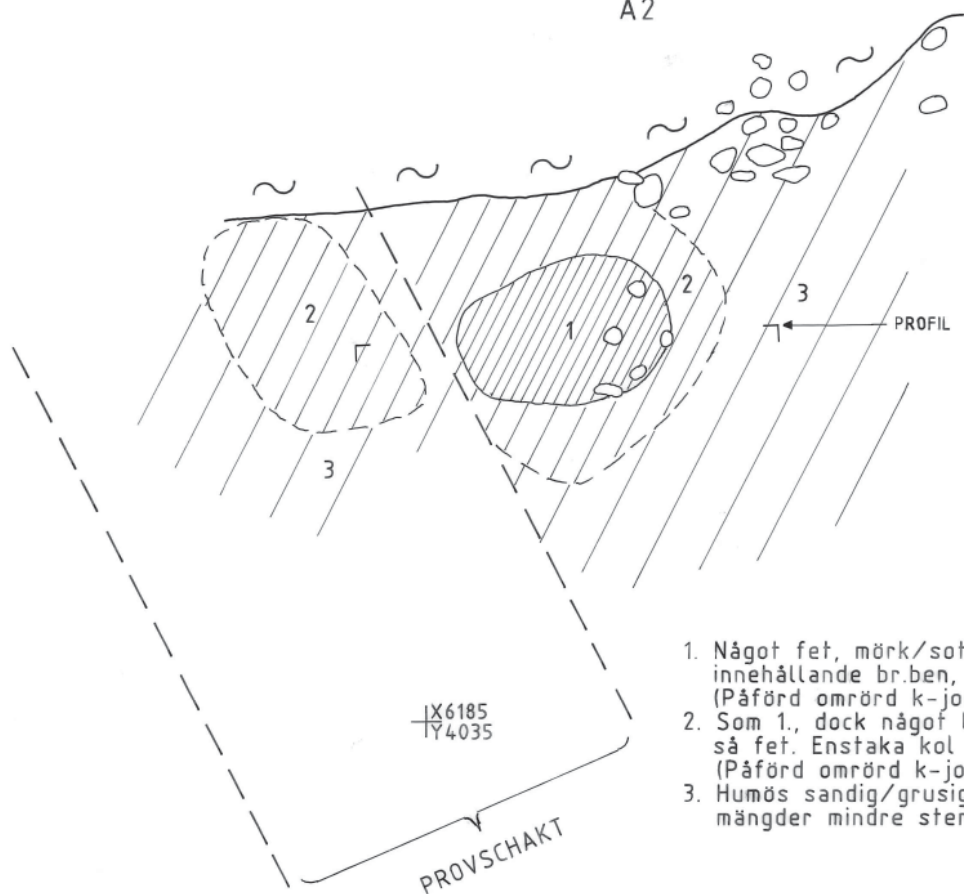
X6160
Y4050

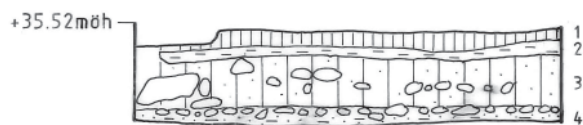

SLUTUNDERSÖKNING ETAPP 1
HUSOMRÅDE
A2

1. Något fet, mörk/sotig humös jord innehållande br.ben, br.lera samt kol. (Påförd omrörd k-jord)
2. Som 1., dock något ljusare och ej så fet. Enstaka kol och br.ben. (Påförd omrörd k-jord)
3. Humös sandig/grusig jord med rikliga mängder mindre stenar.

1m

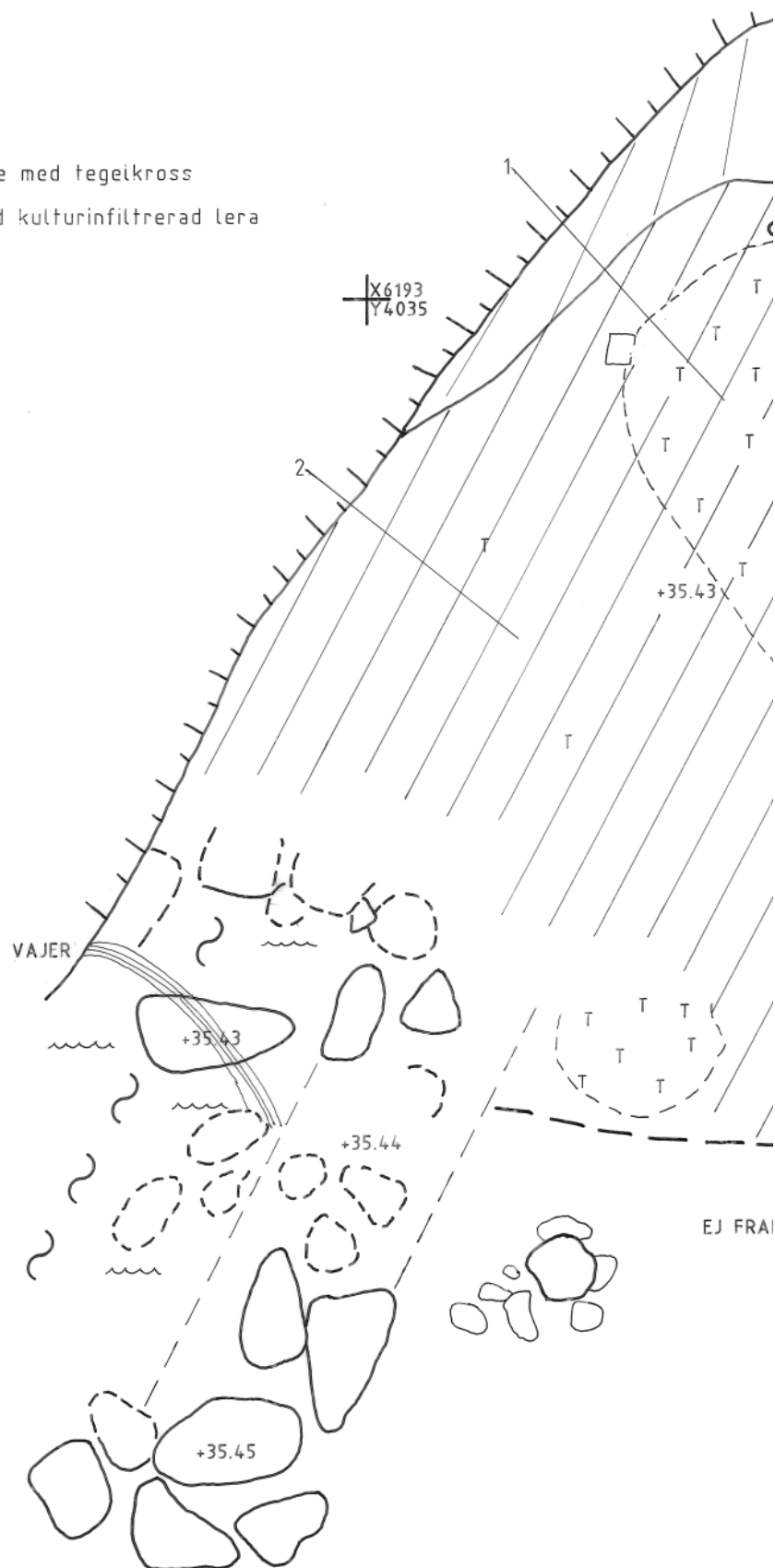

1. Påförd k-jord
2. Påförd lera
3. Sandig något mörkgrå humös jord. Rikligt med sten. Avsatt?
4. Steril grusig lera.

Dnr 609/94

SLU1

1. Område med tegeikross
2. Påförd kulturinfiltrerad lera

UNDERSÖKNING ETAPP 1
HUSOMRÅDE
A19

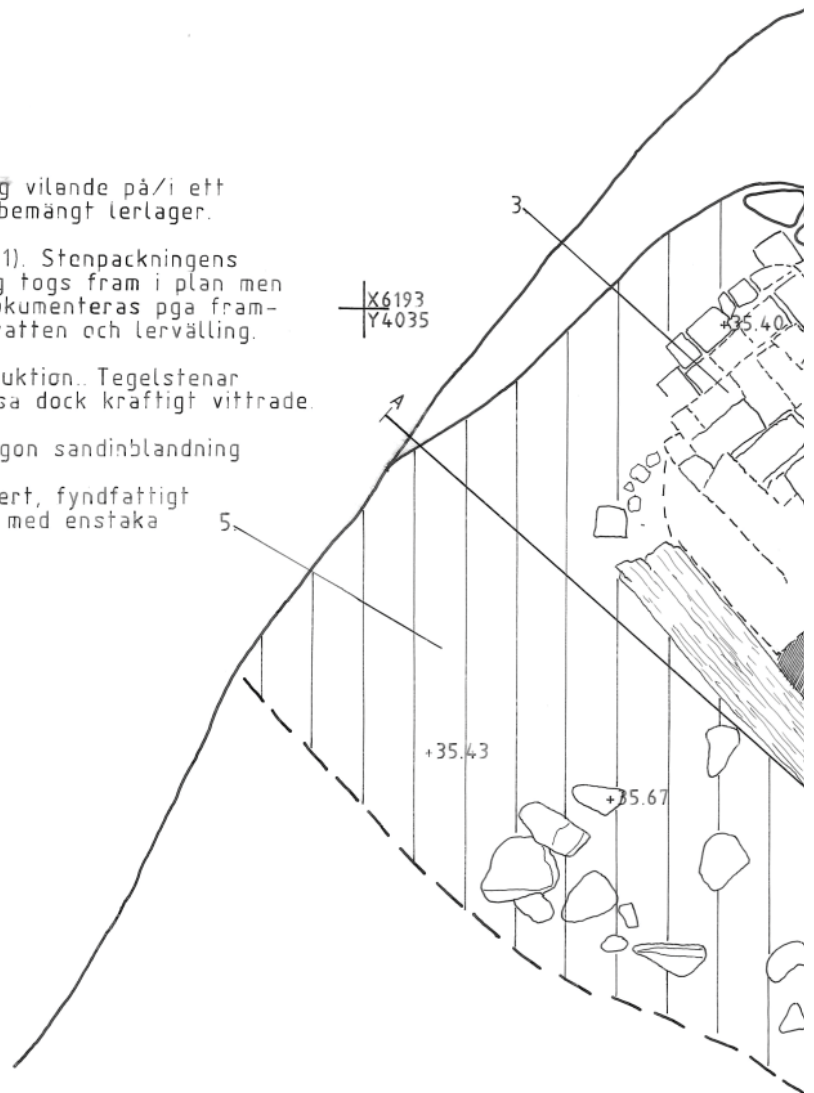
FRAMRENSAT

ÖG. Landeryds sn
Linköpings kn
Planritning
A19
Skala 1:30
Dnr 609/94
Mattias Schönbeck
Renrit. T.Berglund

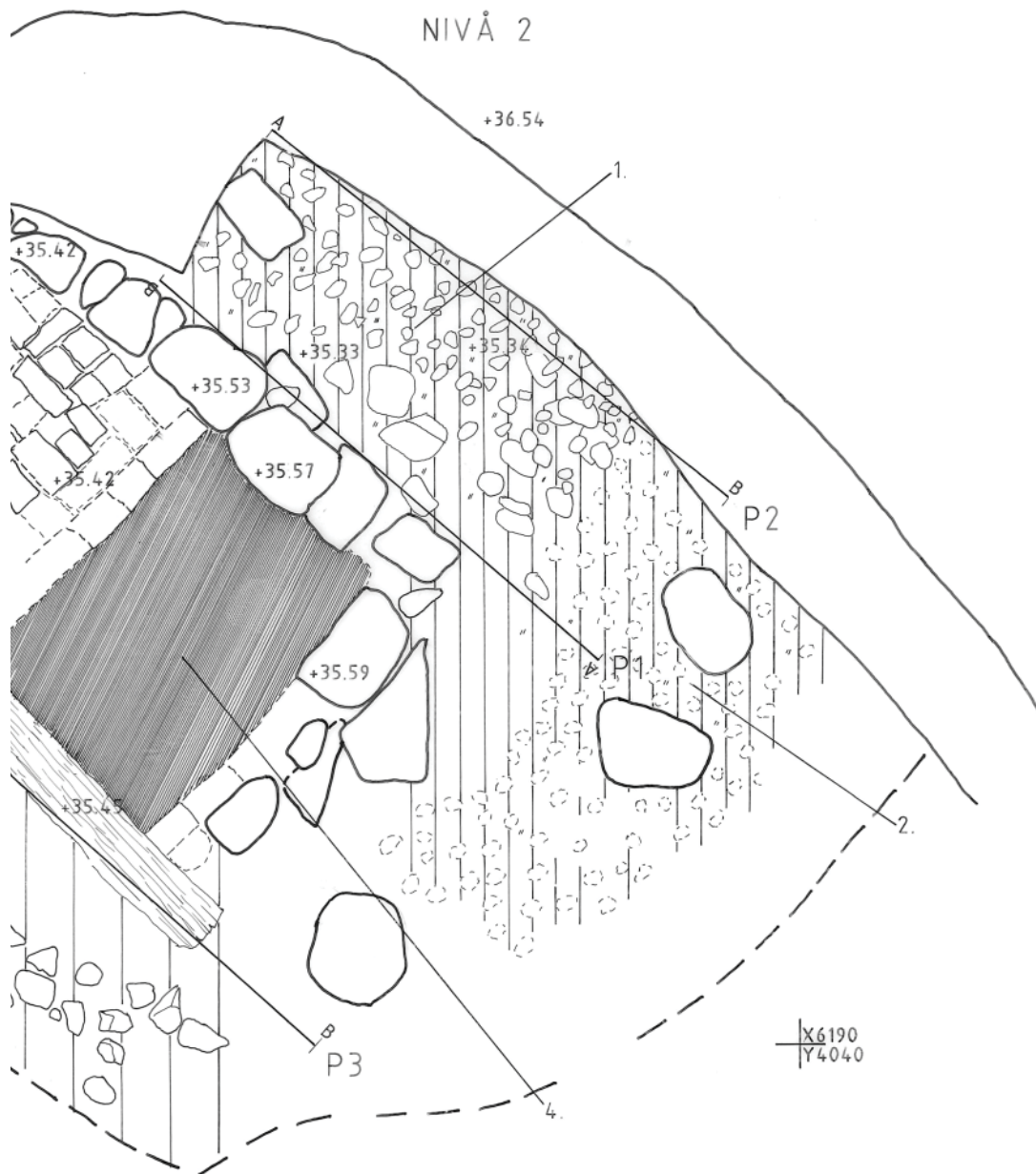
Dnr 609/94

SLUT

1. Stenpackning vilande på/i ett sot och kolbemängt lerlager.
2. (Som lager 1). Stenpackningens fortsättning togs fram i plan men kunde ej dokumenteras pga framträngande vatten och lervälling.
3. Tegelkonstruktion. Tegelstenar in situ. Vissa dock kraftigt vittrade.
4. Sot med någon sandinblandning
5. Mycket magert, fyndfattigt kulturlager med enstaka tegelflisor

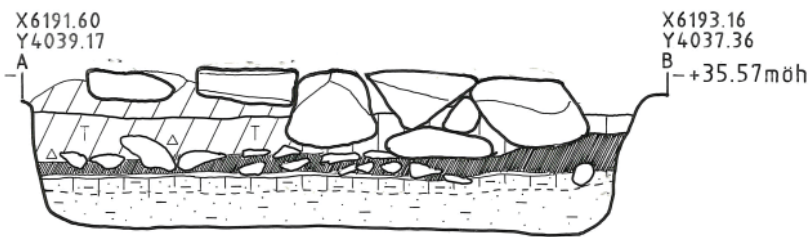

UNDERSÖKNING ETAPP 1
HUSOMRÅDE
A19

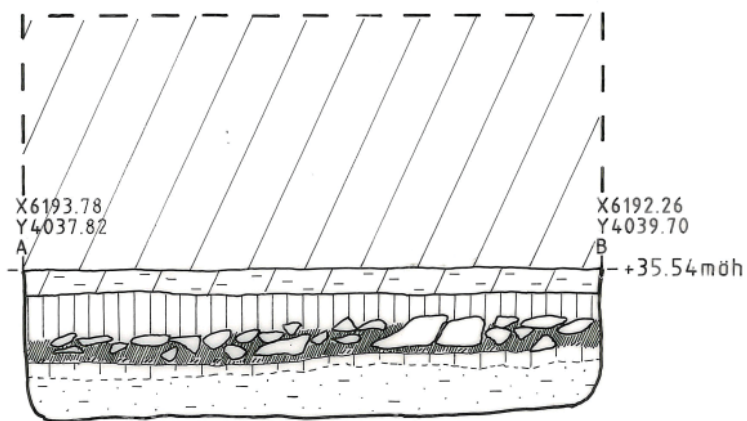

ÖG. Landeryds sn
Linköpings kn
Planritning
A19 Nivå 2
Skala 1:30
Dnr 609/94
Mattias Schönbeck
Renrit. T.Brglund

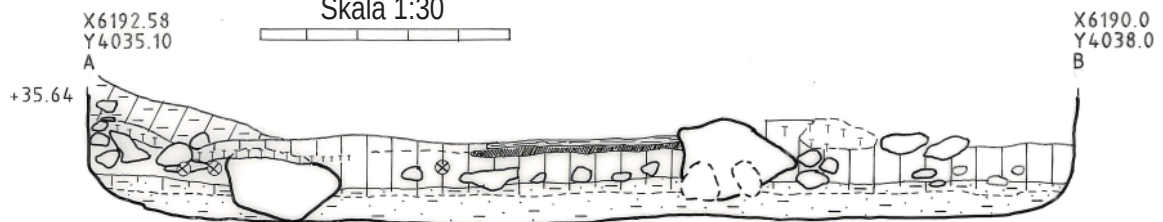
P1 mot SV
Skala 1:30

P2 mot NÖ
Skala 1:30

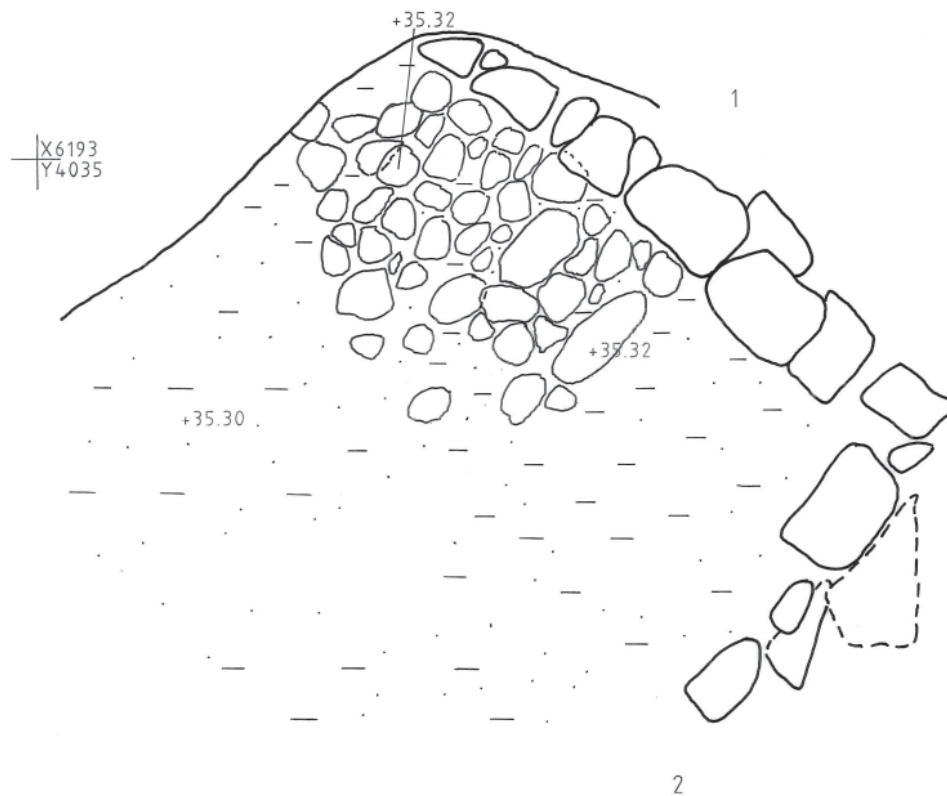
P3 mot NÖ
Skala 1:30

SLUTUNDERSÖKNING ETAPP 1
HUSOMRÅDE
A19

SKALA 1:30

NIVÅ 3

1. Stenpackning. Fundament
för tegelkonstruktionen.

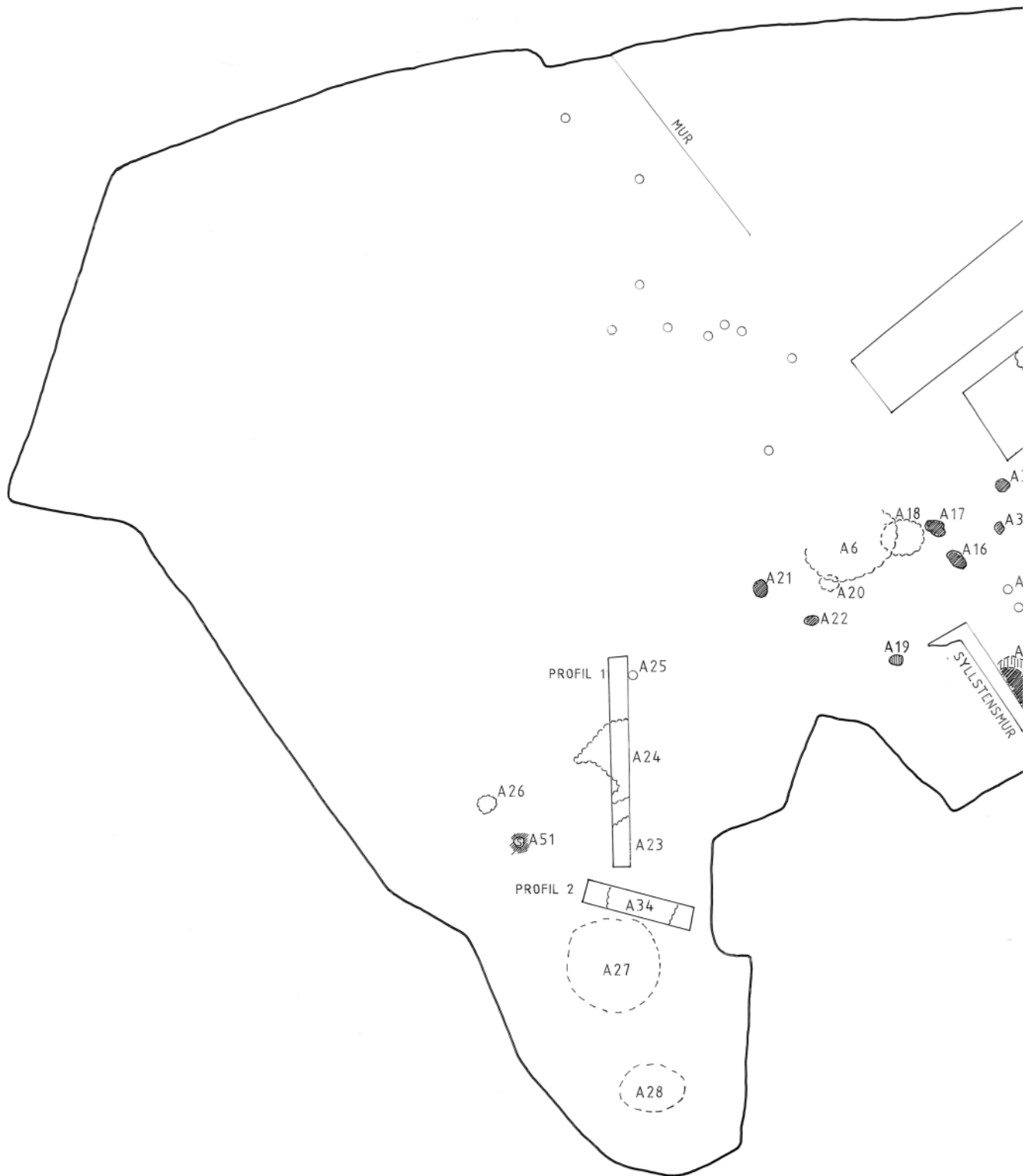
2. Sandig lera

NIVÅ 4. Den sandiga leran
fortsätter under
stenpackningen.

Bilaga 6. Ritningar (gravområdet)

LANDERYD FÖRUNDERSÖKNING ETAPP 4 GRAVOMRÅDE ÖVERSIKTSPLAN

10m

ETAPP 4

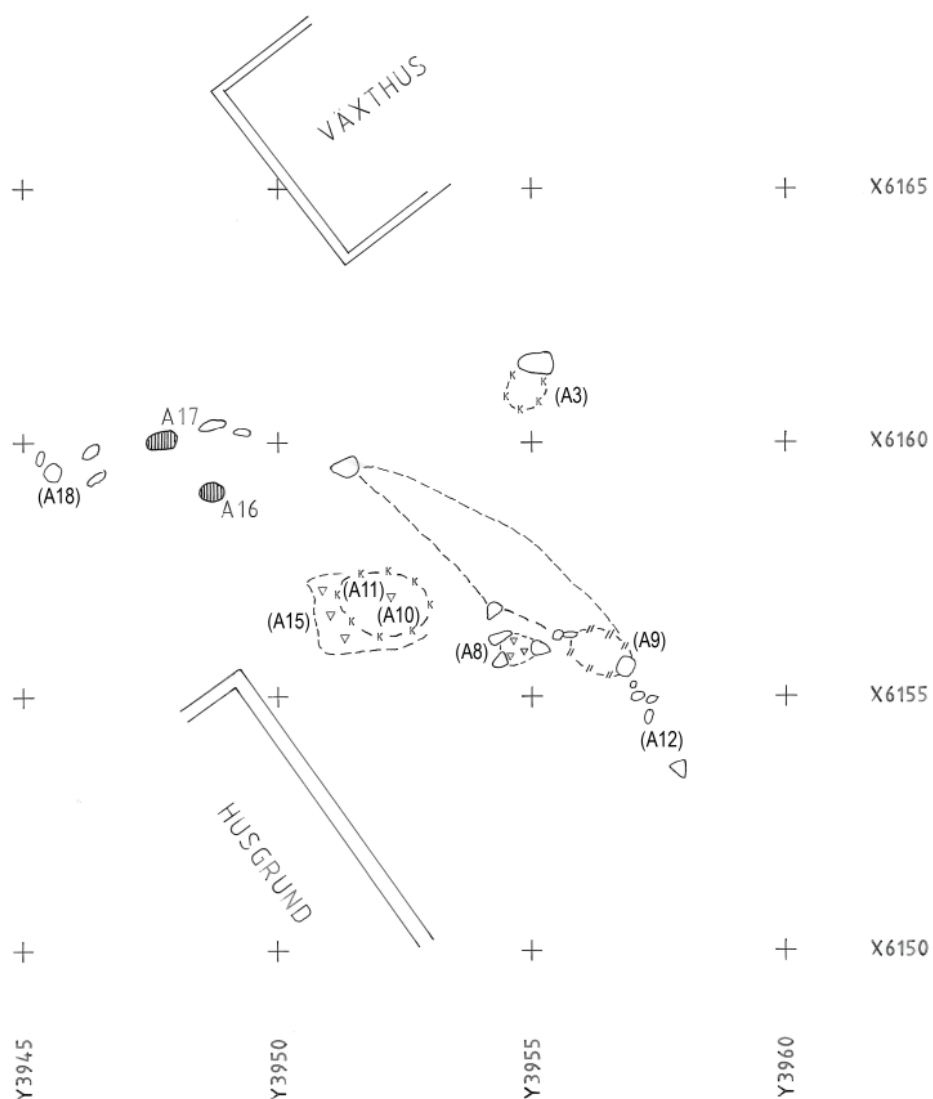
DE

AN

10m

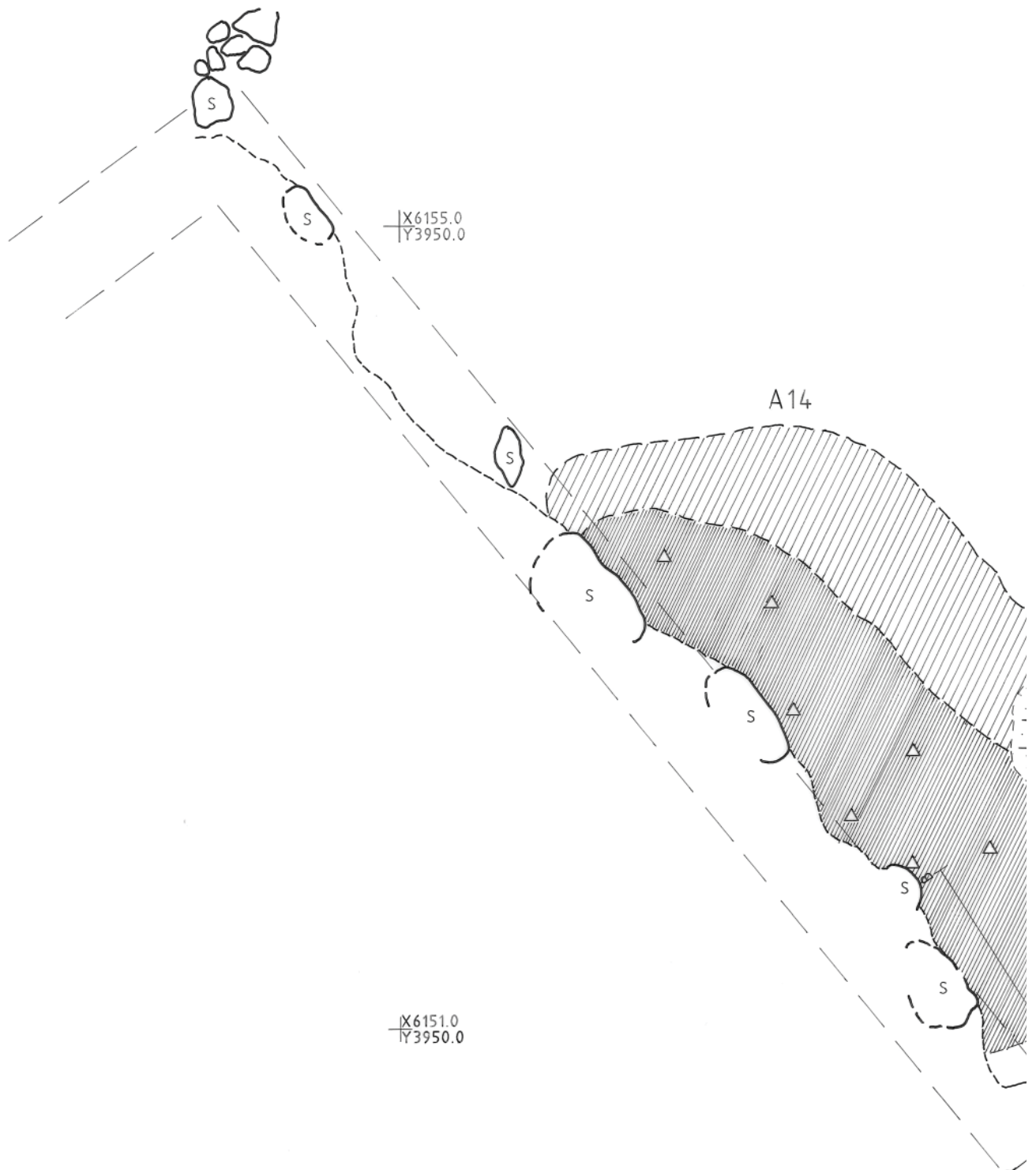

GRAVOMRÅDE
PLANRITNING ÖVER STENPACKNING
MED A10, A11, A15, A16 OCH A17

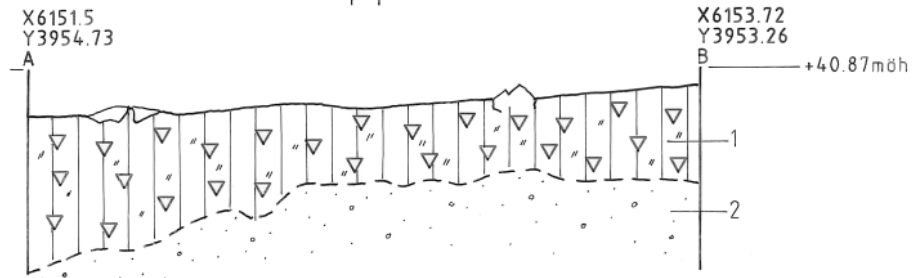
Red:s anm.
Anläggningsnummer inom parentes
är efterhandskonstruktioner

ÖG. Landeryds sn
Linköpings kn
Planritning
Gravområde
Skala 1:150
Dnr 609/94
Mattias Schönbeck/
Markus Lindberg
Renrit. T.Berglund

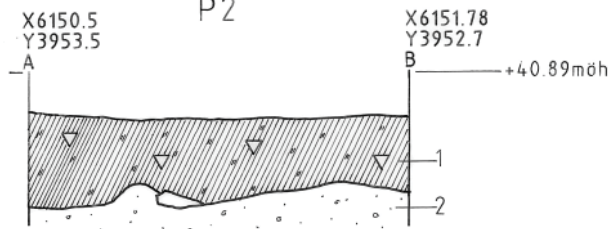
Skala 1:30

P1

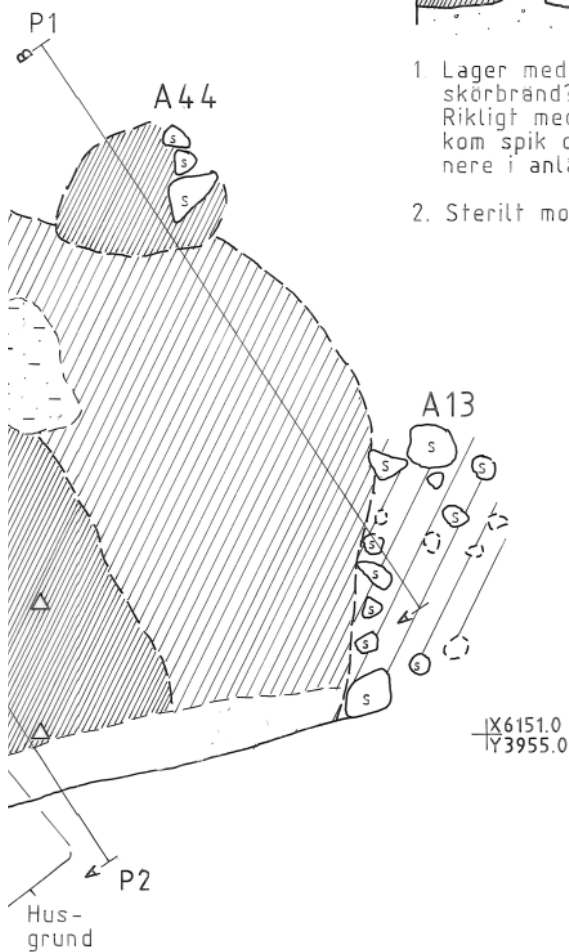

1. Packning med skärvig och skörbränd sten, fylld med mylla innehållande något sot och kol
2. Sterilt morängrus

P2

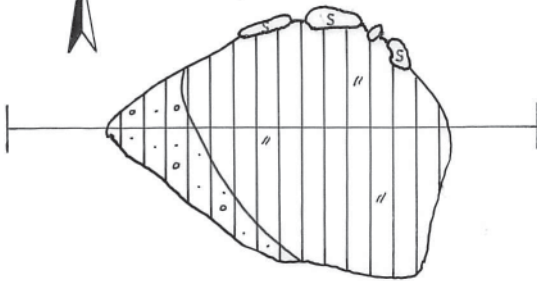
1. Lager med skarpkantad (skärvig/skörbränd?) och rundad sten. Rikligt med kol. I ytan förekom spik och tegel. Dock ej nere i anläggningen.
2. Sterilt morängrus

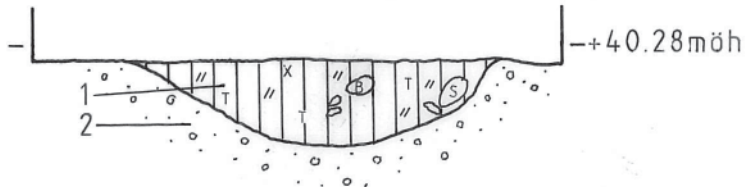
Dnr 609/94

A4

X6159.6
Y3965.2X6159.6
Y3966.6

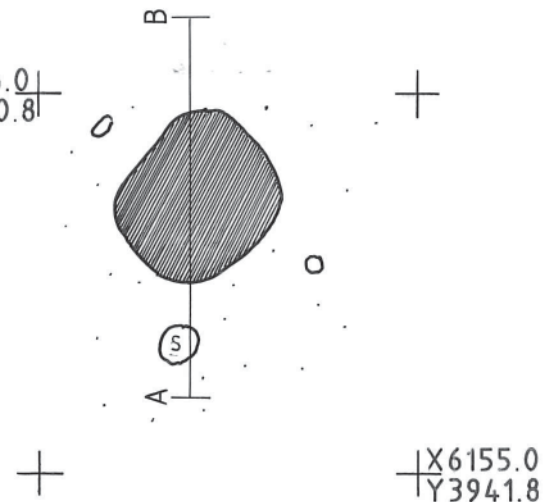
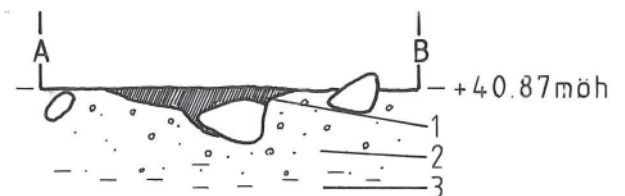
+40.28möh

1. Sotinblandad sandig mylla
med kol, tegel, mindre stenar
ensfäcka ben varav ett bränt
samt ett flintavslag.

2. Sterilt morängrus

A22

X6156.0
Y3940.8X6155.0
Y3941.8

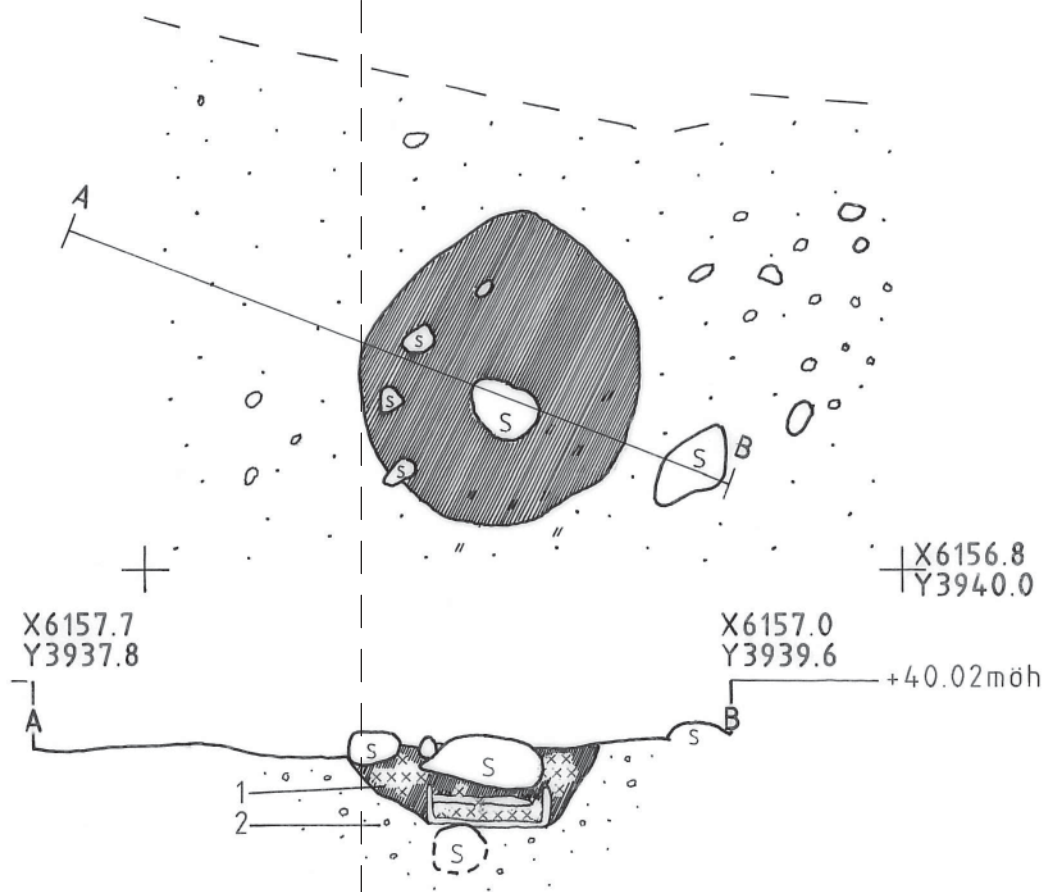
1. Sotblandad sand och mylla
2. Sterilt morängrus
3. Steril lera

A21

X6158.8
Y3938.0

ej nedrensat område

1. Sot och bålmonja, brända ben, enstaka små skörbrända stenar. Benurna med täcksten. I toppen av anläggningen framkom en bronsfibula, ett remändesbeslag av järn och två rostklumpar.
2. Sterilt morängrus

ÖG. Landeryds sn
Linköpings kn
Plan och profilritningar
Skala 1:20
Dnr 609/94
Mattias Schönbeck/
Marcus Lindberg
Renrit. T.Berglund

Dnr 609/94

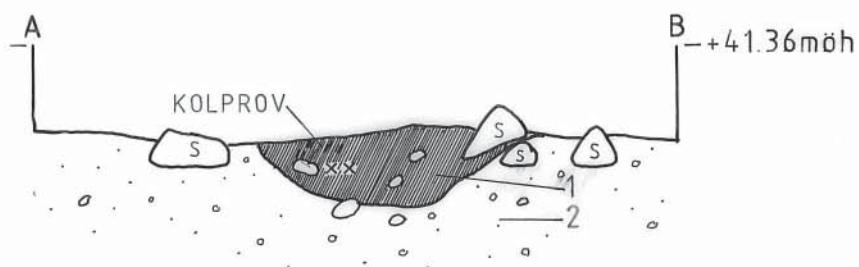
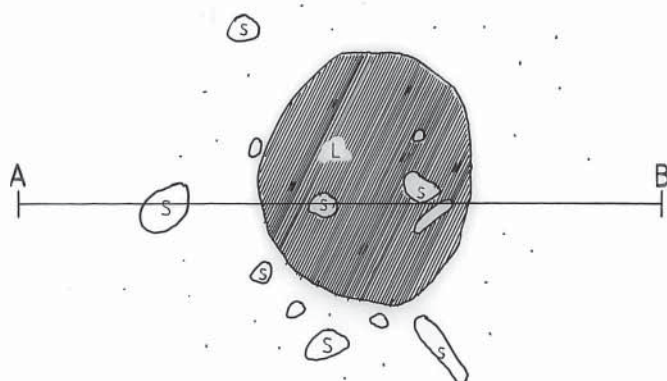
LANDERYD FÖRUNDE
GRAVOM
PLAN OCH PRO

Grund till fd.
växthus

X6163.5
Y3950.0

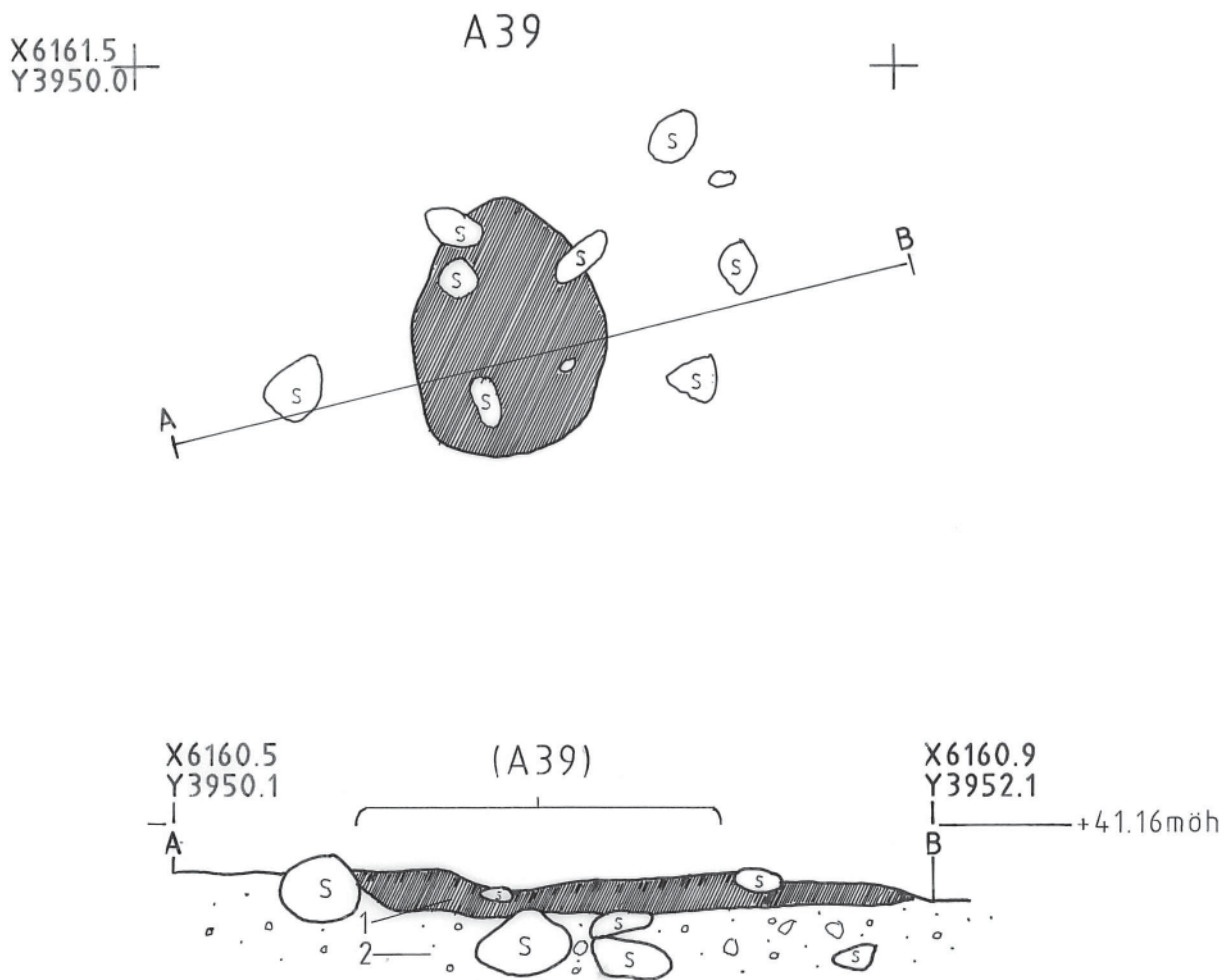
X6163.5
Y3952.0

A33

1. Kraftigt sotblandad sand och mylla med enstaka fragment brända och obrända ben. (Anläggningen störd i toppen där tegel och lera förekom.)
2. Sterilt morängrus

RSÖKNING ETAPP 4
MRÅDE
FILRITNINGAR

1. Kraftigt sotblandad morän, i toppen kol
2. Sterilt morängrus

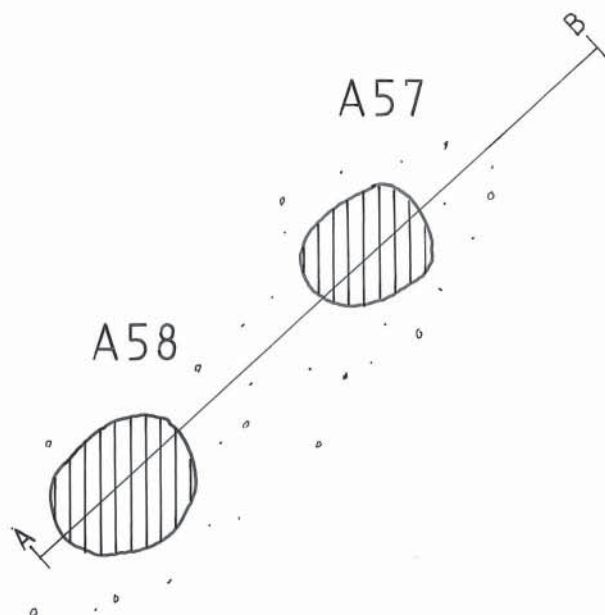
ÖG. Landeryds sn
Linköpings kn
Plan och profilritningar
Skala 1:20
Dnr 609/94
Mattias Schönbeck/
Marcus Lindberg
Renrit. T.Berglund

Dnr 609/94

LANDERYD FÖRUNDERSÖKNING ETAPP 4

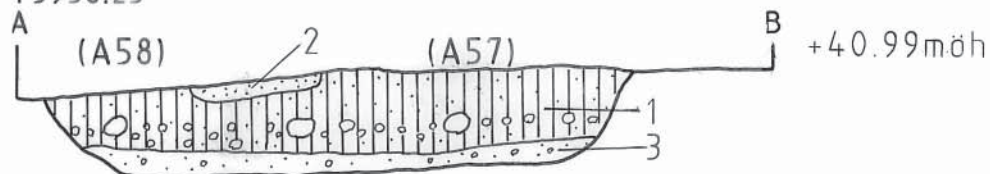
GRAVOMRÅDE

PLAN- OCH PROFILRITNINGAR

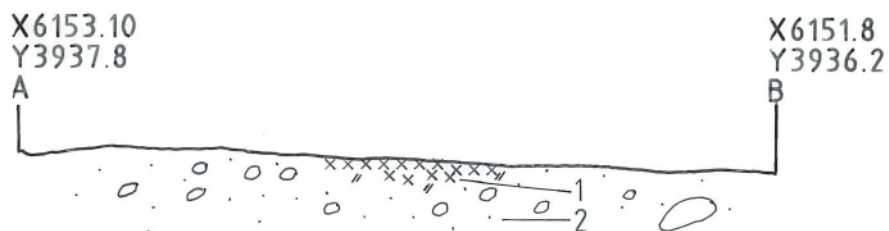
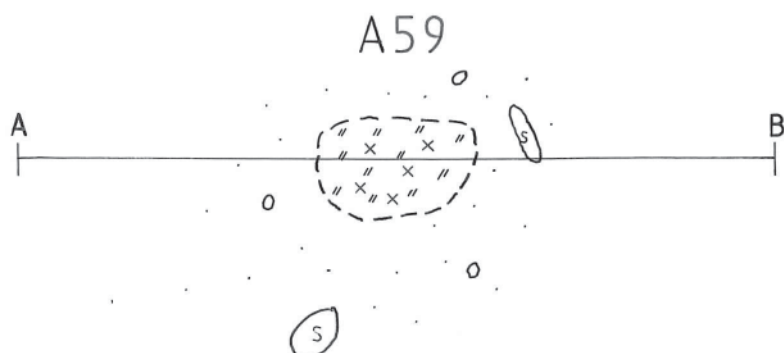

X6151.0
Y3940.0

X6151.32
Y3938.25

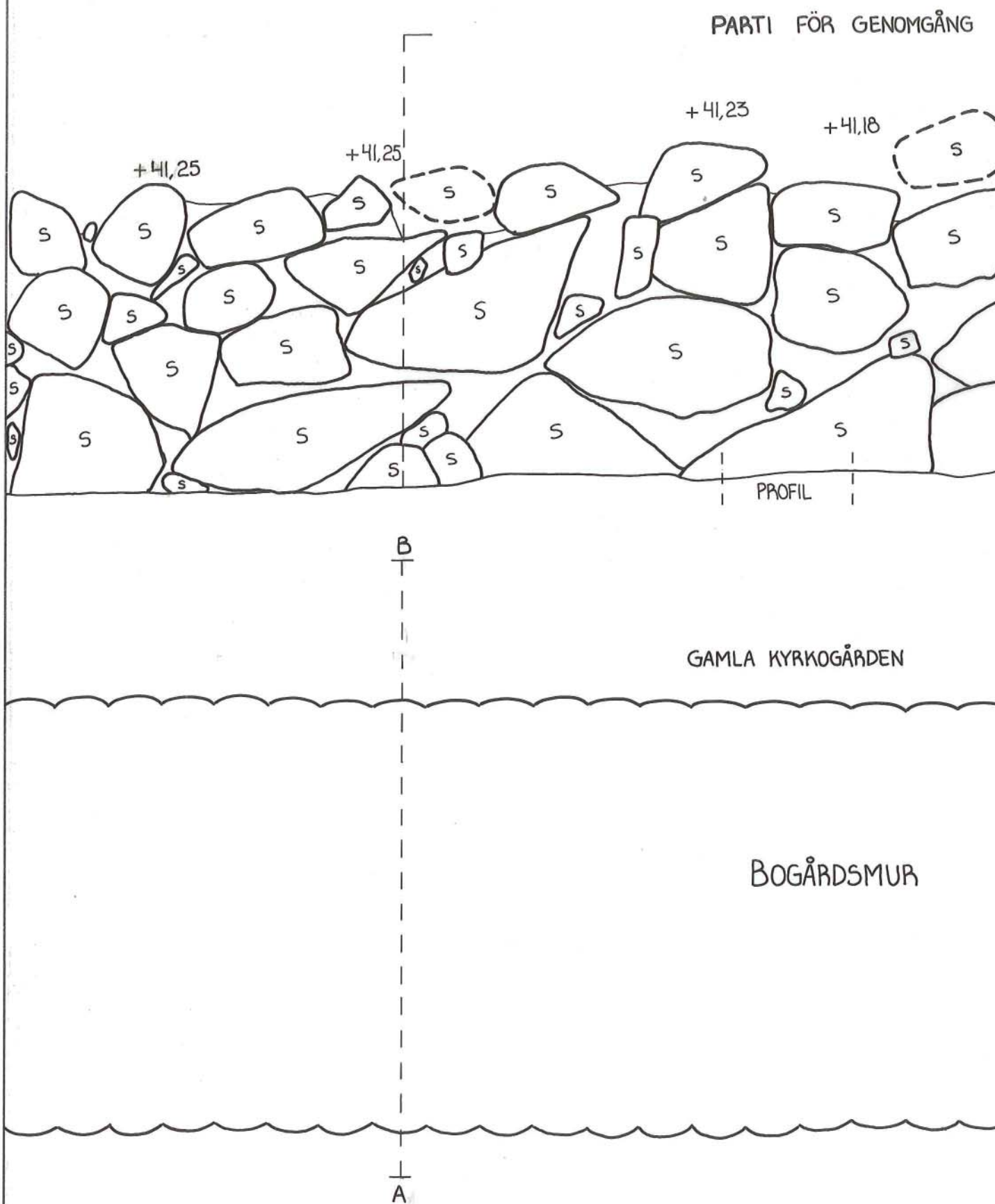

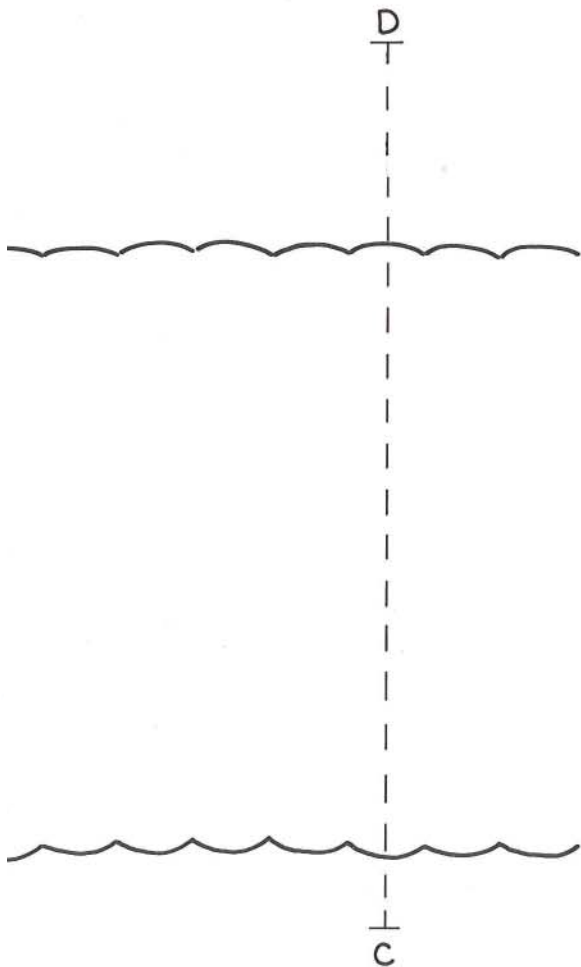
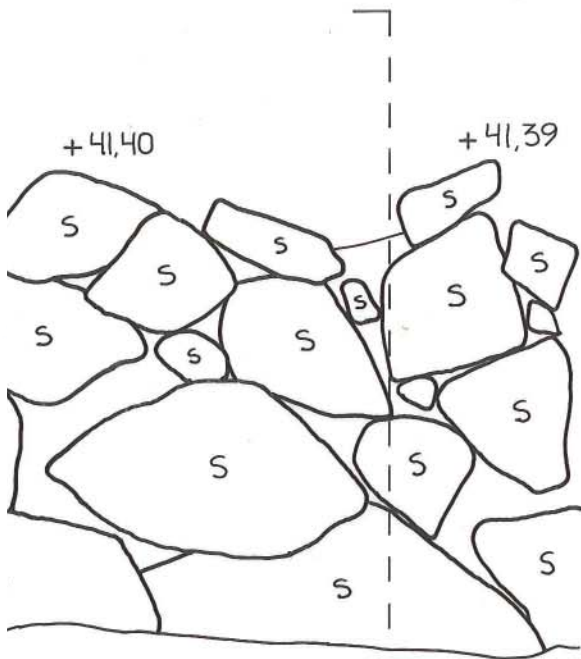
1. Humös sand innehållande tegl, yrg, br.lera
Mot botten sten/grus
2. Sandlins
3. Sterilt morängrus

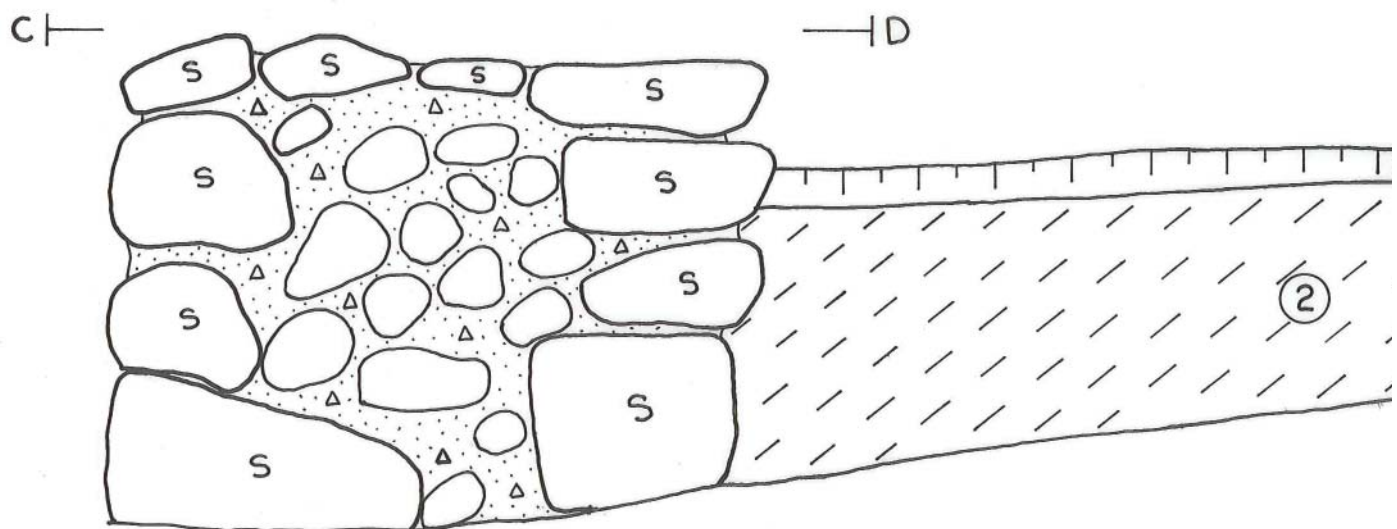
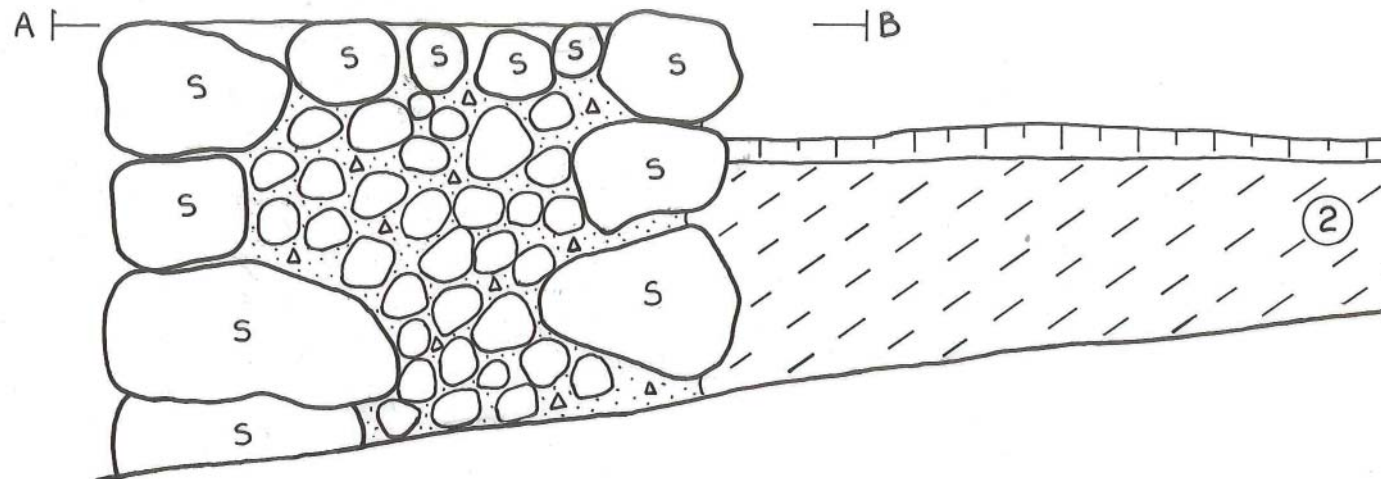
1. Brända ben (mjölkonsistens) samt något kol
2. Sterilt morängrus

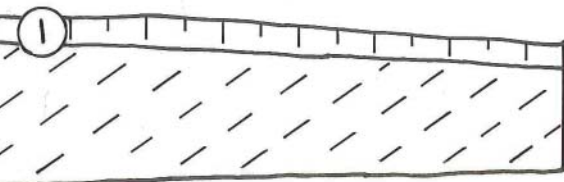
ÖG. Landeryds sn
Linköpings kn
Plan och profilritningar
Skala 1:20
Dnr 609/94
Mattias Schönbeck/
Marcus Lindberg
Renrit. T.Berglund

Ög. LANDERYD SN
LINKÖPINGS KN
PLAN- OCH PROFIL RITNING
BOGÅRDSMUR
SKALA 1:20
DNR. 609/94
MATTIAS SCHÖNBECK
REN RITNING AC

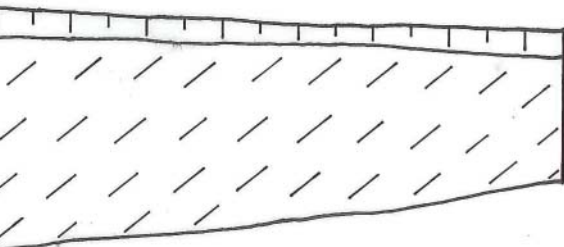

LAGERBESKRIVNING

① TORVYTA

② MYLLA

Ög. LANDERYD SN

LINKÖPINGS KN

PROFILRITNINGAR

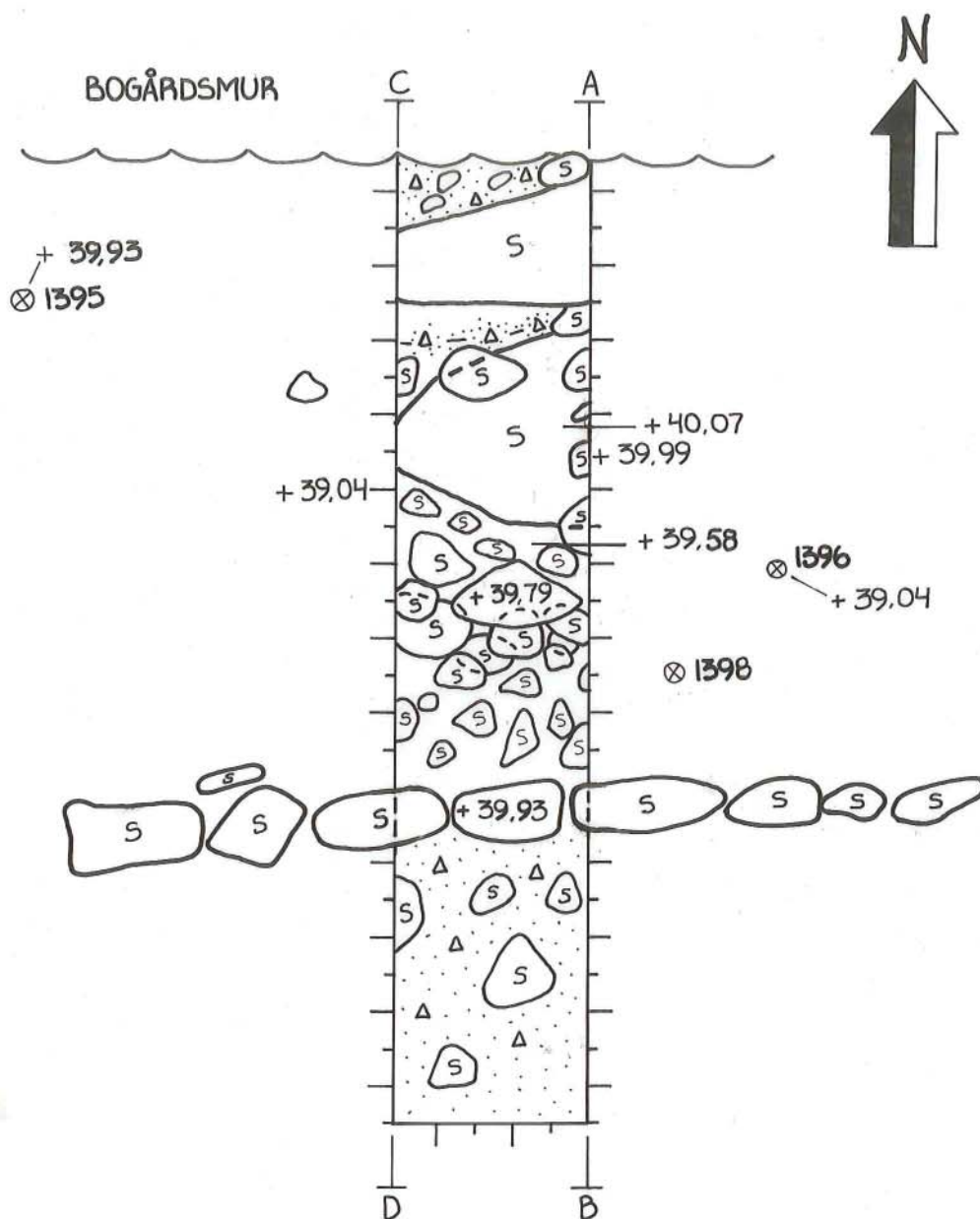
BOGÅRDSMUR

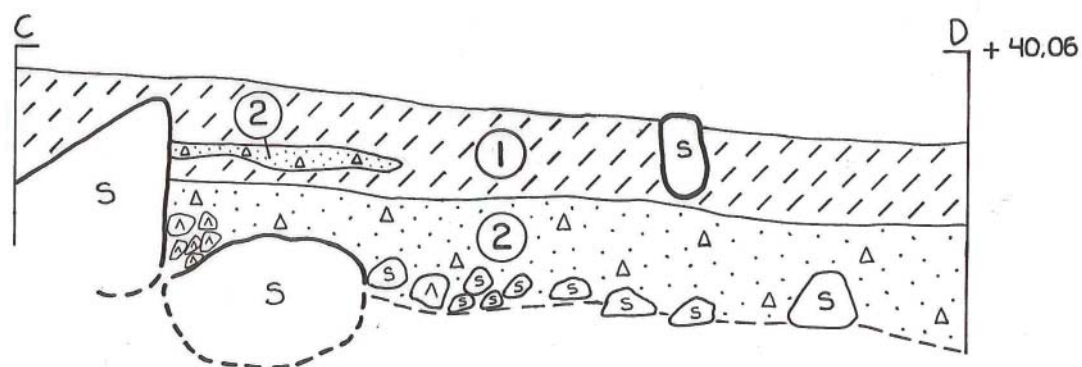
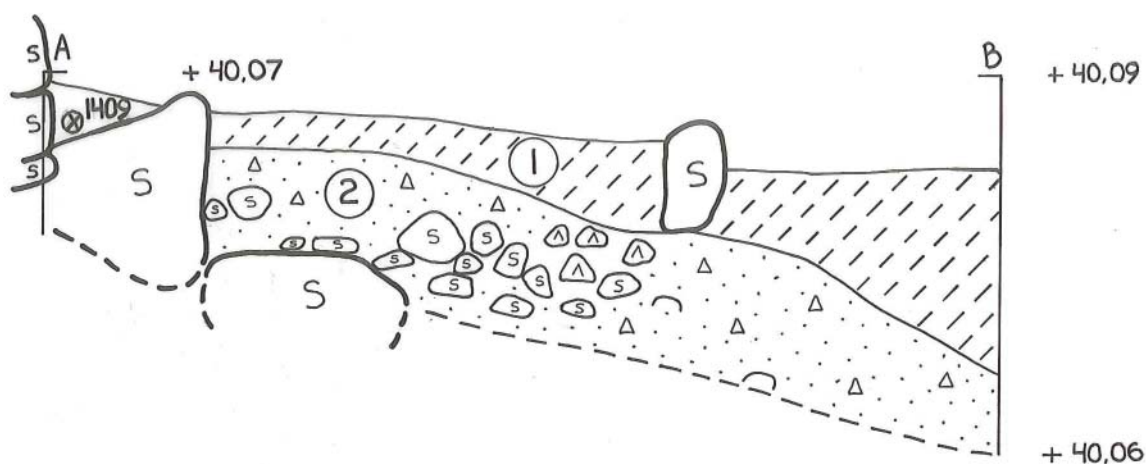
SKALA 1:20

DNR. 609/94

MATTIAS SCHÖNBECK

RENITNING AC

LAGERBESKRIVNING

- ① MYLLA
- ② KALKBRUK

Ög. LANDERYD SN
 LINKÖPINGS KN
 PLAN- OCH PROFILRITNINGAR
 BOGÅRDSMUR
 SKALA 1:20
 DNR. 609 / 94
 970521, MATTIAS SCHÖNBECK
 RENRITNING AC

Bilaga 8. Kuriosa

För-/efterord

När jag började arbeta vid Östergötlands länsmuseum den 2 maj 1995 och för första gången besökte den f d Flygelgårdens tomt, kunde jag inte ana att denna plats skulle bli min fältarbetsplats i perioder från våren 1995 fram till sommaren 1997. Det första intrycket att platsen var fridfull med Landeryds vackra kyrka som fond höll i sig under hela undersökningstiden trots att det regnade nästan oavbrutet. Arbetet som sådant var dock inte lika fridfull. Föga anade jag vid mitt första besök att de marknivåer jag ämnade gräva mig ner till låg närmare två meter under det vågröna gräset och hade det inte varit för Kjell Janssons yrkesskickliga grävmaskinister skulle jag inte kunnat skriva dessa rader.

Orsaken till den arkeologiska undersökningen var att Linköpings kyrkliga samfällighet planerade att bygga ut Landeryds kyrkogård. Möjligheten att rester efter den medeltida kyrkbyn skulle påträffas och möjligen också förhistoriska lämningar ansågs vara stor. När undersökningarna var färdiga 1997 hade fynd från yngre stenålder/tidig bronsålder, en skålgrop, ett förromerskt gravfält, en vikingatida byggnadslämning och en bebyggelselämning från historisk tid framkommit. Av detta finns skålgropen och större delen av gravfältet kvar på plats. Av den medeltida kyrkbyn påträffades dock inte mycket.

Arkeologiska undersökningar som de som kommer att beskrivas i denna rapport är inte ett ensamarbete, utan i högsta grad ett grupparbete. De som med sitt stora yrkeskunnande, från en rad olika discipliner, hjälpte till att slutföra det arkeologiska fältarbetet vill jag rikta ett stort och hjärtligt tack. Jag vill postumt särskilt tacka Karl-Erik Granath som med vänlighet hjälpte oss leriga arkeologer vid Landeryds kyrka. Förutom Karl-Erik vill jag tacka personalen från Linköpings kyrkliga samfällighet: Per Adolfsson, Mats Johansson, Stig Pålsson, Ulf Svensson och Lars Wirström. Killarna från Jansson Entreprenad AB; Kjell Jansson, Rolf Persson och Göran Jakobsson. Till sist vill jag tacka arkeologerna Olle Hörfors, Marie Ohlsén och Markus Lindberg samt biträdena Tomas Berglund och Lasse Norr och praktikanten Per Nilsson. Vidare ett stort tack till Carin Claréus (Länsstyrelsen i Östergötland), Norris Brohede, Lars Larsson, Torbjörn Lindahl och Lars Nilsson samt Håkan Westerlund (Linköpings Griftegårdsförvaltning), Lars Erik Källgren (Azimut AB) och Ulf Strucke och Berit Sigvallius (RAÄ UV Mitt).

Mattias Schönbeck

Under åren 1995-1997 genomförde Östergötlands länsmuseum sammanlagt fem olika arkeologiska förundersökningar, en arkeologisk slutundersökning, en igenläggning/återställande samt en antikvarisk kontroll på fastigheten Landeryd 6:55, Landeryds kyrkby, Linköpings kommun, Östergötland. Dessa undersökningar föranleddes av en planerad utvidgning av Landeryds kyrkogård. Undersökningsområdet utgjordes av den f d Flygelgårdens byggnadstomt och var ca 15 000 m² stort. Totalt undersöktes ca 6 500 m² samt ett parti av kyrkans bogårdsmur.

De arkeologiska förundersökningarna visade att det inom området för den tänkta kyrkogårdsutvidgningen fanns ett gravfält från äldre järnåldern med minst 30 stensättningar, kulturlager och anläggningar från vikingatid samt medeltida lämningar.

En slutundersökning gjordes på den östra delen av det aktuella området och här framkom bl a en husgrund som troligtvis utgjort en smedja från 1700-talet, lerklining från ett vikingatida hus samt lösfynd från tidig bronsålder. Vidare visade det sig att bogårdsmuren sannolikt lagts om på 1700-talet och att rester efter den medeltida muren finns bevarade under marknivå strax intill.